

DATGANIAD CYFRIFON 2017/18

Cyngor Sir Ddinbych
Datganiad Cyfrifon
2017/18

Cyflwyniad	1
Adran 1 - Adroddiad Naratif	4
Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau	10
Adran 3: Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon	11
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	14
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	17
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	19
Y Fantolen	21
Datganiad Llif Arian.....	23
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon	24
Adran 4: Datganiadau Atodol	93
Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai	94
Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai	95
Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol.....	96
Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych	99
Adran 6: Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2017-18	102
Adran 7: Geirfa	120

Cyflwyniad

Awdurdod unedol yng Nghymru yw Cyngor Sir Ddinbych gyda phoblogaeth o tua 96,000. Mae Sir Ddinbych yn cynnwys cychfannau gwyliau'r Rhyl a Phrestatyn ar hyd arfordir gogledd Cymru, Dyffryn Clwyd, Corwen yn ne'r Sir a thref Llangollen, sy'n boblogaidd ymhlith twristiaid. Mae hefyd yn cynnwys trefi castellog hanesyddol Rhuddlan, Dinbych a Rhuthun, a dinas gadeiriol fechan Llanelwy. Mae 47 o gynghorwyr etholedig i gynrychioli amrywiol wardiau'r sir. Mae'r Cyngor yn cyflogi oddeutu 4,500 o staff.

Daeth y Cyngor Sir i fodolaeth ym mis Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod fawr o wasanaethau gan gynnwys ysgolion, gofal cymdeithasol, priffyrdd, casglu a gwaredu gwastraff, cynllunio, datblygu economaidd, twristiaeth, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden a llawer yn rhagor.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu Datganiad Cyfrifon sy'n cydymffurfio â deddfwriaeth ac sy'n dangos ar be y gwariodd y Cyngor ei arian. Mae'r cyfrifon hyn yn mynd yn fwyfwy technegol ac yn anos eu deall. Pwrpas y Cyflwyniad yn yr adran nesaf yw ceisio cyflwyno rhai o'r rhifau mwyaf pwysig mewn dull mwy dealladwy.

Pe bai gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r cyfrifon, byddai croeso i chi gysylltu â'r Prif Swyddog Cyllid, Cyngor Sir Ddinbych, Blwch Post 62, Rhuthun, LL15 9AZ. Yn ogystal, mae gennych hawl gyfreithiol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Cyngor Sir Ddinbych ac yn y dderbynfa yn Neuadd Y Sir, Rhuthun.

Datganiad Cyfrifon

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn yn unol â gofynion cyfreithiol, safonau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Cod) yn y Deyrnas Unedig, gyda'r amcanion canlynol:

- Cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol.
- Rhoi gwybodaeth ynglŷn â chyllid y Cyngor i ddefnyddwyr gwasanaeth, etholwyr, trethdalwyr busnes, trethdalwyr lleol, Cynghorwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.
- Dangos stiwardiaeth o arian cyhoeddus

Yn dilyn adolygiad "Dweud y Stori" o'r cyflwyniad o ddatganiadau ariannol awdurdodau lleol mae Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol 2017/18 CIPFA (y Cod) wedi newid y trefniadau adrodd cylchrannol ar gyfer y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DI&GC) a chyflwynwyd y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu. Mae'r DI&GC a'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn cynnwys dadansoddiad cychrannol yn seiliedig ar sut mae'r Cyngor wedi ei strwythuro, yn gweithredu, yn monitro ac yn rheoli perfformiad ariannol. Yn flaenorol, adroddodd y Cyngor cost gwasanaethau unigol yn y DI&GC yn unol â'r fformat a nodir yn y Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth (SerCOP).

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys yr adrannau canlynol:

Adran 1 – Adroddiad Naratif

Mae'r Rhagymadrodd hwn gan y Prif Swyddog Cyllid yn darparu crynodeb o weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Mae hyn yn amlinellu dyletswyddau'r Prif Swyddog Cyllid wrth baratoi'r cyfrifon, a chyfrifoldebau'r Cyngor wrth gadw at y rheoliadau perthnasol.

Adran 3 – Prif Ddatganiadau Ariannol a Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon

Mae Cod 2017 yn mynnu fod cyfrifon awdurdod lleol yn cydymffurfio gyda'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys:

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae hyn yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio ac ariannu o adnoddau mewn cymhariaeth â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cyfrif hwn yn grynodeb o'r arian a gynhyrchwyd ac a wariwyd wrth ddarparu gwasanaethau ac wrth reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n cynnwys pob gwariant beunyddiol ac incwm perthynol ar sail gronïadol, ynghyd â thrafodion sy'n mesur gwerth yr asedau a dreuliwyd mewn gwirionedd yn ystod y flwyddyn. Mae hefyd yn dangos amcanestyniad o werth y buddiannau ymddeol a enillwyd gan gyflogeion yn ystod y flwyddyn.

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae hyn yn dangos yr addasiadau a wnaed i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyflawni gofynion cyfrifeg statudol, i'w alinio gyda'r sail gyfrifyddol y seiliwyd y lefel Treth y Cyngor am y flwyddyn arni.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn rhoi ciplun o sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2018. Mae'n amlinellu gwerth yr eitemau y mae'n berchen arnynt (asedau) a gwerth yr hyn sy'n ddyledus i eraill (ymrwymïadau). Mae' ymgorffori holl gyllid y Cyngor, o ran cyfalaf a refeniw.

Datganiad Llif Arian

Mae hyn yn rhoi crynodeb ynglŷn ag arian parod y Cyngor a thrafodion sy'n gyfwerth ag arian parod dros y flwyddyn, gan ddangos yr union arian parod a dderbyniwyd ac a wariwyd a'r newid a fu yn sefyllfa'r Cyngor o safbwynt arian parod.

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

Darperir nodiadau eglurhaol ar ôl y prif ddatganiadau ariannol ac ar ôl y datganiadau ariannol atodol. Mae'r nodiadau yn cyflwyno gwybodaeth ychwanegol i roi cymorth er mwyn deall y cyfrifon.

Adran 4 - Datganiadau Ariannol Atodol a Nodiadau**Cyfrif Refeniw Tai (CRT)**

Mae gofyn ar i Gynghorau gyfrifo costau gwasanaeth tai'r cyngor ar wahân trwy gyfrwng Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Mantolen y Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r cyfrif hwn yn dangos ymhle y caiff arian ei wario'n cynnal ac yn rheoli tai'r cyngor a sut y cyfarfyddir â'r costau hyn gyda rhenti ac incwm arall.

Mae'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Malansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn dod â'r holl symudiadau o fewn cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai ynghyd.

Adran 5 - Adroddiad yr Archwiliwr Allanol

Mae'r cyfrifon hyn yn amodol ar archwiliad allanol annibynnol gan archwilydd a benodir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'r adroddiad hwnnw wedi ei gynnwys yn yr adran hon.

Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae hyn yn amlinellu dull gweithredu'r Cyngor wrth sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o lywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol.

Adran 7 - Geirfa

Mae'r adran hon yn cynnwys rhestr o rai o'r diffiniadau a fabwysiedir at ddiben cyfrifon a gwblheir yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Adran 1 - Adroddiad Naratif**1.1 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Refeniw**

Bydd y Cyngor yn sefydlu cyllideb refeniw pob blwyddyn. Mae hon yn gyllideb ar gyfer y gwasanaethau y bydd yn eu darparu yn ystod y flwyddyn ac a fydd yn cael eu hariannu gan ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru a Threth y Cyngor a Threthdalwyr Busnes. Ar gyfer 2017/18, y gyllideb gwariant gros oedd £296.5m. Ar ôl defnydd cyllidebol o Gronfeydd wrth Gefn, roedd yn ofynnol i gael arbedion o £2.3m a nodwyd rhain yn llwyddiannus i sicrhau cyllideb gytbwys. Cyflawnwyd yr holl arbedion a nodwyd yn ystod 2017/18. Mae'r Cyngor wedi nodi arbedion cyllideb o £24.8m yn ystod y pum mlynedd diwethaf, ac mae'n debygol o orfod gwneud arbedion o dros £16m yn ystod y tair blynedd nesaf.

Erbyn diwedd y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi gwario £1.1m llai nag yr oedd wedi cyllidebu ar gyfer cyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol. Er ei fod yn parhau i fod yn gyfnod ariannol anodd i ysgolion, mae buddsoddiad mewn cyllidebau ysgolion yn 2017/18, sy'n fwy na phwysau chwyddiant a ariennir a'r berthynas waith agos rhwng y Cyngor ac ysgolion wrth gynhyrchu cynlluniau ariannol 3 blynedd cadarn, wedi arwain at sefyllfa ariannol well ar gyfer ysgolion (adroddodd ysgolion tanwariant o £0.713m yn ystod y flwyddyn).

Cymeradwyodd y Cabinet ym mis Mehefin ceisiadau gan y gwasanaethau i gario ymlaen tanwariant o £0.406m. Bydd yr arian yn cael ei ddefnyddio i helpu i liniaru'r pwysau hysbys a darparu arian ar gyfer buddsoddi mewn gwasanaethau.

Balansau, Darpariaethau a Chronfeydd Wrth Gefn

Mae'r cyfraniad net i gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn y cyfrifon yn £0.2m (gweler Nodyn 20 am fanylion). Mae'r symudiad yn cynnwys gostyngiad net o falensau diffyg ysgolion a'r defnydd a gyllidwyd ac arfaethedig o gronfeydd wrth gefn ar gyfer dibenion fel ariannu'r Cynllun Cyfalaf yn Cynllun Corfforaethol newydd a lliniaru cyllidebau. Fodd bynnag, mae hefyd yn cynnwys cynnal a chadw cronfeydd wrth gefn penodol i helpu ariannu pwysau mewn gofal cymdeithasol ac i helpu i leihau effeithiau gostyngiad yn y gyllideb yn y dyfodol.

Balansau cyffredinol y Cyngor erbyn hyn yw £7.1m. Mae'n rhaid i'r Cyngor wneud yn siŵr ei fod yn cadw digon o arian yn y balansau hyn i fod yn siŵr y gall ymdrin ag unrhyw broblemau annisgwyl y bydd yn eu hwynebu.

Mae manylion yr holl ddarpariaethau a chronfeydd wrth gefn wedi'u cynnwys yn y Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon.

Sut Rydym yn Rhoi Gwybod am ein Cyllideb

Bob mis, bydd adroddiad cyllideb yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor (grŵp o 8 o Gynghorwyr sy'n gwneud nifer o benderfyniadau ar ran y Cyngor) sy'n esbonio sut y mae gwasanaethau yn gwario eu harian o'i gymharu â'u cyllideb. Ar ddiwedd y flwyddyn, bydd adroddiad terfynol (a elwir yn ganlyniad) yn dangos y sefyllfa diwedd blwyddyn.

Ond, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu ei Ddatganiad Cyfrifon mewn modd sy'n diwallu gofynion rhoi gwybod ariannol y DU a rhyngwladol. Yn anffodus, mae'r gofynion hyn yn gymhleth iawn ac yn dechnegol eu natur. Mae hyn yn golygu bod angen nifer o addasiadau cyfrifo ar gyfer yr adroddiadau cyllideb arferol i sicrhau y gall y Cyngor gynhyrchu ei Gyfrifon. Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa derfynol y rhoddwyd gwybod i'r Cynghorwyr amdani. Yn

y Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon mae esboniad o'r addasiadau a wnaed rhwng y sefyllfa referniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'r symiau y rhoddwyd gwybod amdanynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ceir rhagor o fanylion am berfformiad ariannol y gwasanaethau yn yr Adroddiad Alldro Terfynol a gyflwynwyd i'r Cabinet ar y 26ed o Fehefin 2018 ([Eitem 9 ar yr Agenda – Cyngor Sir Ddinbych – Agenda ar gyfer y Cabinet ddydd Mawrth, 26 Mehefin 2018, 10.00 am](#)). Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa referniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'i chymeradwyo gan y Cabinet ym mis Mehefin 2018.

	Adroddiad Canlyniad Referniw Terfynol £000
Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	
Gwella Busnes a Moderneiddio	4,556
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidaidd	2,590
Cyfleusterau, Asedau a Tai	6,668
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	17,765
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	3,001
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	32,356
Cyllid	2,914
Addysg a Gwasanaethau Plant	13,415
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	3,004
Ysgolion	66,229
Corfforaethol	18,021
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	170,519
Aral	
Arian Cyfalaf/ Llog Buddsoddi	12,965
Lefiau	4,525
Cyfanswm Gwariant (ac eithrio CRT)	188,009
Llai Cyllid	(187,006)
Cyfraniad wedi'i gyllidebu o'r Gronfa wrth Gefn wedi'i glustnodi	(2,122)
Canlyniad Terfynol	(1,119)
Dyrannwyd fel a ganlyn:	
Balansau wedi'u Clustnodi - Gwasanaethau	(406)
Balansau Ysgolion	(713)
Cyfanswm	(1,119)

1.2 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Cyfalaf

Bob blwyddyn bydd y Cyngor yn gwario arian ar eitemau fydd yn bodoli am gyfnod hir fel tir, adeiladau, ffyrdd, cerbydau ac offer. Bydd yr eitemau hyn yn cael eu galw yn asedau a bydd y Cyngor yn eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau am flynyddoedd i ddod. Bydd gwariant ar yr asedau hyn yn cael ei alw yn wariant cyfalaf.

Mae'r tabl canlynol yn dangos faint y gwnaeth y Cyngor ei wario ar ei asedau fesul bloc gwasanaeth yn 2017/18 a sut yr ariannwyd y gwariant:

Gwariant	£000
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	329
Cyfleusterau, Asedau a Tai	11,150
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	6,913
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2,399
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	364
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	36
Gwella Busnes a Moderneiddio	736
Addysg a Gwasanaethau Plant	16,677
Cyfrif Refeniw Tai	9,000
Cyfanswm	47,604
Ariannu	
Grantiau	18,681
Benthyca â Chymorth	2,679
Benthyca Darbodus	17,439
Derbyniadau Cyfalaf	1,446
Gwariant Cyfalaf sy'n cael ei dalu o Gronfa'r Cyngor	7,359
Cyfanswm	47,604

Mae gwariant ar Brosiectau Mawr yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Prosiect	Disgrifiad	2017/18 £000
Y Rhyl	Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl	462
A5104 - Rhwng Rhydtalog a Clawdd Poncen	Gosodiad Camera Cyflymder Cyfartalog	262
Y Rhyl	Datblygiad Glan y Dŵr	1,966
Y Rhyl	Adeiladu Parc Dwr (SC2)	6,591
Y Rhyl	Caffael Hen Swyddfa Bost	456
Canolfan Hamdden Y Rhyl	Cyfleusterau Ffitrwydd Newydd	306
Canolfan Hamdden Y Rhyl	Gwelliannau i Ystafelloedd Newid y Pwll Nofio	281
Canolfan Hamdden Llanelwy	Adnewyddu Wyneb Cae Pob Tywydd	286
Llanfair Dyffryn Clwyd	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	364
Ysgol Carreg Emlyn, Clocaenog	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	421
Ysgol Glan Clwyd, Llanelwy	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Gwaith Estyniad, Ailfodelu ac Ailwampio	3,194
Y Rhyl	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Adeilad Ysgol Newydd	376
Y Rhyl	Ysgolion yr 21ain Ganrif - Adeilad Ysgol Gatholig Newydd 3-16.	1,394
Stryd Y Rhos a Ysgol Pen Barras, Rhuthun	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Ysgolion Newydd	7,870
Neuadd Y Dref, Y Rhyl	Gwaith i ddarparu ar gyfer Swyddfa Gofrestru Y Rhyl	284
Llanelwy	Gwaith ailwampio y Llyfrgell	200
Tai Cyngor	Gwelliannau / Caffaeliad Mawr	6,917
Tai Cyngor	Addasiadau i'r Anabl	456

1.3 Materion Eraill**Pensiynau**

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn aelod o Gronfa Bensiwn Clwyd

Mae safoneu cyfrifyddu rhyngwladol yn disgwyl i gynghorau gyfrifo am gost hawliau pensiwn enilledig yn y flwyddyn, yn hytrach na cost y cyfraniadau a dalwyd i'r gronfa pensiwn. Mae'n rhaid i'r gronfa pensiwn gyfrifo faint o arian fyddai'n ddyledus ganddo pe bai pob aelod unigol â hawl i gael eu taliad pensiwn yn syth. Yna, bydd rhaid iddo gyfrifo faint o arian sydd ganddo mewn buddsoddiadau. Mae enillion ar fuddsoddiadau yn cael eu heffeithio gan yr amgylchedd economaidd cenedlaethol a rhyngwladol ehangach, a gyda'r ffaith bod pobl yn byw yn hirach yn gyffredinol, mae gan y gronfa pensiwn lai mewn buddsoddiadau na'r swm y byddai'n gorfod ei dalu allan mewn theori. Gelwir hyn yn ddiffyg. Er ei bod yn annhebygol iawn y bydd y Cyngor yn gorfod talu'r arian hwn, mae'n rhaid iddo ddangos y diffyg yn y cyfrifon. Mae'r Gronfa Bensiwn yn amodol ar brisiad tair blynedd ac mae'r amcangyfrifon a gynhwysir yn y cyfrifon yn seiliedig ar brisiad llawn ddiweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016. Mae'r nodiadau ynglŷn â'r cyfrifon yn dangos manylion pellach.

Cynllun Busnes Tai

Mae'r cyngor yn berchen ar 3,380 o dai cyngor – a elwir y stoc dai. Ers 2005, mae'r cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol i wella ei stoc dai a bydd yn cyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru yn 2014. Mae rhan o'r buddsoddiad hwn wedi cael ei ariannu drwy fenthycia ac mae gan y Cyngor Gynllun Busnes Stoc Tai 30-mllynedd manwl sy'n helpu i sicrhau fod y buddsoddiad mewn tai y Cyngor yn parhau i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir. Mae Cynllun Busnes y Stoc Tai yn cael ei adolygu'n rheolaidd a'i gymeradwyo'n ffurfiol gan Gabinet y Cyngor bob blwyddyn ac mae'n parhau i fod yn gryf yn ariannol.

Mae'n rhaid i'r cyngor gyfrifo am incwm a gwariant ar ei stoc dai ar wahân i weithgareddau eraill a gelwir hyn y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae bob Cyfrif Refeniw Tai yn Nghymru ar hyn o bryd yn rhan o system gymhorthdal cenedlaethol sy'n golygu bod incwm rhent dros ben yn gorfod cael ei dalu i Lywodraeth y DU. Daeth system gymhorthdal y CRT i ben yng Nghymru ar 2 Ebrill 2015 gyda'r 11 Awdurdod Tai Lleol yn 'prynu eu hunain allan' o'r system. Ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych roedd hyn yn golygu taliad cyfalaf o £40m, a ariannwyd drwy fenthycia. Mae diwedd y systemau cymhorthdal yn golygu bod y cyngor yn cadw mwy o incwm rhent yn lleol sy'n caniatáu y gallu i buddsoddiad ychwanegol yn y stoc tai ac yn cynnig y posibilrwydd i gynyddu maint y stoc yn y blynyddoedd i ddod. Mae'r Cynllun Busnes Stoc Tai diweddaraf yn caniatáu buddsoddiad o £26m mewn stoc newydd a £28m i wella'r stoc bresennol ymhellach dros y pum mlynedd nesaf.

Benthycia a Buddsoddiadau

Strategaeth y Cyngor yn 2017/18 oedd parhau i gadw balansau benthycia a buddsoddi mor isel â phosibl trwy ddefnyddio gweddill arian dros dro, ond cadw lefel arian sy'n ddigonol. Mae balansau buddsoddi yn cael eu monitro yn barhaus gyda'r nod o gynnal lefelau digonol i ddiwallu gofynion llif arian y Cyngor. Mae sefyllfa trysorlys y cyngor yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol gydol y flwyddyn. Roedd dyled y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 yn £206.2m, balans y buddsoddiadau oedd £7.4m a daliwyd £5.2m arall mewn cyfrif banc sydd ar gael ar unwaith.

Polisiau Cyfrifo a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh)

Mae'r Polisiau Cyfrifo wedi'u nodi yn llawn yn Nodyn 1 y cyfrifon. Dyma'r seithfed flwyddyn y mae cyfrifon y Cyngor wedi'u cynhyrchu i gydymffurfio â safonau rhyngwladol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol.

Swyddogaethau Statudol

Doedd dim newidiadau sylweddol i swyddogaethau statudol y Cyngor yn ystod 2017/18.

Y Cynllun Corfforaethol

Yn ystod 2017/18 parhaodd y Cyngor ei ymrwymiad i gyflwyno Cynllun Corfforaethol 2012-2017 a oedd yn anelu at ddarparu buddsoddiad sylweddol mewn ysgolion, cyfleusterau gofal cymdeithasol a ffyrdd. Roedd gwariant ar brosiectau Cynllun Corfforaethol yn £16.8m yn 2017/18, a oedd yn cynnwys £ 7.9m ar ddwy ysgol Rhuthun ar safle Glasdir, £ 3.2m ar Ysgol Glan Clwyd, £ 1.4m ar Ysgol Ffydd y Rhyl a £ 3.0m ar gynnal priffyrdd a phontydd. Er i'r Cynllun pum mlynedd bresennol ddod i ben yn 2017/18, rhagwelid y byddai rhai o'r prif brosiectau buddsoddi ynddo yn cael eu cyflawni dros amserlen hirach - felly bydd buddsoddiad cynlluniedig o £ 41m yn cael ei gario ymlaen i'r ddwy flynedd nesaf. Mae'r prosiectau hyn yn cynnwys dwy ysgol arall yn ardal Rhuthun a chwblhau'r ysgol ffydd newydd yn Y Rhyl.

Yn dilyn etholiadau'r Cyngor y llynedd, cymeradwyodd y cyngor Gynllun Corfforaethol newydd 2018 - 2022: 'Gweithio gyda'n gilydd er lles dyfodol Sir Ddinbych' sy'n adeiladu ar y ffordd hanesyddol yma o gyflawni gwaith. Uchelgais cyffredinol y Cynllun hwn yw sicrhau bod Sir Ddinbych yn lle ble mae trigolion a busnesau wedi'u cysylltu'n dda ac yn wydn; lle mae cyfleoedd i bobl ifanc gael tai fforddiadwy a chael sgiliau a swyddi i fyw bywydau llwyddiannus a chyflawn, lle mae pob un ohonom yn mwynhau amgylchedd deniadol ac wedi ei ddiogelu. Fel y cynllun diwethaf, mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn cynnwys camau penodol a fydd yn cael eu cyflawni dros bum mlynedd ond, hyd yn oed yn bwysicach fyth, mae'r camau hyn wedi'u cynllunio i gael effaith y tu hwnt i'r pum mlynedd nesaf gyda chenedlaethau'r dyfodol mewn golwg.

Mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn nodi ein blaenoriaethau uchelgeisiol ond y gellir eu cyflawni ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Bydd angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol ar rai o'r blaenoriaethau hyn, cyllid refeniw ar gyfer eraill, a gellir rhai eu darparu heb unrhyw gost ychwanegol. Credwn fod angen inni fuddsoddi rhywle yn y rhanbarth o £135 miliwn o bunnoedd ychwanegol yn ein blaenoriaethau corfforaethol dros y pum mlynedd nesaf, os ydym am gyflawni popeth yr hoffem ni.

I dalu am y buddsoddiad cyfalaf a nodwyd, bydd angen i ni ymrwymo cyllideb refeniw ac arian parod i'r blaenoriaethau. Yn ystod 2017/18, fe wnaethom nodi £0.5 miliwn o'n cyllideb refeniw ar gyfer 2018/19 ac arian o £1 miliwn i gefnogi'r blaenoriaethau corfforaethol newydd. Bydd angen dyraniadau cyllideb flynyddol yn y dyfodol, ond cydnabyddir y bydd hyn yn anodd ei gyflawni wrth i gyfanswm cyllideb y cyngor leihau.

Er bod swm o £135 miliwn yn swm mawr, ni fyddai'r cyngor yn gorfod darparu'r holl arian hwn ei hun. Disgwylwn y bydd grantiau gan Lywodraeth Cymru ar gael i helpu i ariannu'r gwaith arfaethedig i wella ein hysgolion ac amddiffynfeydd llifogydd. Rydym hefyd yn bwriadu defnyddio incwm o rent tai i helpu i ariannu tai cyngor newydd. Mewn gwirionedd, credwn y bydd yn rhaid i'r cyngor gyfrannu tua £71 miliwn o'r £135 miliwn.

Gyda'r lefelau buddsoddi ychwanegol hyn, mae'n rhaid inni gyflawni gwelliannau sylweddol. Os ydym yn llwyddiannus - a chredwn y byddwn ni - bydd Sir Ddinbych yn addas ar gyfer y dyfodol, ac yn parhau i fod yn un o'r llefydd gorau yn y DU i fyw, dysgu, gweithio ac ymweld.

Edrych i'r Dyfodol

Mae'n debygol y bydd setliadau cyllid y llywodraeth leol yn lleihau ymhellach yn y tair i bum mlynedd sydd i ddod, ar yr un pryd wrth i'r galw am wasanaethau a chostau codi, felly bydd yn rhaid lleihau'r swm mae'r Cyngor yn ei wario bob blwyddyn yn unol a hynny.

Er bod ansicrwydd ynglŷn â lefel union y gostyngiadau bob blwyddyn, bydd rhaid gwneud penderfyniadau anodd i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ymdopi gyda'r arian sydd ar gael, ac yn parhau i gyflawni ei flaenoriaethau.

Fodd bynnag, mae record y cyngor o lwyddiant wrth nodi a chyflawni arbedion wrth reoli cronfeydd wrth gefn a balansau yn ofalus yn arwain at lefel uchel o hyder y bydd y cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu rhyw frainc o fuddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol newydd yn ystod y cyfnod anodd hwn.

Mae diwygio llywodraeth leol yng Nghymru yn parhau i fod ar yr agenda cenedlaethol, ond nid yw cynigion wedi cael eu cwblhau eto. Bydd integreiddio peth gofal cymdeithasol a darpariaeth iechyd ar draws y rhanbarth yn symud ymlaen yn ystod 2018/19 ac mae'n debygol o ddatblygu ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.

Mae manylion llawn am gyllideb y Cyngor ar gyfer 2018/19, gan gynnwys manylion am gyllidebau gwasanaethau, cyllidebau Cyfalaf a Chyfrif Refeniw Tai i'w gweld yn y ddogfen Crynodeb y Gyllideb a gyflwynwyd ac a gymeradwywyd gan y Cabinet ym Mehefin 2018 fel rhan o'r Adroddiad Cyllid - Atodiad 1 (dolen: Agenda ar gyfer Cabinet ar ddydd Mawrth, 22ain Mai, 2018, 10.00am -

<https://modern.gov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=281&MId=5574&Ver=4&LLL=1>

Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Cyngor Sir

Mae'n rhaid i'r Cyngor Sir:

- (i) wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y Prif Swyddog Cyllid yw'r unigolyn hwnnw;
- (ii) rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'r adnoddau a diogelu ei asedau;
- (iii) cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Tystysgrif Yr Awdurdod

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Llofnod..... Dyddiad:.....

Cadeirydd Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod yn unol â'r arferion priodol a nodwyd yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- (i) dewis polisiau cyfrifo addas a'u cymhwyso yn gyson;
- (ii) gwneud dyfarniadau a rhagamcanion sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;
- (iii) cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- (i) cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfredol;
- (ii) cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif: Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n tystio bod y cyfrifon a gyflwynwyd yn rhoi trosolwg gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar y dyddiad rhoi gwybod a'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018.

Llofnod..... Dyddiad:.....

Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 3:
Datganiadau
Ariannol A Nodiadau
Ynglŷn Â'r Cyfrifon
2017/18

Adran 3 Cynnwys

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	14
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	17
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	19
Y Fantolen.....	21
Datganiad Llif Arian	23
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon.....	24
1. Polisiau Cyfrifo	24
2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto	39
3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiau Cyfrifo.....	39
4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr	40
5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol.....	41
6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	41
7. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur	42
8. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau.....	42
9. Gwariant Gweithredu Arall.....	46
10. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi.....	46
11. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	46
12. Treth y Cyngor.....	46
13. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR).....	47
14. Eiddo, Peiriannau ac Offer	48
15. Eiddo Buddsoddi	54
16. Offerynnau Ariannol.....	54
17. Dyledwyr.....	56
18. Asedau i'w Gwerthu.....	56
19. Credydwyr	57
20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	58
21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio	61
22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio.....	62
23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol	66
24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi	66
25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu.....	67
26. Lwfansau Aelodau	67
27. Tâl Swyddogion	68
28. Costau Archwilio Allanol	72
29. Incwm Grant	73
30. Partïon Cysylltiedig.....	74

31.	Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf.....	76
32.	Prydlesau	77
33.	Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig	78
34.	Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig	78
35.	Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol	85
36.	Asedau Treftadaeth	90

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut y defnyddir ac ariannir gwariant blynyddol o adnoddau (grantiau llywodraeth, rhenti, treth y cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'n dangos hefyd sut y dyrannir y gwariant ar gyfer dibenion gwneud penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r cyngor. Cyflwynir incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 1 Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisiu yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- **Gwariant gweithredu arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – didynnir y taliadau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf h.y. Darpariaeth Refeniw Isafswm a chyfraniadau refeniw eraill o incwm a gwariant arall gan nad yw'r rhain yn daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- **Trethiant ac incwm grant amhenodol** – addasir grantiau cyfalaf ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Addasir grantiau refeniw o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle bodlonir amodau trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei gredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle bodlonir amodau yn y flwyddyn.

Nodyn 2 Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn

Mae'r golofn hon yn dangos y newid net ar gyfer cael gwared o gyfraniadau pensiwn ac ychwanegiad incwm a gwariant Budd-daliadau Gweithwyr IAS19 sydd yn gysylltiedig â phensiwn.

- **Ar gyfer gwasanaethau** mae hyn yn cynrychioli cael gwared o gyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel a ganiateir drwy statud a rhoi costau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth y gorffennol yn ei le.
- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – codir y llog net ar y ddyled buddiannau diffiniedig ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 3 Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau a gafodd eu debydu / credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau taladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud.

- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** mae hwn yn cydnabod addasiadau i Gronfa'r Cyngor am y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3)		
2017/18	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	3,004	(218)	2,786	287	113	(10)	390	3,176
Gwasanaethau Addysg a Phlant Ysgolion	13,415	749	14,164	79	444	54	577	14,741
Gwella Busnes a Moderneiddo	66,229	(254)	65,975	9,965	61	(763)	9,263	75,238
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	4,556	715	5,271	538	159	2	699	5,970
Corfforaethol a Amrywiol	2,590	(16)	2,574	12	162	(5)	169	2,743
Cyfleusterau, Asedau a Thai	18,021	(4,819)	13,202	2,409	(986)	(6)	1,417	14,619
Cyllid	6,668	(474)	6,194	4,325	537	(75)	4,787	10,981
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	2,914	217	3,131	0	106	(3)	103	3,234
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	17,765	(856)	16,909	7,047	453	(57)	7,443	24,352
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	3,001	111	3,112	3,194	216	(14)	3,396	6,508
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	32,356	(242)	32,114	364	736	26	1,126	33,240
Cost Net Gwasanaethau Incwm a Gwariant Arall	0	(5,666)	(5,666)	7,063	139	15	7,217	1,551
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT	170,519	(10,753)	(159,766)	35,283	2,140	(836)	36,587	196,353
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn	0	(159,663)	(159,663)	(31,265)	7,209	(6)	(24,062)	(183,725)
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth	170,519	(170,416)	103	4,018	9,349	(842)	12,525	12,628
			(39,306)					
			103					
			(39,203)					

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3)		
2016/17	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	2,928	(213)	2,715	331	(47)	9	293	3,008
Gwasanaethau Addysg a Phlant Ysgolion	14,131	(791)	13,340	199	(201)	29	27	13,367
Gwella Busnes a Moderneiddo	67,608	(335)	67,273	12,693	(1,204)	578	12,067	79,340
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	4,436	578	5,014	230	(79)	(1)	150	5,164
Corfforaethol a Amrywiol	2,396	3	2,399	4	(60)	0	(56)	2,343
Cyfleusterau, Asedau a Thai	18,019	(3,723)	14,296	522	(878)	1	(355)	13,941
Cyllid	6,302	(102)	6,200	2,727	(238)	88	2,577	8,777
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	2,864	(2)	2,862	0	(46)	11	(35)	2,827
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	17,352	(628)	16,724	6,789	(206)	(7)	6,576	23,300
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	2,795	350	3,145	1,768	(100)	10	1,678	4,823
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	31,279	425	31,704	434	(350)	39	123	31,827
Taliad Setliad CRT*	0	(5,813)	(5,813)	2,609	(56)	(6)	2,547	(3,266)
Taliad Terfynu Menter Cyllid Preifat*	0	0	0	0	0	0	0	0
Cost Net Gwasanaethau Incwm a Gwariant Arall	170,110	(10,251)	159,859	28,306	(3,465)	751	25,592	185,451
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	0	(155,990)	(155,990)	(31,451)	7,685	(2)	(23,768)	(179,758)
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT	170,110	(166,241)	3,869	(3,145)	4,220	749	1,824	5,693
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			(43,175)					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			3,869					
			(39,306)					

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi'i dangos yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Ailddatganiad 2016/17				2017/18		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
3,197	(189)	3,008	Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	3,353	(177)	3,176
24,913	(11,546)	13,367	Gwasanaethau Addysg a Phlant	27,395	(12,654)	14,741
87,780	(8,440)	79,340	Ysgolion	84,652	(9,414)	75,238
5,398	(234)	5,164	Gwella Busnes a Moderneiddo	6,179	(209)	5,970
2,737	(394)	2,343	Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democraidd	3,513	(770)	2,743
49,655	(35,714)	13,941	Corfforaethol a Amrywiol	49,172	(34,553)	14,619
18,963	(10,186)	8,777	Cyfleusterau, Asedau a Thai	21,784	(10,803)	10,981
4,304	(1,477)	2,827	Cyllid	4,903	(1,669)	3,234
34,589	(11,289)	23,300	Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	35,768	(11,416)	24,352
9,651	(4,828)	4,823	Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,987	(3,479)	6,508
52,145	(20,318)	31,827	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	55,914	(22,674)	33,240
10,505	(13,771)	(3,266)	Tai Awdurdod Lleol (CRT)	15,881	(14,330)	1,551
303,837	(118,386)	185,451	Cost y Gwasanaethau	318,501	(122,148)	196,353

Ailddatganiad 2016/17				2017/18		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
16,565	(40)	16,525	Gwariant Gweithredu Arall (Nodyn 9)	19,080	(1,397)	17,683
16,987	(577)	16,410	Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu (Nodyn 10)	16,087	(963)	15,124
0	(212,693)	(212,693)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 11)		(216,532)	(216,532)
337,389	(331,696)	5,693	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau*	353,668	(341,040)	12,628
		(11,289)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer			(17,559)
		7,510	Colledion amhariad ar asedau anghyfredd a godir yn erbyn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn			4,730
		62,251	Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd /(Ased)			(33,746)
		58,472	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(46,575)
		64,165	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			(33,947)

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer pwrpasau sefydlu treth y cyngor a rhent. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i'r llinell cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf		Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000			
Balans ar 31 Mawrth 2017		(7,549)	(29,210)	(2,547)	(4,846)	(3,807)	(47,959)	28,442	(19,517)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2017/18									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I. & G.C.	9,994		2,634			12,628		12,628
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.							(46,575)	(46,575)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		9,994	0	2,634			12,628	(46,575)	(33,947)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	8	(10,172)		(2,353)	(528)	657	(12,396)	12,396	
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		(178)	0	281	(528)	657	232	(34,179)	(33,947)
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	20	186	(249)	63					
Cynnydd/Lleihad yn 2017/18		8	(249)	344	(528)	657	232	(34,179)	(33,947)
Balans ar 31 Mawrth 2018		(7,541)	(29,459)	(2,203)	(5,374)	(3,150)	(47,727)	(5,737)	(53,464)

	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf				
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwys o £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
Balans ar 31 Mawrth 2016		(8,752)	(31,819)	(2,604)	(2,228)	(1,576)	(46,979)	(36,703)	(83,682)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2016/17									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I. & G.C.	7,916		(2,223)			5,693		5,693
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.							58,472	58,472
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		7,916	0	(2,223)	0	0	5,693	58,472	64,165
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	9	(3,961)		2,137	(2,618)	(2,231)	(6,673)	6,673	0
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		3,955	0	(86)	(2,618)	(2,231)	(980)	65,145	64,165
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	23	(2,752)	2,609	143			0		0
Cynnydd/Lleihad yn 2016/17		1,203	2,609	57	(2,618)	(2,231)	(980)	65,145	64,165
Balans ar 31 Mawrth 2017		(7,549)	(29,210)	(2,547)	(4,846)	(3,807)	(47,959)	28,442	(19,517)

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor fel ag yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Cyngor yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau categori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail categori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

31 Mawrth 2017 £000		Nodyn	31 Mawrth 2018 £000	31 Mawrth 2018 £000
103,619	<i>Anheddau Cyngor</i>		100,841	
226,748	<i>Tir ac Adeiladau Eraill</i>		232,385	
7,809	<i>Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer</i>		8,546	
118,352	<i>Isadeiledd</i>		120,165	
2,489	<i>Asedau Cymunedol</i>		2,466	
5,621	<i>Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd</i>		18,779	
5,549	<i>Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu</i>		4,258	
470,187	Eiddo, Peiriannau ac Offer	14	487,440	
8,912	Asedau Treftadaeth	38	8,495	
7,360	Eiddo Buddsoddi	15	8,623	
1	Buddsoddiadau Hirdymor	16	1	
721	Dyledwyr Hirdymor	16	661	
487,181	Asedau Hirdymor			505,220
0	Buddsoddiadau Byrdymor	16	7,400	
3,305	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	18	4,946	
1,136	Rhestrau Eiddo		1,127	
21,245	Dyledwyr Byrdymor	17	23,204	
839	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	DLIA	4,027	
26,525	Asedau Cyfredol			40,704
(6,058)	Benthyciadau Tymor Byr	16	(31,935)	
(24,606)	Credydwyr Byrdymor	19	(25,950)	
(342)	Darpariaethau		(641)	
(3,134)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig		(2,298)	
(1,976)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	30	(1,042)	
(2,008)	Grantiau Cyfalaf A Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	30	(2,082)	
(38,124)	Dyledion Presennol			(63,948)

31 Mawrth 2017 £000		Nodyn	31 Mawrth 2018 £000	31 Mawrth 2018 £000
(2,340)	Credydwyr Hirdymor	16	(3,340)	
(248)	Darpariaethau		(347)	
(179,618)	Benthyciadau Hirdymor	16	(175,364)	
(273,859)	Dyledion Hirdymor Eraill	35	(249,461)	
(456,065)	Dyledion Hirdymor			(428,512)
19,517	Asedau Net			53,464
(7,549)	Cronfa'r Cyngor	21	(7,541)	
(29,210)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	20	(29,459)	
(2,547)	Cyfrif Refeniw Tai	21	(2,203)	
(4,846)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	21	(5,374)	
(3,807)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysio	21	(3,150)	
(47,959)	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			(47,727)
(92,672)	Y Gronfa Adbrisió Wrth Gefn		(100,153)	
273,859	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn		249,461	
0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		(205)	
(156,236)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		(157,489)	
357	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		351	
3,134	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig Byrdymor		2,298	
28,442	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	22		(5,737)
(19,517)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn			(53,464)

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chywerthoedd arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod rhoi gwybod. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chywerthoedd arian parod, drwy ddsbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu'n ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Cyngor yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi'u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n codi o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol i ragweld hawliau ar lifoedd arian y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthycia) i'r Cyngor.

2016/17 £000		Nodyn	2017/18 £000
5,693 (24,171)	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod		12,628 (27,053)
3,897	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu		2,220
(14,581)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	23	(12,205)
17,350	Gweithgareddau Buddsoddi	24	29,087
2,984	Gweithgareddau Cyllido	25	(20,070)
5,753	(Cynnydd) neu leihad net mewn arian parod neu gywerthoedd arian parod		(3,188)
6,592 (5,753)	Arian parod neu drafodion sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod rhoi gwybod Cynnydd/(Lleihad) mewn arian parod		839 3,188
839	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod		4,027

Mae balans arian parod a chywerthoedd arian parod yn cynnwys yr elfennau a ganlyn:

281 (642)	Arian sydd gan y Cyngor Cyfrifon cyfredol banc		326 (1,499)
1,200	Arian sydd yn y cyfrif mynediad uniongyrchol		5,200
839	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod		4,027

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon**1. Polisiau Cyfrifo****i. Egwyddorion Cyffredinol**

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2017/18 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2018. Mae gofyn i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon Blynyddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, y mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18' (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Mae'r confensiwn cyfrifo a fabwysiadir yn y Datganiad Cyfrifon yn gost hanesyddol yn bennaf, wedi'i addasu gan ailbriso categorïau penodol o asedau ac offerynnau ariannol nad ydynt yn gyffredol.

Mae cyflwyniad y Cyngor o'r cyfrifon yn cydymffurfio â mabwysiadu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r Prif Datganiadau yn cynnwys:

- Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn
- Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- Y Fantolen
- Datganiad Llif Arian

ii. Cyfrifyddu ar gyfer Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod y cydbwysedd rheoli ar gyfer ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol (h.y. y categorïau hynny o ysgol a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r awdurdod lleol.

Mae y cod hefyd yn nodi bod asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod yr ysgolion yna yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol.

Felly mae trafodion, llifau arian parod a balansau ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr awdurdod fel pe baent yn drafodion, llifau arian a balansau yr awdurdod.

iii. Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir gweithgaredd ar gyfer y flwyddyn y caiff ei gynnal, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff ffioedd, taliadau a rhenti gan gwsmeriaid eu cyfrif fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau o nwyddau a gwasanaethau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio. Lle ceir bwloch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a phryd y cânt eu defnyddio, cânt eu cario fel rhestr eiddo ar y Fantolen.

- Cyfrifir y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail cyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifioedd arian sydd wedi'u gosod neu eu penderfynu gan y contract.
- Lle cydnabyddir incwm a gwariant ond nad ydyw arian parod wedi'i dderbyn neu ei dalu, cofnodir y dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ar y Fantolen. Lle ceir amheuaeth y caiff dyledion eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr i lawr a gwneir tâl i refeniw am yr incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosibl.

iv. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac arian parod a gedwir mewn cyfrifon adnau sy'n ad-daladwy ar orchymyn. Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod gyda risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth. Mae hyn yn golygu bod 'Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod' yn cynnwys arian parod a gedwir mewn banc, cyfrifon adnau ar alw a chyfrifon galw mynediad uniongyrchol.

v. Codi taliadau ar Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff gwasanaethau, gwasanaethau cefnogi a chyfrifon masnachu eu debydu â'r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad i'w briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisiu a lleihad yng ngwerth asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisiu wrth gefn y gall y colledion gael eu dileu yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog annirweddol i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i ariannu dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae gofyn iddo roi cyfraniad ariannol o refeniw tuag at leihad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol sy'n gyfystyr â swm a gyfrifir ar sail darbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllaw statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio eu disodli gan gyfraniad ym Malans Cronfa'r Cyngor (MRP) drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vi. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Yn ogystal â chyflogau a thâl, gall y buddiannau tymor byr i weithwyr gynnwys gwyliau blynyddol â thâl i weithwyr cyfredol. O ganlyniad, gwneir cronriad ar gyfer cost hawliau gwyliau (neu unrhyw ffurf o absenoldeb, e.e. amser mewn llaw) a enillir gan weithwyr ond nid wedi'u cymryd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall gweithwyr eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflog a thâl cymwys yn y flwyddyn gyfrifo ganlynol, sef y cyfnod y gall y gweithiwr gymryd y budd. Caiff y cronriad ei godi ar yr Arian dros Ben neu Ddiffyg yn Narpariaeth y Gwasanaethau, ond yna caiff ei wrthdroi drwy'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth gefn fel bod buddiannau gwyliau'n cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd.

Buddiannau Dod â Swydd i Ben

Mae buddiannau dod â swydd i ben yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad gan y swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, ac yn cael eu codi ar sail

croniad i'r llinell gwasanaeth addas yn unol â'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn gynt na phryd na chaiff yr awdurdod bellach dynnu'r cynigion buddion yn ôl neu bryd y bydd yr awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Lle bydd buddiannau dod â swydd i ben yn cynnwys codi pensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn i falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu bensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn Natganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddion pensiwn wrth ddod â swydd i ben, a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ar ôl cyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita neu ar ran yr Adran Addysg (DfE).
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Darparodd y ddau gynllun fuddiannau wedi'u diffinio i aelodau (cyfandaliadau a phensiynau ymddeoliad), a enillwyd gan weithwyr sydd wedi gweithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na all y rhwymedigaeth i'r buddiannau hyn gael eu pennu ar y Cyngor fel arfer. Cyfrifir y cynllun felly fel pe bai'n gynllun cyfrannu wedi'i ddiffinio, ac nid yw'r Fantolen yn nodi unrhyw rwymedigaeth i dalu'r buddiannau hyn yn y dyfodol. Caiff llinellau Ysgolion ac Addysg & Gwasanaethau Plant yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr eu codi gyda chyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Caiff y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ei gyfrif fel cynllun buddiannau wedi'i ddiffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy ddefnyddio'r dull uned wedi'i rhagamcanu – h.y. asesiad o daliadau'r dyfodol a wneir mewn perthynas â buddiannau ymddeol a enillir gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiad gweithwyr ac ati, ac amcangyfrifon enillion wedi'u rhagamcanu ar gyfer gweithwyr cyfredol.
- Mae rhwymedigaethau yn cael disgownt i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 2.6%.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Clwyd sy'n cael eu priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen am eu pris teg:
  - gwarannau wedi'u dyfynnu – pris cynnig cyfredol
  - gwarannau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
  - eiddo – gwerth y farchnad.
- Caiff y newid yn rhwymedigaeth pensiynau net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillir eleni - wedi'i ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau roedd y gweithwyr yn gweithio iddynt
- cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau yn codi o benderfyniadau'r flwyddyn hon y mae eu heffeithiau yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol – wedi'i debydu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg mewn Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gorfforaethol & Amrywiol.
- cost llog – y cynnydd disgwylidig yng ngwerth cyfredol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth iddynt fod flwyddyn yn nes at gael eu talu - wedi'i debydu i'r Llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn unol â Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hyn ei gyfrifo drwy gymhwyso'r gyfradd ostyngol a ddefnyddiwyd i fesur y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod, - gan ystyried unrhyw newid yn y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-dal.

Ail-fesur yn cynnwys:

- Adenillion ar asedau cynlluniau - ac eithrio symiau a gynhwyswyd mewn llog net ar yr atebolrwydd buddiannau diffiniedig net - tâl i'r Gronfa Bensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall
- Enillion a cholledion actiwaraidd – newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nad ydyw digwyddiadau wedi cyd-daro â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - wedi'u codi i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Cyfraniadau wedi'u talu i Gronfa Bensiwn Clwyd – arian parod wedi'i dalu fel cyfraniadau gweithiwr i'r gronfa bensiwn

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn gofyn i Falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn, felly'n mesur yr effaith fuddiol ar Gronfa'r Cyngor sydd angen cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llifoedd arian yn hytrach, na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddiannau â Disgresiwn

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddiannau ymddeol yn ôl disgresiwn, mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir iddynt godi o ganlyniad i roi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon), yn cael eu cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad, ac yn cael ei gyfrif drwy ddefnyddio'r un polisiau ag sy'n gymwys i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

vii. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod rhoi gwybod a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth amodau a fodolodd ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- Y rhai hynny sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod rhoi gwybod - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith faterol, gwneir datgeliad yn nodiadau'r natur o ddigwyddiadau a'u heffaith ariannol fel y cawsant eu hamcangyfrif.

Nid yw digwyddiadau a gynhaliwyd ar ôl dyddiad awdurdodi'r cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

viii. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Awdurdod yn mesur rhai o'i asedau heb fod yn ariannol megis asedau dros ben ac adeiladau buddsoddi, a rhai o'i offerynnau ariannol ar werth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris y byddai'n cael ei dderbyn am werthu ased neu a delir i drosglwyddo dyled mewn trafodion trefnus rhwng cyfranogwyr marchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn tybio bod y trafodion i werthu'r ased neu drosglwyddo'r ddyled yn digwydd naill ai:

- a. Yn y brif farchnad ar gyfer yr ased neu ddyled, neu
- b. Yn absenoldeb y brif farchnad, yn y farchnad fwyaf buddiol ar gyfer yr ased neu ddyled

Mae'r Awdurdod yn mesur gwerth teg ased neu ddyled fan ddefnyddio'r tybiaethau y byddai cyfranogwyr marchnad yn eu defnyddio wrth brisio'r ased neu ddyled, gan dybio bod cyfranogwyr marchnad yn gweithredu er eu lles economaidd gorau.

Pan fesurir gwerth teg i ased heb fod yn ariannol, bydd yr Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwr marchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf, neu drwy ei werthu i gyfranogwr marchnad arall a fyddai'n defnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf posib.

Mae'r awdurdod yn defnyddio technegau prisiad sy'n addas yn yr amgylchiadau, a lle mae data digonol ar gael, drwy wneud y gorau o ddefnydd o fewnbynnau gweladwy perthnasol a lleihau'r defnydd o fewnbynnau anweladwy.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisiad o ran asedau a dyledion lle mesurir neu datgelir gwerth teg yn natganiadau ariannol yr Awdurdod eu categoreiddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ddyledion yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad iddynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau gwahanol i'r prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi eu cynnwys o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu ddyled, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu ddyled

ix. Offerynnau Ariannol**Dyledion Ariannol**

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg ac yn cael eu cario ar gost wedi'u hamorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd log effeithiol yw'r gyfradd sy'n union ddisgownt o'r taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer yr holl fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ad-daladwy (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Mae'r enillion a cholledion ar adbrynu neu setlo benthyciadau yn gynnar yn cael eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn adbrynu/setliad. Fodd bynnag, lle mae adbrynu'n digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu yn ôl eu trefn o gost wedi'i amorteiddio y benthyciad newydd neu'n un wedi'i addasu, ac mae'r ysgrifennu i lawr i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd log effeithiol.

Lle mae premiymau neu ddisgowntiau wedi cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r golled dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r symiau a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gost net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Caiff asedau ariannol eu dosbarthu i ddau fath:

- benthyciadau a symiau derbyniadwy – asedau gyda thaliadau sy'n sefydlog neu wedi'u penderfynu, ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol
- asedion sy'n barod i'w gwerthu – asedau gyda phris wedi'i ddyfynnu ar y farchnad a/neu ddim gyda thaliadau sefydlog neu wedi'u penderfynu

Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy

Cydnabyddir benthyciadau a symiau derbyniadwy ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg. Maent yn cael eu mesur wedyn ar eu cost wedi'i hamorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer yr holl fenthyciadau mae'r Cyngor wedi'i wneud, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ddyledus ac yn dderbyniadwy (ynghyd â llog cronedig) a'r llog sydd wedi'i gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthyciad.

Pan amharwyd ar asedau oherwydd y tebygolrwydd sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan gytundeb yn cael eu gwneud, mae'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr a thâl yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau derbyniadwy sy'n berthnasol i'r gwasanaeth hwnnw) neu'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hwn. Mae colled yr amhariad yn cael ei fesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig yn y dyfodol wedi'i ddisgowntio ar gyfradd log wreiddiol yr ased.

Mae unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ddatgydnabod yr ased yn cael ei gredydu neu ei ddebydu i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Benthyciad Meddal

Mae benthyciad meddal yn fenthyciad y mae'r Cyngor wedi'i roi i gorff allanol am gyfradd llog sy'n is na chyfradd y farchnad. Yn yr achos hwn, mae angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Fodd bynnag, os ystyrir bod maint y trafodyn yn de-minimis, nid oes angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Mae'r Cyngor wedi gosod y lefel de-minimis hon am £150k ar gyfer bob benthyciad unigol a roddir, neu lle nad yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

x. Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu fel ernes, mewn rhandaliadau neu fel ôl-ddyledion, mae grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti a rhoddion yn cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor pan mae sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd wedi'u hatodi i'r taliadau
- y derbynir y grant neu'r cyfraniadau.

Nid yw'r symiau sy'n cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Amodiad yw'r amodau sy'n nodi bod y manteision economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased a gafwyd drwy ddefnyddio'r grant neu gyfraniad sy'n gorfod cael ei ddefnyddio gan y derbynnydd fel y nodir, neu bydd yn rhaid dychwelyd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial am wasanaeth yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a roddwyd fel blaendal fel grantiau a chyfraniadau lle nad yw'r amodau wedi'u bodloni yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwy. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol (grantiau refeniw a chyfraniadau y gellir eu priodoli), neu Drethiant ac Incwm Grant nad ydyw'n Benodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwrthdroi o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Lle nad ydyw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso. Lle bydd wedi'i gymhwyso, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Trosglwyddir symiau yng Nghronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y byddant wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

xi. Asedau Treftadaeth**Asedau Treftadaeth Diriaethol ac Anniriaethol (disgrifir yn y crynodeb hwn o bolisiau cyfrifo sylweddol fel Asedau Treftadaeth)**

Cedwir Asedau Treftadaeth y Cyngor mewn nifer o safleoedd, gan gynnwys Amgueddfa'r Rhyl (o fewn Llyfrgell y Rhyl). Nantclwyd Y Dre, Carchar Rhuthun a Phlas Newydd sydd gan gasgliadau parhaol, ond hefyd mae'r adeiladau eu hunain yn cael eu trin fel Asedau Treftadaeth. Mae pob safle (ac eithrio Nantclwyd Y Dre) yn cael eu hachredu o dan gynllyun Achredu Amgueddfeydd Cyngor Celfyddydau Lloegr. Mae cofadail rhestredig, Castell Dinas Brân, hefyd yn Sir Ddinbych.

Cedwir casgliadau o Asedau Treftadaeth i gefnogi prif amcan amgueddfeydd y Cyngor h.y. gofalu am dreftadaeth Sir Ddinbych, ei gwneud yn hygyrch i bawb drwy ysbrydoli, dysgu a mwynhau.

Cydnabyddir Asedau Treftadaeth a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion ailbriso) yn unol â pholisiau cyfrifo'r Cyngor ar eiddo, cyfarpar ac offer. Fodd bynnag, mae rhai o'r rheolau mesur wedi'u llacio mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth wrth i'r Cyngor ystyried y byddai cael prisiadau ar gyfer casgliadau yn cynnwys cost anghyfartal o'i gymharu â'r buddion a ddarperir i ddefnyddwyr datganiadau ariannol. Mae hyn oherwydd natur amrywiol yr asedau a gedwir a'r diffyg mewn gwerthoedd tebyg. Mae'r casgliadau'n gymharol sefydlog ac nid oes unrhyw gaffaeliadau diweddar neu roddion.

Mae'r holl waith gofalu am gasgliadau yn cydymffurfio â safonau Comisiynu Amgueddfeydd a Galerïau. Ystyrir oes asedau'r casgliadau yn amhenodol oherwydd gwaith ataliol a gynhaliwyd gan Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych, ac oherwydd natur yr eitemau dan sylw. Felly nid ydyw'n addas newid y dibrisiad.

Mae'r Cyngor yn cadw at ganllawiau Cymdeithas yr Amgueddfeydd ar waredu.

xii. Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent a/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

Mesurir eiddo buddsoddi ar y dechrau ar sail cost ac yn ddiweddarach ar sail gwerth teg, sef y pris a fuddai'n cael ei dderbyn i werthu ased o'r fath mewn trafodiad drefnus rhwng cyfranogwyr farchnad ar y dyddiad mesur. Fel ased heb ei hariannu, mesurwyd adeiladau buddsoddi ar y defnydd uchaf a'r gorau. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond fe'u hadbrisir yn flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Mae unrhyw enillion neu golledion yn cael eu postio i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r un driniaeth yn berthnasol i enillion a cholledion ar waredu.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo buddsoddi, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mae rhent a dderbynnir mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac yn arwain at gynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbriso a gwaredu

gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff enillion a cholledion eu gwrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'u postio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau gwerthiant dros £10,000), i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

xiii. Prydlesau

Caiff prydlesau eu dosbarthu fel prydlesau cyllid, lle bydd telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol pob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, peiriannau neu offer gan y prydleswr i'r prydlesai. Caiff pob prydles arall ei dosbarthu fel prydles weithredu.

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladu, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl eu cyfrif dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Prydlesai

Prydlesau Ariannol

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gedwir dan brydlesau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol taliadau isafswm y brydles, os ydynt yn is). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru gan ddyled am y rhwymedigaeth i dalu'r prydleswr. Caiff costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor eu hychwanegu at swm cludo'r ased. Caiff premiymau a delir wrth ddechrau prydles eu rhoi wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles. Caiff rhenti amodol eu nodi fel treuliau yn y cyfnodau perthnasol.

Caiff taliadau prydlesau eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer – fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles, a
- thâl cyllid (caiff ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gydnabyddir dan brydlesau ariannol eu cyfrif gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol gydag asedau o'r fath, yn amodol ar godi tâl dibrisio dros gyfnod y brydles os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol a amcangyfrifir yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu dibrisiad neu ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth sy'n codi ar asedau ar brydles. Yn hytrach, gwneir cyfraniad doeth blynyddol o gyllid referniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth eu disodli gan gyfraniad referniw ym Malans Cronfa'r Cyngor, drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Caiff rhent a delir dan brydlesau gweithredu eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost y gwasanaethau sy'n manteisio ar ddefnyddio'r eiddo, peiriannau neu offer ar brydles.

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu beiriannau neu offer, caiff yr ased perthnasol ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau neu Offer neu Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei ddiddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu), wedi' baru gan ased prydles (dyledwr hirdymor) ar y Fantolen.

Caiff rhent prydlesau derbyniadwy eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer - fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles yn gynnwys unrhyw breimymau a dderbyniwyd, a
- incwm cyllid (caiff ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaiff yr enilliad a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth ei waredu ei ganiatáu drwy statud i gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae angen ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi'i dderbyn, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan gaiff y swm dyledus o ran ased y brydles ei setlo gan daliad rhent mewn blynyddoedd ariannol y dyfodol, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir rhent y dyfodol, defnyddir yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr dyledwr y brydles. Yn y cam hwn, caiff y derbyniadau cyfalaf gohiriedig eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau anghyfredol yn cael eu talu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredu

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredu dros eiddo neu beiriant neu offer, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm rhentu ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xiv. Refeniw Anghyfnewid**Cydnabod Refeniw o Draffodion Anghyfnewid**

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion anghyfnewid eu cydnabod yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ar wahân i pan gânt eu dehongli neu eu haddasu i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus fel y cânt eu hegluro yn y Cod a/neu IPSAS 23, "Refeniw o Draffodion Digyfnewid (Trethi a Throsglwyddiadau)

Traffodion trethi

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion trethi eu cydnabod yn y cyfnod y mae'r digwyddiad trethadwy'n digwydd, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni diffiniad ased ac yn bodloni meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Traffodion anhrethadwy

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod y bydd y trefniad trosglwyddo yn rhwymo. Ni chaiff gwasanaethau mewn nwyddau eu cydnabod.

Pan fo trosglwyddiad yn amodol ar amodau sy'n golygu bod angen dychwelyd yr adnoddau a drosglwyddwyd os na chânt eu bodloni, bydd yr awdurdod yn cydnabod dyled nes i'r amod gael ei fodloni.

Sail Mesur Dosbarthiadau Refeniw Mawr o Draffodion Anghyfnewid

Caiff refeniw trethu ei fesur ar werth enwol arian parod, a chywerthoedd arian parod.

Caiff asedau a refeniw a gydnabyddir o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y cydnabod:

- Caiff asedau ariannol eu mesur ar eu gwerth enwol oni bai bo gwerth amser arian yn berthnasol, a phryd hynny, defnyddir gwerth presennol, a gyfrifir gan ddefnyddio cyfradd ostyngol sy'n adlewyrchu'r risg cynhenid o gadw'r ased; a
- Caiff asedau anariannol eu mesur ar eu gwerth teg, a bennir drwy gyfeirio at werthoedd arsylladwy'r farchnad neu drwy arfarniad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn prisio. Caiff symiau derbyniadwy eu cydnabod pan fo trefniant trosglwyddo sy'n rhwymo ar waith ond nad yw arian parod neu asedau eraill wedi'u derbyn.

xv. Addasiadau Cyfnodau Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Gwallau

Gall addasiadau cyfnodau blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynnyddoedd presennol a'r dyfodol y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i bolisiâu cyfrifo oni bai bo angen drwy arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith traffodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi'i ddefnyddio bob amser.

Caiff gwallau materol yn ffigurau'r cyfnod blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

xvi. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac y'u cedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol eu dosbarthu fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Cydnabyddiaeth

Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail cronïadau, cyn belled â'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial y gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal potensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol ond nad yw'n ychwanegu ato (h.y. trwsio a chynnal a chadw) ei godi fel gwariant pan fydd yn digwydd.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo, peiriannau ac offer, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur yn ôl cost i ddechrau, gan gynnwys:

- pris prynu
- unrhyw gostau a briodolir i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr angenrheidiol er mwyn gallu gweithredu yn y modd y mae'r rheolwyr yn ei fwriadu
- amcangyfrif cychwynnol costau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae wedi'i leoli arno.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ddaw tra bo asedau yn cael eu hadeiladu.

Bennir bod cost asedau a gaffaelir ar wahân i'w prynu yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan fo ased yn cael ei gaffael drwy gyfnwid, cost y caffaeliad yw swm cludo'r ased a roddir gan y Cyngor.

Yna caiff asedau eu cludo yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd – cost hanesyddol dibrisiedig
- asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- anheddau – gwerth cyfredol, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol
- pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol).

Pan nad oes tystiolaeth o'r farchnad o werth cyfredol oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir costau amnewid dibrisiedig (CAD) fel amcangyfrif o werth cyfredol.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fyr neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol.

Mae adbriso dilynol o ran asedau anghyfredol wedi'u cynllunio fel rhan o asesiad parhaus er mwyn i bob ased gael ei adbriso cyn pen pum mlynedd o'i brisiad blaenorol, er y bydd newidiadau materol i brisiad asedau yn cael eu haddasu yn y cyfnod dros dro wrth iddynt

ddigwydd. Ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor yn ystod 2017/18. Caiff cynnydd o ran prisiadau eu paru gan gredydau i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i gydnabod enillion na wireddwyd. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi o wrthdroi colled a godwyd ar wasanaeth o'r blaen. Pan nodir lleihad o ran gwerth, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion adbriso a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion a godwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Caiff asedau eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes unrhyw arwydd y gallai amhariad fod ar ased. Pan fo arwyddion yn bodoli a phan amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn faterol, caiff swm adferadwy'r ased ei amcangyfrif, a phan fo hyn yn llai na swm cludo'r ased, caiff swm amhariad ei gydnabod ar gyfer y diffyg.

Pan gaiff colledion amhariad eu nodi, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan gaiff colled amhariad ei wrthdroi o ganlyniad, caiff y gwrthdroi ei gredydu i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i haddasu ar gyfer dibrisiad a fyddai wedi'i godi pe na bai'r golled wedi'i chydabod.

Dibrisiad

Darperir ar gyfer dibrisiad ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gan ddyraniad systematig eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes ddefnyddiol feidraidd y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiad ar y sail ganlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill - dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo yn ôl amcangyfrif y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dull llinell syth
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros 40 mlynedd.

Ni chodir dibrisiant yn ystod y flwyddyn caffaeliad neu warediad.

Cydrannu

Mae'n bolisi gan y Cyngor lle mae eitem faterol o eiddo, peiriannau ac offer gyda chydrannau mawr ble mae'r gost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm costau'r eitem, mae'r cydrannau yn cael eu dibrisio ar wahân; mae'r gofynion yn berthnasol at wariant gwella a dynnir, gwariant caffael a dynnir, ac ailbrisiadau a wnaed. Mae lefel perthnasedd de-minimis o £2.5miliwn o werth yr ased wedi ei osod. Os yn llai, ni fydd eitemau unigol o eiddo, periannau ac offer yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; bydd elfennau arwyddocaol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu cost gyfredol yn 20% neu fwy o gyfanswm cost gyfredol yr ased, a'u categoreiddio fel a ganlyn yn seiliedig ar arwyddocâd, bywyd defnyddiol a dull dibrisiant:

- Aradeiledd ac Isadeiledd
- Gorffeniadau Mewnol a Ffitiadau
- Gwasanaethau

Mae tir yn cael ei adnabod fel cydran ar wahân yn ei rinwedd ei hun.

Caiff enillion adbriso eu dibrisio hefyd, gyda swm sydd gyfwerth â'r gwahaniaethau rhwng dibrisiad gwerth presennol a godir ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a gânt eu Dal i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debygol y bydd swm cludo ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy ei ddefnyddio'n barhaus, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a gaiff ei Dal i'w Werthu. Caiff yr ased ei ailbriso'n syth cyn eil ailddosbarthu ac yna caiff ei gario ar y swm isaf a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo lleihad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion o ran gwerth teg eu cydnabod hyd at swm unrhyw golledion blaenorol yn unig a gydnabyddir yn y Gwarged neu Golled ar Darpariaeth Gwasanaethau. Ni chaiff dibrisiad ei godi ar Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Os na fydd asedau yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu bellach, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol a'u prisio ar swm isaf eu swm cludo cyn iddynt gael eu dosbarthu fel asedau a gânt eu dal i'w Gwerthu; cânt eu haddasu ar gyfer dibrisiad, amorteiddio neu adbriso a fyddai wedi'u cydnabod pe na baent wedi'u dosbarthu fel asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adenilladwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Ni chaiff asedau a gaiff eu gadael neu eu sgrapio eu hailddosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriant, Offer neu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei diddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os oes rhai), eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion adbriso a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad mwy na £10,000 eu dosbarthu fel derbyniadau cyfalaf. Mae angen i dderbynebau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y gellir eu defnyddio, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu (y Nawdd Cyfalaf

Gofynnol). Caiff derbynebaw eu hadfeddu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei dalu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xvii. Darpariaethau

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r swm y rhwymedigaeth honno.

Codir tâl am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, fe'u codir o'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau a amcangyfrifwyd eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - pan ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn a ddisgwyliid yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl i beth, neu'r cyfan, o'r taliad sydd ei angen i setlo darpariaeth gael ei adfer gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), dim ond pan fo'n bron yn sicr y caiff ad-daliad ei dderbyn os bydd y cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth y caiff hyn ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol.

xviii. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol wrth gefn er dibenion polisïau yn y dyfodol neu ar gyfer treuliau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy ddosrannu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xix. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud

Codir am wariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei wneud yn gyfalaf o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol fel gwariant i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chostau'r gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthycu, yna bydd trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau y codwyd amdanynt yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oed unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xx. TAW

Caiff TAW taladwy ei gynnwys fel gwariant dim ond cyhyd ac nad oes modd ei adfer gan Adran Refeniw a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW derbyniadwy ei eithrio o'r incwm.

2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18 (y Cod), mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n nodi effaith newid cyfrifo sy'n ofynnol gan safon cyfrifyddu newydd sydd wedi cael ei gyhoeddi ond heb ei fabwysiadu eto gan y Cod.

SAARh 9 Offerynnau Ariannol

Bydd y Cyngor yn mabwysiadu SAARh 9 Offerynnau Ariannol o 1 Ebrill 2018. Mae'r prif newidiadau yn cynnwys ail-ddosbarthu asedau ariannol a chydabyddiaeth gynharach o amhariad asedau ariannol.

Nid yw'r Cyngor yn disgwyl i'r newidiadau ail-ddosbarthiad gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol oherwydd disgwylir y bydd y mwyafrif o'r asedau ariannol yn cadw'r un sail fesur. Nid yw'r Cyngor yn disgwyl i'r newidiadau amhariad gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol oherwydd bydd y tâl amhariad yn anfaterol ar gyfer asedau rheoli'r trysorlys e.e. adneuon banc.

SAARh 15 Refeniw o Gontractau gyda Chwsmeriaid

Mae hyn yn cyflwyno gofynion newydd ar gyfer cydnabod refeniw, yn seiliedig ar fodel cydnabyddiaeth refeniw yn seiliedig ar reolaeth. Ni ddisgwylir y bydd gan y Cyngor unrhyw ffrydiau refeniw materol o fewn cwrpas y safon newydd.

SCRh 7 Datganiad Llif Arian (Menter Datgelu)

Bydd y safon hon yn gofyn am ddadansoddiad ychwanegol o'r Llif Arian o Weithgareddau Ariannu yn y dyfodol.

SCRh 12 Trethi Incwm (Cydnabod Asedau Treth Gohiriedig ar gyfer Colledion heb eu Gwireddu)

Mae hyn yn berthnasol i asedau treth gohiriedig sy'n gysylltiedig ag offerynnau dyled a fesurir ar werth teg. Ni ddisgwylir y bydd gan y Cyngor unrhyw offerynnau dyled o fewn cwrpas y safon newydd.

SAARh 16 Prydlesau

Bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol sy'n lesddeiliad i gydnabod y mwyafrif o brydlesau ar y fantolen fel asedau sydd â hawl i'w defnyddio gyda rhwymedigaethau prydles cyfatebol (mae cydnabyddiaeth am brydlesau gwerth isel a thymor byr).

3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo a amlinellir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol. Y dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad Cyfrifon yw:

- **Lefelau Ariannu'r Llywodraeth i'r Dyfodol** – Mae lefel uchel o ansicrwydd o amgylch y lefelau ariannu ar gyfer awdurdodau lleol i'r dyfodol. Mae'r Cyngor wedi neilltuo symiau mewn darpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn y mae'n credu sy'n briodol i reoli arian y Cyngor dros y tymor canolog. Mae'r Cyngor hefyd wedi penderfynu bod ei record cryf ym maes rheoli ariannol a chyllidebol yn golygu nad oes rheswm digonol eto i newid y rhagdybiaeth na fydd asedau'r Cyngor yn cael eu hamharu'n sylweddol o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a/neu leihau lefelau darpariaeth gwasanaeth yn sylweddol. Mae'r farn hon yn cael ei hadolygu'n rheolaidd.

- **Ansicrwydd Economaidd** – Wrth asesu'r lefelau priodol o ddarpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn, mae'r darlun economaidd ehangach wedi cael ei ystyried hefyd. Yn benodol, ystyriwyd effeithiau posibl gweithredu'r diwygiadau lles yn llawn.

4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys rhai ffigyrau wedi'u hamcangyfrif sydd wedi eu seilio ar dybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynglŷn â'r dyfodol neu sydd fel arall ag ansicrwydd yn perthyn iddynt. Amcangyfrifir trwy roi cyfrif o brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu'r balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon. Mae'n debygol y bydd y defnydd o amcangyfrifon wrth, er enghraifft, gyfrifo cronïadau ac ad-daliadau gwasanaeth yn cynyddu dros y blynyddoedd nesaf oherwydd yr angen i gydymffurfio â chynigion Llywodraeth Cymru i ddwyn ymlaen yr amserlen ar gyfer cyhoeddi datganiadau cyfrifon awdurdodau lleol, er mwyn iddynt gydymffurfio â rhannau eraill o'r sector gyhoeddus. Serch hynny, doedd dim angen unrhyw gynnydd sylweddol yn y defnydd o amcangyfrifon yn y Datganiad o Gyfrifon cyfredol.

Mae'r eitemau a oedd ym Mantolen Y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 y mae rhyw gymaint o risg y byddant yn addasu yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf fel a ganlyn:

Eiddo, Peiriannau ac Offer

Dibrisir asedau yn ystod eu hoes ddefnyddiol sy'n ddibynnol ar dybiaethau ynglŷn â lefelau atgyweirio a chynnal a chadw a wneir yn y dyfodol mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd modd i'r Cyngor gynnal ei wariant presennol ar atgyweirio a chynnal a chadw, gan beri amheuaeth ynglŷn â hyd yr oes ddefnyddiol sydd wedi ei bennu i rai o'r asedau. Os cwtogir oes ddefnyddiol ased, mae'r dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Caiff eiddo, peiriannau ac offer eu hailbrisio yn ysbeidiol a'u profi'n flynyddol am ddangosyddion o amhariad. Mae angen dyfarniadau i wneud asesiad p'un ai bod dangosydd o amhariad neu beidio. Mae'r profiad amhariad yn cynnwys archwilio'r gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i ganfod p'un ai i hynny arwain at gynnydd yng ngwerth ased neu at amharu â'r gwerth hwnnw. Cafodd cyngor ei roi i briswyr y cyngor. Os yw'r canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r tybiaethau, bydd gwerth asedau Eiddo Peiriannau ac Offer wedi cael eu datgan yn rhy uchel neu'n rhy isel. Byddai hyn yn cael ei amrywio y tro nesaf y byddai'r asedau'n cael eu priso.

Gwerth yr Eiddo, y Peiriannau a'r Offer a ddatgelir ar y Fantolen yw £487,752k a cheir rhagor o wybodaeth o fewn Nodyn 14.

Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)

Newidiodd y Cyngor ei bolisi MRP ar gyfer 2017/18 mewn perthynas â benthyca â chymorth. Ar gyfer benthyca â chymorth, newidiwyd y polisi i gyfrifo MRP yn seiliedig ar 50 mlynedd ar gyfer dyled Cronfa'r Cyngor ar wariant cyfalaf a dynnwyd cyn 1 Ebrill 2017, ac yn seiliedig ar fywyd defnyddiol disgwylidig ar gyfer gwariant cyfalaf a dynnwyd ar ôl 1 Ebrill 2017. Cyfanswm y MRP a dalwyd yn 2017/18 oedd £ 8,866k fel y nodir yn Nodyn 8.

Dyled Pensiwn

Mae'r amcangyfrif o'r ddyled net er mwyn talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau yn ymwneud â chyfradd y disgownt a ddefnyddir, y gyfradd yr amcanestynir y bydd cyflogau'n cynyddu, newid mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwoldeb a'r adenillion disgwylidig ar asedau'r gronfa bensiynau. Defnyddir cwmni o actiariaid

ymgyngorol i ddarparu cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r tybiaethau y dylid eu cymhwyso.

Gwerth y ddyled pensiwn a'r gronfa pensiynau wrth gefn gyfatebol sydd wedi ei datgelu ar y Fantolen yw £249,461k. Mae gwybodaeth fanwl wedi ei chynnwys o fewn Nodiadau 22, 33 a 34.

Croniad Buddiannau Gweithwyr

Cyfrifwyd cronriad buddiannau gweithwyr (gwyliau blynyddol ac amser hyblyg) ar sail sampl o weithwyr. Balans y Cyfrif Absenoldeb Cronnol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2018 oedd £2,298k a manylir ynglŷn â hynny yn Nodyn 22.

Ôl-ddyledion

Cynhaliwyd adolygiad o ddyled sydd heb ei thalu a gwnaed lwfans ar gyfer dyledion ag amheuaeth yn eu cylch. Rhaid i unrhyw lwfans a wneir ar gyfer dyledion i'r dyfodol y mae amheuaeth yn eu cylch fod wedi eu seilio ar amcangyfrif. Mae'r lwfans a wneir yn un doeth ond mae unrhyw newidiadau megis hinsawdd economaidd a newidiadau pellach i'r system les yn golygu y gallai fod angen adolygu'r lwfansau flwyddyn nesaf.

Ar 31 Mawrth 2018 roedd gan y Cyngor balans dyledwyr amrywiol o £7,550k. Awgrymodd adolygiad o'r balans hwn fod darpariaeth ddyledion drwg penodol o £943k a darpariaeth gyffredinol o ddyledion drwg o £979k yn briodol. Roedd ôl-ddyledion y Dreth Gyngor yn £2,542k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £1,558k. Roedd ôl-ddyledion y Trethi Annomestig Cenedlaethol yn £588k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £277k. Roedd ôl-ddyledion o £1,822k yng Ngordaliadau Budd-dal Tai gyda darpariaeth ddyledion drwg o £911k. Dangosir y ffigyrau ar gyfer Rhenti Tai yn Nodyn 2 y Cyfrif Refeniw Tai.

5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol

Nid oedd unrhyw eitemau materol o incwm neu wariant yn y flwyddyn ariannol 2017/18.

6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon gan y Prif Swyddog Cyllid ym mis Mehefin 2018. Nid yw digwyddiadau sydd wedi digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau a oedd mewn bodolaeth ar 31 Mawrth 2018, yna bydd y ffigyrau yn y datganiadau ariannol a'r rhai o fewn y nodiadau wedi cael ei hamrywio ym mhob ffordd yn faterol i adlewyrchu traweffaith yr wybodaeth hon.

7. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur

Dadansoddir gwariant ac incwm yr awdurdod fel a ganlyn:

2016/17 £000		2017/18 £000
	Gwariant	
125,707	Costau buddiannau gweithwyr	132,806
4,907	Costau gweithwyr ysgolion wirfoddol dan gymorth	4,944
145,540	Costau gwasanaethau eraill	147,668
0	Ad-daliadau gwasanaethau cynhorthwyol	0
29,082	Dibrisiant, amorteiddiau & amhariad	33,768
16,579	Taliadau llog	16,087
15,463	Archebiannau ac ardollau	16,147
111	Colled wrth waredu asedau	2,248
337,389	Cyfanswm gwariant	353,668
	Incwm	
(54,361)	Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(56,471)
(60)	Incwm llog a buddsoddi	(963)
(85,365)	Incwm o dreth y cyngor & threthi annomestig	(89,376)
(191,799)	Grantiau llywodraeth a chyfraniadau	(193,575)
(71)	Grantiau a chyfraniadau anllywodraethol	(335)
(40)	Ennill wrth waredu asedau	(320)
(331,696)	Cyfanswm incwm	(341,040)
5,693	Swm dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethu	12,628

8. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ynglŷn â'r addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr y mae'n Cyngor yn eu cydnabod yn ystod y flwyddyn yn unol â'r arferion cyfrifeg priodol ynglŷn â'r adnoddau hynny sydd wedi eu pennu gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod eu defnyddio i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw.

Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu haddasu.

Balans Cronfa'r Cyngor

Cronfa'r Cyngor yw'r gronfa statudol y mae'n rhaid talu holl dderbyniadau'r awdurdod iddi ac y mae'n rhaid cwrdd â holl ddyledion yr awdurdod ohoni, ar wahân i'r graddau y bod rheolau statudol yn dweud yn wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi ym mha flwyddyn ariannol y dylai dyledion a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, nad yw o anghenraid yn unol â'r arfer gyfrifeg briodol. Mae Balans Cronfa'r Cyngor felly'n crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor y grym statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf yn niwedd y flwyddyn ariannol. I awdurdodau tai, fodd bynnag, nid yw'r balans ar gael i'w gymhwyso i ariannu gwasanaethau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Balans y Cyfrif Refeniw Tai

Mae Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn adlewyrchu'r rhwymedigaeth statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai cyngor awdurdod lleol yn unol â Rhan VI Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'n cynnwys balans yr incwm a'r gwariant fel sydd wedi ei ddiffinio gan Ddeddf 1989 sydd ar gael i ariannu gwariant mewn perthynas â swyddogaeth y Cyngor fel landlord.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn dal enillion gwaredu tir ac asedau eraill, sydd wedi eu cyfyngu gan statud rhag cael ei defnyddio i wneud dim ar wahân i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu rhoi i'r naill ochr i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i'w cymhwyso at y pwrpasau hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

Mae Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'r amodau ar eu cyfer a fyddai fel arall yn ei gwneud yn ofynnol i ad-dalu'r arian sydd eto i'w gymhwyso i gwrdd â gwariant. Caiff y balans ei gyfyngu gan delerau grant o ran y gwariant cyfalaf y gellir ei gymhwyso yn ei erbyn ac/neu gan y flwyddyn ariannol y dylai hyn ddigwydd.

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
2017/18	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysu £000
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol: <ul style="list-style-type: none"> • Costau Pensiwn • Offerynnau Ariannol • Tâl gwyliau • Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf 	(8,960)	(388)		
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(24,145)	(7,031)	0	(1,499)
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	2,097	328	(2,220)	
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	13,973	4,678	(2,220)	0
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf			1,692	2,156
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,692	2,156
Cyfanswm Addasiadau	(10,172)	(2,353)	(528)	657

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000
2016/17				
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:				
• Costau Pensiwn	(4,020)	(200)		
• Offerynnau Ariannol	3	(2)		
• Tâl gwyliau	(756)	6		
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(16,386)	(2,657)		(2,402)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(21,159)	(2,853)	0	(2,402)
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	2,926	971	(3,897)	
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	7,503	2,522		
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	6,769	1,497		
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	17,198	4,990	(3,897)	0
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			1,279	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				171
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,279	171
Cyfanswm Addasiadau	(3,961)	2,137	(2,618)	(2,231)

9. Gwariant Gweithredu Arall

2016/17 £000		2017/18 £000
9,338	Praesept yr Heddlu	9,788
4,364	Praesept Awdurdod Tân	4,525
1,761	Praeseptau Cyngor Cymuned	1,834
401	(Enillion)/colledion ar Asedau ar Werth a chael gwared ar asedau nad ydynt yn gyfredol	851
661	Costau Gweinyddu Pensiwn	685
16,525	Cyfanswm	17,683

10. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2016/17 £000		2017/18 £000
9,385	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg	9,147
7,024	Llog net ar y rhwymedigaeth net ddiffiniedig (ased)	6,524
(59)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(44)
60	Incwm a gwariant mewn perthynas ag eiddo buddsoddi a newidiadau yn eu pris teg	(503)
16,410	Cyfanswm	15,124

11. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2016/17 £000		2017/18 £000
(56,969)	Incwm Treth y Cyngor	(58,762)
(28,396)	Cyfraddau annomestig	(30,614)
(111,212)	Grantiau llywodraeth heb eu neilltuo	(109,860)
(16,116)	Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	(17,296)
(212,693)	Cyfanswm	(216,532)

12. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o newidiadau a godwyd yn unol â gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'u dosbarthu yn naw band prisio, gan amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2003 ar gyfer y diben penodol hwn. Cyfrifir taliadau drwy ystyried yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych, pob Cyngor Cymuned a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, a rhannu'r swm hwn gyda Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band sydd wedi'u haddasu i drosi'r rhif yn gyferth â Band D, a'i addasu ar gyfer disgowntiau. Y sylfaen dreth yw 39,275 yn 2017/18 (38,888 yn 2016/17).

Y swm sylfaenol (yn cynnwys praesept Cyngor Cymuned a phraesept Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd) ar gyfer eiddo Band D oedd £1,487.18 (£1,444.75 yn 2016/17) ac fe'i lluosogir gan y gyfran a fanylir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau treth y cyngor yn seiliedig ar luosyddion bandiau A i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo yn system Treth y Cyngor ar 31 Mawrth 2018	3,975	7,202	14,378	7,738	5,378	3,659	1,990	311	167

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

2016/17 £000		2017/18 £000
56,969	Treth y Cyngor sy'n gasgladwy	58,762
(9,338)	Swm sy'n daladwy i Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd	(9,788)
(368)	Darpariaeth am beidio â thalu Treth y Cyngor	(240)
47,263	Enillion net o Dreth y Cyngor	48,734
	Hollt Cyngor Sir Ddinbych:	
45,465	Cyngor Sir Ddinbych	46,872
1,761	Cynghorau Cymuned	1,834
37	Gostyngiad Cyfradd Annomestig Dewisol	28
47,263		48,734

13. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Nododd Llywodraeth Cymru'r gyfradd o 49.9c yn 2017/18 (48.6c yn 2016/17) ac yn ddibynnol ar effeithiau trefniadau trawsnewidiol, mae busnesau lleol yn talu cyfraddau a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol gyda'r swm hwnnw. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion i'r gronfa NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n aiddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i awdurdodau lleol ar sail y swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm yr NNDR (ar ôl gostyngiad a darpariaethau) o £24,102k ar gyfer 2017/18 (£22,962k ar gyfer 2016/17) yn seiliedig ar gyfanswm cyfradd ardrethol o £66,510k ar ddiwedd y flwyddyn.

Dadansoddiad o'r enillion net o gyfraddau annomestig:

2016/17 £000		2017/18 £000
22,962	Trethi annomestig casgladwy	24,102
(22,719)	Llai Taliad i'r Gronfa Genedlaethol	(23,690)
(214)	Llai Cost Iwfans Casglu	(219)
(29)	Llai Darpariaeth ar gyfer Dyledion Drwg	(193)
0	Talu i'r Gronfa Genedlaethol	0
28,396	Aiddosbarthu o'r Gronfa Genedlaethol	30,614
28,396	Elw Net o NNDR	30,614

14. Eiddo, Peiriannau ac Offer

	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau dros ben	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer
2017/18	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2017	112,070	265,192	17,935	156,748	2,564	6,015	5,621	566,145
Ychwanegiadau	4,996	9,805	3,281	7,044	5	2,580	15,701	43,412
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	166	11,712	0	0	0	75	0	11,953
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(80)	(5,527)	0	0	0	(945)	0	(6,552)
Dadgydnabod - gwaredu	(328)	(4,629)	(149)	0	0	0	0	(5,106)
Dadgydnabod - arall	0	(4,294)	(1,926)	(446)	0	0	0	(6,666)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	(1,189)	0	0	0	(300)	0	(1,489)
Symudiadau eraill	0	(867)	0	0	0	0	0	(867)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	(880)	2,610	23	0	(23)	31	(2,543)	(782)
Ar 31 Mawrth 2018	115,944	272,813	19,164	163,346	2,546	7,456	18,779	600,048

	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau dros ben	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer
2017/18	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2017	(8,451)	(38,444)	(10,126)	(38,396)	(75)	(466)	0	(95,958)
Tâl dibrisiad	(2,089)	(6,590)	(2,510)	(3,898)	0	(22)	0	(15,109)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	4	5,798	0	0	0	0	0	5,802
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	1,838	0	0	0	273	0	2,111
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(2,000)	(2,694)	0	0	0	(36)	0	(4,730)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(2,581)	(7,111)	(35)	(1,333)	(5)	(2,933)	0	(13,998)
Dadgydnabod - gwaredu	0	1,588	128	0	0	0	0	1,716
Dadgydnabod - arall	0	4,294	1,925	446	0	0	0	6,665
Dadgydnabod – Asedau ar Werth	0	25	0	0	0	0	0	25
Symudiadau eraill	14	868	0	0	0	(14)	0	868
Ar 31 Mawrth 2018	(15,103)	(40,428)	(10,618)	(43,181)	(80)	(3,198)	0	(112,608)
Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2018	100,841	232,385	8,546	120,165	2,466	4,285	18,779	487,440
Ar 31 Mawrth 2017	103,619	226,748	7,809	118,352	2,489	5,549	5,621	470,187

	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau dros ben	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer
2016/17	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2016	112,975	251,277	18,487	151,893	2,564	1,432	5,093	543,721
Ychwanegiadau	7,804	7,695	3,151	5,039	0	0	15,971	39,660
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(4,316)	2,772	19	0	0	0	0	(1,525)
Cynnydd/(gostyngiadau) adbriso a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(1,409)	(5,170)	0	0	0	(50)	0	(6,629)
Dadgydnabod - gwaredu	(971)	(2,617)	(55)	0	0	0	0	(3,643)
Dadgydnabod - arall	0	(213)	(3,667)	(184)	0	0	0	(4,064)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	(1,225)	0	0	0	(150)	0	(1,375)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	(2,013)	12,673	0	0	0	4,783	(15,443)	0
Ar 31 Mawrth 2017	112,070	265,192	17,935	156,748	2,564	6,015	5,621	566,145

	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer	Asedau Isadeiledd	Asedau Cymunedol	Asedau dros ben	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer
2016/17	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2016	(12,692)	(24,770)	(11,634)	(34,111)	(75)	0	0	(83,282)
Tâl dibrisiad	(2,099)	(6,878)	(2,189)	(3,838)	0	0	0	(15,004)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	12,692	122	0	0	0	0	0	12,814
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	27	0	0	0	50	0	77
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(6,091)	(1,227)	0	0	0	(192)	0	(7,510)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(535)	(6,304)	0	(631)	0	0	0	(7,470)
Dadgydnabod - gwaredu	0	277	31	0	0	0	0	308
Dadgydnabod - arall	0	216	3,666	184	0	0	0	4,066
Dadgydnabod – Asedau ar Werth	0	43	0	0	0	0	0	43
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	274	50	0	0	0	(324)	0	0
Ar 31 Mawrth 2017	(8,451)	(38,444)	(10,126)	(38,396)	(75)	(466)	0	(95,958)

Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2017	103,619	226,748	7,809	118,352	2,489	5,549	5,621	470,187
Ar 31 Mawrth 2016	100,283	226,507	6,853	117,782	2,489	1,432	5,093	460,439

Dibrisiad

Mae'r Eiddo, Peiriannau ac Offer i gyd wedi cael eu dibrisio drwy ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

- Anheddau Cyngor – 15-75 mlynedd
- Tir ac Adeiladau Eraill (gan gynnwys asedau treftadaeth) - 1-194 o flynyddoedd
- Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer – 3-10 mlynedd
- Isadeiledd – 40 mlynedd
- Asedau Dros Ben – 5-40 mlynedd

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir ac a Reolir

Mae tir ac adeiladau eraill yn cynnwys tir ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir ac a reolir.

Adolygiad Cofrestr Asedau

Bob blwyddyn mae gwerthoedd llyfr net yn y cofrestrau asedau yn cael eu hadolygu ac mae unrhyw asedau sy'n cael eu cynnal ar werth llyfr net o £0, yn cael eu dadgydnabod, lle bo hynny'n briodol. O ganlyniad i'r dadgydnabod hwn, mae'r gwerth llyfr gros wedi'i ostwng gyda gostyngiad cyfatebol mewn dibrisiant cronedig ac amhariad.

O 1 Ebrill 2015 mae lefel priso de minimis o £30k wedi ei osod

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2018, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Peiriannau neu Offer yn 2018/19 a'r dyfodol. Mae'r gost a gyllidebwyd ar gyfer y prif ymrwymadau yn £12,878k fel isod. Roedd ymrwymadau tebyg 31 Mawrth 2017 yn £15,079k.

Prosiect	Amcangyfrif Contract £000	Gwariant hyd at 31 Mawrth 2018 £000	Cyfanswm Taliadau Contractau yn y Dyfodol £000
Y Rhyl, Ysgol Gatholig Newydd 3-16 – Gwasanaethau Cyn Adeiladu	1,465	1,065	400
Ysgol Glan Clwyd – Estyniad, Ailfodelu ac Ailwampio	14,510	15,240	299
Stryd y Rhos ac Ysgol PenBarras – Ysgolion Newydd	9,537	9,306	539
Tai – Atgyweiriadau Allanol	1,631	507	1,124
Gosodiad Gwresogi Cartefi Cynnes – Gorllewin Y Rhyl	571	0	571
Parc Dwr Y Rhyl	15,311	7,188	8,123
Datblygiad Glan y Dwr – Gwaith Galluogi Travelodge	708	379	329
Amddiffyn yr Arfordi Dwyrain Y Rhyl	1,400	521	879
Llyfrgell Y Rhyl – Ail-doi	242	0	242
Canolfan Hamdden Y Rhyl – Cyfleusterau Ffitrwydd Newydd	617	245	372
Cyfanswm	45,992	34,451	12,878

Adbrisiadau

Fel rhan o'r rhaglen i adbriso'r holl asedau o fewn pum mlynedd i'w prisiad blaenorol, mae cyfran o'r eiddo rhydd-ddaliadol ac ar brydles, sy'n cynnwys portffolio eiddo'r Awdurdod, wedi'u priso ar 1 Ebrill 2017 gan Mrs C Jones Black BSc (Anrh.) MRICS, ar y seiliau a nodir isod, yn unol â Datganiadau Prisiadau asedau a Nodiadau Canllaw Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ond nad oedd yr holl eiddo wedi'u harchwilio. Nid oedd hyn yn ymarferol nac wedi'i ystyried gan y prisiwr o fod yn hanfodol ar gyfer diben priso. Cynhaliwyd archwiliadau rhwng Medi 2017 a Mai 2018.

Cafodd eiddo a ystyriwyd gan yr Awdurdod yn weithredol eu priso ar sail gwerth marchnad agored ar gyfer defnydd presennol, neu le nad oedd modd asesu oherwydd nad oedd marchnad ar gyfer yr ased, y gost ddisodli wedi'i dibrisio. Cynhaliwyd Asedau Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer, Isadeiledd ac asedau cymunedol, ar gost hanesyddol. Caiff anheddau Cyngor eu priso ar y gwerth gyfredol mewn defnydd fel tai cymdeithasol.

Yn ystod yr ymarfer ailbriso adolygwyd y tir a'r adeiladau a gaffaelwyd fel rhan o Brosiect Gwella Tai Gorllewin y Rhyl a nodwyd y cafodd rhai o'r asedau hyn eu gwaredu neu eu dymchwel mewn blynyddoedd blaenorol. Addaswyd y cyfrifon drwy ddadgydnabod y gwarediadau a dileu'r colledion ailbriso i'r gwarged/diffyg yn y Ddarpariaeth o Wasanaethau. Dangosir cyfanswm addasiad net o £ 3.9m yn Nodyn 14.

Colledion Amhariad

Yn ystod yr ymarfer ailbriso ni ddaeth y Prisiwr o hyd i dueddiadau sylfaenol eraill a fyddai'n effeithio ar asedau sy'n weddill heb eu hailbriso yn ystod 2017/18. Fodd bynnag, cydnabyddir bod yna brosiectau mawr ar y gweill sydd â photensial i effeithio ar brisiadau yn y dyfodol, ond mae'r prosiectau hyn yn eu camau cynnar.

15. Eiddo Buddsoddi

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth yn ei eiddo buddsoddi neu ar hawl y Cyngor i daliad yr incwm ac enillion y gwaredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaeth gytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddi, neu atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

2016/17 £000		2017/18 £000
7,599	Balans ar ddechrau'r flwyddyn	7,360
0	Ychwanegiadau	0
(68)	Gwaredu	0
(171)	Enillion/(colledion) net o addasiadau gwerth teg	481
	Trosglwyddiadau:	
0	• (i)/o Restrau Eiddo	0
0	• (i)/o Eiddo, Peiriannau ac Offer	782
7,360	Balans ar ddiwedd y flwyddyn	8,623

16. Offerynnau Ariannol

Categoriâu o Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau o offerynnau ariannol eu cario yn y Fantolen:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018	
Tymor Hir £000	Cyfredol £000		Tymor Hir £000	Cyfredol £000
1	0	<u>Buddsoddiadau</u> Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	1	7,400
721	10,318	<u>Dyledwyr</u> Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	661	14,631
(179,618)	(6,058)	<u>Benthyciadau</u> Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(175,364)	(31,935)
(2,340)	(21,433)	<u>Credydwyr</u> Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(3,340)	(23,178)

Nid yw'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr a chredydwyr yn y tabl uchod yn cynnwys unrhyw symiau nad ydynt yn cael eu dosbarthu fel offerynnau ariannol megis taliadau ymlaen llaw, derbyn ebau ymlaen llaw ac unrhyw eitemau statudol.

Mae'r benthyciad sy'n weddill yn y tabl uchod yn cynnwys benthyciad a dderbyniwyd o Gynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix, sy'n rhaglen a ddarperir gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth â Salix Finance a'r Ymddiriedolaeth Garbon i ddarparu benthyciadau di-log. Derbyniodd y Cyngor fenthyciadau gwerth £643k yn ystod blynyddoedd blaenorol a £217k yn ystod 2017/18. Y balans ar y benthyciad hwn ar 31 Mawrth 2018 yw £594k.

Nid yw'r Cyngor yn cyfrif y benthyciadau hyn yn fenthyciadau meddal oherwydd nid yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

Gwariant, Enillion a Cholledion Incwm

Mae enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018		
Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000		Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000	Cyfanswm £000
9,385		Traul Llog Colledion dadgydnabod	9,147		9,147
9,385		Cyfanswm traul mewn Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	9,147		9,147
	(59)	Incwm llog Enillion dadgydnabod		(44)	(44)
	(59)	Cyfanswm incwm Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau		(44)	(44)

Gwerthoedd Teg Asedau a Dyledion

Caiff asedau ariannol a dyledion ariannol y Cyngor eu cario yn y Fantolen ar y gost wedi'i hamorteiddio. Mae IFRS 7 yn gofyn bod Gwerthoedd Teg yr asedau a'r dyledion hyn yn cael eu datgelu ar gyfer dibenion cymharu. Diffinnir Gwerth Teg fel y swm y gellir cyfnewid ased amdano, neu setliad dyled, rhwng partion gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich. Gwerth Teg offeryn ariannol wrth ei gydnabod am y tro cyntaf yw pris y trafodyn fel arfer. Roedd dyled y Cyngor oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2017 a 31 Mawrth 2018 yn cynnwys benthyciadau o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb), awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill a Chynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix. Mae ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor, Arlingclose Cyf, wedi darparu symiau Gwerth Teg i'r Cyngor mewn perthynas â'i bortffolio dyledion. Mae Arlingclose Cyf wedi amcangyfrif y gwerthoedd teg drwy gyfrifo gwerth presennol net y llifau arian parod cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2018.

Yn achos buddsoddiadau'r Cyngor, roedd bron pob un o'r rhain yn adneuo tymor gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu. Roedd dyddiadau aeddfedu'r buddsoddiadau hyn o fewn 12 mis i ddyddiad y Fantolen. Nid yw contractau'r adneuo tymor yn caniatáu adbryniant cynamserol. Nid oedd nam ar unrhyw un o'r buddsoddiadau (h.y. mewn risg o ddiffygddalu). Mae gwerthoedd teg ar gyfer buddsoddiadau felly wedi'u hasesu fel bod yr un peth â chario'r swm ar y Fantolen.

Mae Gwerth Teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod benthyciadau'r Cyngor yn rhedeg ar gyfraddau a oedd yn sefydlog ar y pryd y cawsant eu cymryd. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog ar gyfraddau sy'n uwch na'r cyfraddau benthycia newydd cyfatebol ar ddyddiad y Fantolen yn golygu y byddai'r Cyngor yn gorfod talu mwy na'r swm cario os ydyw'n dewis ad-dalu ei fenthyciadau ar y dyddiad hwnnw.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifir fel a ganlyn:

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018	
Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000		Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000
(185,676)	(283,544)	Dyledion Ariannol	(207,299)	(293,640)
(2,340)	(2,340)	Credydwy'r Hirdymor	(3,340)	(3,340)
(188,016)	(285,884)	Cyfanswm Dyledion Ariannol	(210,639)	(296,980)
1	1	Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy	7,401	7,401
721	721	Dyledwy'r Hirdymor	661	661
722	722	Cyfanswm Asedau Ariannol	8,062	8,062

17. Dyledwy'r

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
10,243	Cyrff llywodraeth ganolog	9,099
2,017	Awdurdodau Lleol eraill	3,695
1,969	Cyrff GIG	2,683
7,016	Endidau ac unigolion eraill	7,727
21,245	Cyfanswm	23,204

18. Asedau i'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Balans yn weddill ar ddechrau'r flwyddyn	2,740	3,305
Asedau sydd wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
o Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,331	1,864
Colledion Adbriso	(490)	(401)
Enillion Adbriso	160	1,478
Asedau sydd ddim wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
i Eiddo, Peiriannau ac Offer	0	(400)
Asedau a werthwyd	(436)	(900)
Balans yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn	3,305	4,946

19. Credydwyr

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(3,318)	Cyrff llywodraeth ganolog	(5,499)
(1,808)	Awdurdodau Lleol eraill	(2,459)
(412)	Cyrff GIG	(587)
(141)	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	(2)
(18,927)	Endidau ac unigolion eraill	(17,403)
(24,606)	Cyfanswm	(25,950)

20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a neilltuwyd o Gronfa'r Cyngor a balansau'r Cyfrif Refeniw Tai mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu arian ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a ddaeth o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddiwallu gwariant Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn 2016/17.

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
Cronfa'r Cyngor:							
Balansau gan ysgolion dan gynllun dirprwyo (i)	(1,562)	2,904	(286)	1,056	730	(1,442)	344
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir fel rhan o Gynllun Corfforaethol Y Cyngor (v)</u>							
Buddsoddiad Strategol Ysgolion yr 21ain Ganrif	(146)	0	(2,229)	(2,375)	3,478	(1,864)	(761)
Buddsoddiad Strategol Tai Gofal Ychwanegol	(1,904)	163	(400)	(2,141)	0	(400)	(2,541)
Cynlluniau Tref/Datblygiad Economaidd	(623)	432	0	(191)	193	(2)	0
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Grantiau Penodol</u>							
Grantiau Refeniw heb eu defnyddio	(593)	343	(210)	(460)	173	(173)	(460)
Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (iv)	(3,347)	0	0	(3,347)	0	0	(3,347)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir ar gyfer Achosion Gyfreithiol</u>							
Gofynion Deddf Cynllunio Gwlad a Thref (a.106)	(1,228)	63	(9)	(1,174)	13	(4)	(1,165)
Statws Sengl	(294)	0	0	(294)	0	0	(294)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Mawr Eraill</u>							
Lliniaru Cyllideb (ii)	(1,511)	0	(1,000)	(2,511)	2,122	(3,182)	(3,571)
Blaenoriaethau Corfforaethol 2017	0	0	0	0	0	(1,000)	(1,000)
Gofal Cymdeithasol i Oedolion (iii)	(2,606)	1,866	(1,378)	(2,118)	546	0	(1,572)
Cynlluniau Cyfalaf (v)	(9,038)	5,930	(2,355)	(5,463)	5,503	(4,789)	(4,749)
Lleoliadau Arbenigol	(591)	569	(500)	(522)	522	0	0
Adferiad Blwydd-dalialau	(1,062)	5	(875)	(1,932)	1	(699)	(2,630)
Cronfa Yswiriant	(743)	0	(91)	(834)	18	(123)	(939)
Cronfa Rheoli Risg	(272)	0	(59)	(331)	0	(57)	(388)
Dosbarthu Newid	(502)	382	(505)	(625)	679	(305)	(251)
<u>Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Digwyddiadau Mawr Urdd</u>							
	(69)	23	(21)	(67)	0	(21)	(88)

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
Etholiadau	(113)	0	(10)	(123)	65	0	(58)
CDLI	(87)	0	(20)	(107)	0	(20)	(127)
Tywydd Garw yn cynnwys Cynnal a Chadw yn y Gaeaf	(922)	357	0	(565)	127	0	(438)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Y Gwasanaethau</u>							
Strategaeth Hamdden	(382)	9	0	(373)	0	0	(373)
Prif Brosiectau'r Priffyrdd	(159)	0	0	(159)	0	0	(159)
Datblygiad Rhwydweithiau TG	(162)	0	(405)	(567)	330	(42)	(279)
Mentrau Cefndy	(140)	0	(1)	(141)	0	(35)	(176)
Cyfarwyddiaeth Amgylchedd	(186)	8	(11)	(189)	6	0	(183)
Dylunio a Datblygu	(120)	0	0	(120)	0	0	(120)
Gweinyddu Cyllid Allanol	(117)	1	0	(116)	0	0	(116)
Cyllid a Chyfreithiol	(100)	16	0	(84)	0	(19)	(103)
Refeniw a Budd-daliadau	(402)	0	0	(402)	214	(248)	(436)
Y Tu Allan i'r Sir/Adennill Costau	(359)	133	0	(226)	226	0	0
Crwner	(170)	0	(69)	(239)	0	(43)	(282)
Diwygiadau ADY	(111)	27	(28)	(112)	27	(179)	(264)
Datblygu Rhwydwaith TG i Ysgolion	(120)	60	0	(60)	34	0	(26)
Fframwaith Ysgolion Gogledd Cymru	0	0	(12)	(12)	12	(54)	(54)
<u>Arall</u>							
Ystwythder Ariannol Ysgolion	(46)	0	(154)	(200)	109	(174)	(265)
Moderneiddio Addysg	(93)	0	(88)	(181)	88	0	(93)
Datblygu Systemau TG (EDRMS)	(80)	26	0	(54)	0	(35)	(89)
Prosiect Adfywio (ad-daliad TAW)	(120)	0	(36)	(156)	33	(14)	(137)
A.117 Deddf Iechyd Meddwl	(52)	0	0	(52)	0	0	(52)
Cronfa wrth gefn Aelodau Ardal	(41)	26	0	(15)	0	0	(15)
Cyllideb Gyfun Gwasanaethau Cyfarpar Cymunedol	(44)	6	0	(38)	18	0	(20)
Cynllunio Darpariaeth i Gymru	(181)	17	0	(164)	8	(39)	(195)
Hyfforddiant ar y cyd	(30)	0	0	(30)	0	0	(30)
Cynlluniau Arwyddo	(62)	20	(44)	(86)	0	(13)	(99)
Ffioedd Cartrefi Gofal	(358)	0	0	(358)	0	0	(358)
Cronfa Amwynder Gofal Cymdeithasol	(14)	0	0	(14)	0	0	(14)
Arolwg Preswylwyr	(15)	0	(22)	(37)	0	0	(37)
Newid Sianel	(125)	53	(5)	(77)	36	0	(41)

	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd- iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000	Trosglwydd- iadau allan 2017/18 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2017/18 £000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000
Bwrdd Lleol Diogelu Plant	(97)	97	0	0	0	0	0
Moderneiddio Gofal Cymdeithasol	(212)	0	0	(212)	0	0	(212)
Plant gydag Anableddau	(104)	34	(9)	(79)	57	(9)	(31)
Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol	(45)	0	(2)	(47)	0	0	(47)
Prosiect Digidol	(23)	23	0	0	0	0	0
Cyfleusterau	(184)	0	0	(184)	0	0	(184)
Prosiect Pictiwrésg	(152)	0	0	(152)	0	0	(152)
Glannau Rhyl	0	0	(150)	(150)	150	0	0
Gofal Cymdeithasol mewn Partneriaeth	0	0	0	0	0	(17)	(17)
Asiantaeth Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol	0	0	0	0	0	(116)	(116)
Uned Fusnes Diogelu	0	0	0	0	0	(340)	(340)
Cyflawni Trawsnewidiad	0	0	0	0	0	(234)	(234)
Tîm Comisiynu Rhanbarthol	0	0	0	0	0	(41)	(41)
Hyfforddiant Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd	0	0	0	0	0	(34)	(34)
Cyfanswm	(31,819)	13,593	(10,984)	(29,210)	15,518	(15,767)	(29,459)

Rhoddir manylion isod am brif gronfeydd wrth gefn y Cyngor:

- (i) Balansau gan yr ysgolion dan gynllun dirprwyo: Yn unol ag adran 48 Deddf Safonau Ysgol a Fframwaith 1998, mae cynllun Sir Ddinbych ar gyfer ariannu ysgolion yn darparu ar gyfer trosglwyddo balansau ysgolion unigol.
- (ii) Lliniaru Cyllideb: mae hyn wedi cael ei sefydlu i liniaru'r effeithiau o ostyngiadau yn y dyfodol mewn cyllid a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ac mae'n rhan o strategaeth y gyllideb ar gyfer 2018/19.
- (iii) Cronfa wrth gefn Gofal Cymdeithasol i Oedolion: Sefydlwyd a cynhaliwyd y gronfa wrth gefn hon er mwyn helpu i ddarparu'r gwasanaeth gyda ystwythder ariannol i ymdrin â phwysau cyllidebol yn ystod y flwyddyn.
- (iv) Rheoli Gwastraff Cynaliadwy: dyma arian grant y mae'n rhaid ei ddefnyddio ar brosiectau gwastraff penodol fydd yn cael eu cyflawni yn y dyfodol. Mae wedi'i sefydlu i liniaru effaith lleihad arian grant yn y dyfodol.
- (v) Ysgolion yr 21ain Ganrif a Thai Gofal Ychwanegol: Fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol, penderfynodd y Cyngor i ddechrau cynllun uchelgeisiol o fuddsoddiad cyfalaf mewn ysgolion, priffyrdd, gofal ychwanegol ac adfywio. Mae'r gronfa wrth gefn wedi'i sefydlu i neilltuo arian parod sydd ei angen i ariannu prosiectau amrywiol. Fel y mae pob prosiect yn derbyn cymeradwyaeth derfynol, mae'r cyllid cysylltiedig yn cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Cynlluniau Cyfalaf.

21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(7,549)	Cronfa'r Cyngor	(7,541)
(29,210)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi (Nodyn 20)	(29,459)
(2,547)	Cyfrif Refeniw Tai	(2,203)
(4,846)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	(5,374)
(3,807)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	(3,150)
(47,959)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	(47,727)

Balansau Refeniw

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir ar gyfer pwrpasau cyffredinol neu benodol ac yn cynrychioli croniant gorniferoedd y gorffennol yng Nghyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Nid yw balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn rhan o Falansau Cronfa'r Cyngor ac maent yn cael eu nodi ar wahân.

31 Mawrth 2017 £000		Trosglwyddo (i mewn) / allan £000	31 Mawrth 2018 £000
	<u>Balansau Refeniw Cronfa'r Cyngor</u>		
(7,135)	Balansau Cyffredinol	0	(7,135)
(414)	Balansau a Glustnodwyd	8	(406)
(7,549)	Cyfanswm Balansau Cronfa'r Cyngor	8	(7,541)
(2,547)	Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	344	(2,203)

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Bydd incwm o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gredydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, ac yna gellir ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

2016/17			2017/18		
Cyfanswm £000			Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
(2,228)	A	Balans ar 1 Ebrill	(4,689)	(157)	(4,846)
(3,769)		Derbyniadau – Gwerthiant Asedau	(1,830)	(328)	(2,158)
(128)		Derbyniadau – Grantiau a Ad- dalwyd	(62)	0	(62)
(6,125)			(6,581)	(485)	(7,066)
	Tynnu	Wedi'i gymhwyso yn ystod y flwyddyn:			
551		Gwariant Cyfalaf Ariannol - arall	1,363	83	1,446
728		Adbryniant dyledion	0	246	246
(4,846)		Balans ar 31 Mawrth	(5,218)	(156)	(5,374)

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

2016/17 £000		2017/18	
		£000	£000
(1,576)	Balans ar 1 Ebrill (wedi'i diwygio)		(3,807)
	A grantiau a chyfraniadau a gafwyd yn y flwyddyn		
(13,696)	- Cronfa'r Cyngor	(14,887)	
(2,420)	- Cyfrif Refeniw Tai	(2,409)	
(1,567)	- Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	(728)	(18,024)
	Llai grantiau a chyfraniadau sydd wedi'u cynhwyso yn ystod y flwyddyn		
15,281	- Grantiau a gafwyd yn ystod y flwyddyn	16,525	
171	- Grantiau a gafwyd mewn blynyddoedd blaenorol	2,156	18,681
(3,807)	Balans ar 31 Mawrth		(3,150)

22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio

31 Mawrth 2017 £000		31 Mawrth 2018 £000
(92,672)	Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(100,153)
(156,236)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(157,489)
357	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	351
273,859	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	249,461
0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(205)
3,134	Cyfrif absenoldebau cronedig	2,298
28,442	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	(5,737)

Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion y Cyngor a ddeilliodd o'r cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau ac Offer. Caiff y balans ei leihau pan gaiff asedau ag enillion crynodol eu:

- adbriso i lawr neu eu gwanhau gan gollir enillion
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau gan gollir enillion drwy ddibrisio, neu
- gwerthu gan wireddu'r enillion.

Mae'r Gronfa Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion adbriso a grynhowyd ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion a gronnwyd cyn y dyddiad eu cyfuno ym malans y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2016/17 £000		2017/18	
		£000	£000
(94,101)	Balans ar 1 Ebrill		(92,672)
(16,705)	Adbrisiad asedau yn uwch	(19,445)	
5,416	Adbrisiad asedau yn is sydd ddim yn cael eu talu o'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	1,886	
(11,289)	Cyfanswm Adbrisiad	(17,559)	
7,510	Colledion amhariad sydd ddim yn cael eu talu o'r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	4,730	
(3,779)	Nid yw gweddill neu ddiffyg adbrisiad yr asedau anghyfredol yn cael eu cynnwys yn y gweddill/diffyg Darpariaeth Gwasanaethau		(12,829)
3,334	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost hanesyddol	3,623	
1,874	Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	1,725	
0	Dileu balansau yn dilyn aiddosbarthiad fel Eiddo Buddsoddi	0	
5,208	Swm a ddiddymwyd yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		5,348
(92,672)	Balans ar 31 Mawrth		(100,153)

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae cost caffael, adeiladu neu wella yn cael ei ddebydu o'r Cyfrif fel dibrisiad, colledion nam ac amorteiddiad yn cael ei dalu o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gan gysoni o'r Gronfa Adbrisiad Wrth Gefn i newid ffigurau gwerth teg a cyfredol yn sail cost hanesyddol). Mae'r cyfrif yn cael ei gredu gyda'r symiau a neilltuwyd gan y Cyngor ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion cydnabyddedig ar asedau a roddwyd ac sydd eisoes i'w defnyddio gan y Cyngor. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion prisio cronedig ar Eiddo, Peiriannau ac Offer cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Adbrisiad ar gyfer enillion o'r fath. Mae Nodyn 9 yn darparu manylion ffynhonnell yr holl drafodion sy'n rhan o'r Cyfrif, ac eithrio'r rhai sy'n cynnwys y Gronfa Adbrisiad wrth gefn.

2016/17 £000		2017/18 £000	2017/18 £000
(152,732)	Balans ar 1 Ebrill Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â gwariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:		(156,236)
22,530	• Y tâl a godir am ddibrisio ac amharu ar asedau anghyfredol	29,163	
6,552	• Colledion ailbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer	4,245	
330	• Colledion/enillion adbriso ar asedau i'w gwerthu	(1,077)	
0	• Colledion ailbrisiad ar Asedau Treftadaeth	361	
3,304	• Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	4,192	
3,840	• Symiau'r asedau anghyfredol a ddidymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	4,290	
36,556			41,174
(5,208)	Addasu symiau a adawyd allan o'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn		(5,348)
31,348	Swm net a adawyd allan o gost asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn		35,826
	Ariannu Cyfalaf a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn:		
(1,279)	• Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	(1,692)	
(15,281)	• Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi'u cymhwyso i arian cyfalaf	(16,525)	
(171)	• Defnyddio grantiau ar gyfer ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	(2,156)	
(10,025)	• Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a balansau cyfrif refeniw tai	(8,866)	
(8,266)	• Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Cronfa'r Cyngor a Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	(7,359)	
(35,022)			(36,598)
170	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(481)
(156,236)	Balans ar 31 Mawrth		(157,489)

Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn cynnwys gwahaniaeth amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer buddion ar ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddion ar ôl cyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r buddion gael eu hennill gan weithwyr dros flynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r atebolwydd i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau ac adenillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Ond, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i ariannu manteision a enillwyd oherwydd bod y Cyngor yn gwneud cyfraniad y cyflogwr i'r gronfa bensiwn neu'n talu unrhyw bensiwn y mae'n gyfrifol amdano yn uniongyrchol. Felly, mae balans debyd y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w diwallu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi'i neilltuo erbyn amser talu'r buddion.

2016/17 £000		2017/18 £000
207,388	Balans ar 1 Ebrill	273,859
62,251	Ailfesur y rhwymedigaeth buddiannau net a ddiffinnir	(33,746)
20,916	Newid eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu neu eu credydu i'r arian dros ben neu'r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	27,661
(16,696)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr yn daladwy yn y flwyddyn	(18,313)
273,859	Balans ar 31 Mawrth	249,461

Cyfrif absenoldebau cronodig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronodig yn cynnwys y gwahaniaethau fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor sy'n deillio o absenoldebau a enillwyd, ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor wedi'i niwtralu gan drosglwyddiadau i neu o'r cyfrif.

2016/17 £000		2017/18 £000	2017/18 £000
2,384	Balans ar 1 Ebrill		3,134
(2,384)	Setlo neu ganslo'r cronodig a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	(3,134)	
3,134	Symiau cronodig ar ddiwedd y flwyddyn bresennol	2,298	
750	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		(836)
3,134	Balans ar 31 Mawrth		2,298

23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol

2016/17 £000		2017/18 £000
5,693	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	12,628
(32)	Cynnydd/(Lleihad) Rhestrau Eiddo	(9)
(49)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr Hirdymor	(60)
(1,057)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr/Taliadau ymlaen llaw	5,719
(13)	Cynnydd/(Lleihad) mewn croniant llog buddsoddi	0
211	(Cynnydd)/Lleihad mewn Credydwyr/Derbynebaw ymlaen llaw	(466)
26	(Cynnydd)/Lleihad mewn Croniant Llog Benthyciad	(3)
(347)	Trosglwyddiadau (i)/o'r Darpariaethau	438
366	Darpariaethau Dyledion Drwg	(645)
(24,774)	Dibrisiad ac Amhariad	(29,163)
(4,639)	Colledion ailbrisió Eiddo, Peiriannau ac Offer	(3,529)
(170)	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi	481
(4,220)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(9,348)
10,527	Arall	9,532
	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	
3,897	Gwerthu Eiddo, Peiriannau ac Offer	2,220
(14,581)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	(12,205)

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2016/17 £000		2017/18 £000
(72)	Llog a dderbyniwyd	(44)
9,367	Llog a dalwyd	9,134

24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2016/17 £000		2017/18 £000
40,456	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	45,120
172,800	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	109,100
126	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	150
(3,897)	Elw o werthiant eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(2,220)
(177,800)	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(101,700)
(14,335)	Derbynebaw eraill o weithgareddau buddsoddi	(21,363)
17,350	Llifoedd arian net o Weithgareddau Buddsoddi	29,087

25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2016/17 £000		2017/18 £000
(13,220)	Derbynebau cyfalaf benthycu tymor byr a thymor hir	(83,217)
(2,287)	Derbynebau eraill o weithgareddau ariannu	1,540
18,491	Ad-dalu benthycu tymor byr a thymor hir	61,607
2,984	Llif arian net o weithgarwch ariannu	(20,070)

26. Lwfansau Aelodau

Mae'r holl Aelodau'n derbyn cyflog sylfaenol bob blwyddyn. Mae rhai o'r Aelodau'n ymgymryd â swyddi uwch ac felly'n derbyn cyflog uwch. Mae'r holl lefelau cyflog yn cael eu gosod gan gorff cenedlaethol o'r enw Panel Tâl Annibynnol. Talodd y Cyngor y symiau canlynol i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn.

2016/17 £000		2017/18 £000
804	Cyflogau	802
23	Treuliau	14
827	Cyfanswm	816

27. Tâl Swyddogion

a) Nifer y gweithwyr oedd â thâl, ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, o £60,000 neu fwy.

2016/17		2017/18			
Cyfanswm Gweithwyr	Band Tâl	Staff Mewn Ysgolion	Staff Tu Allan i Ysgolion	Cyfanswm y Gweithwyr	Gadael yn ystod y flwyddyn
11	£60,000 - £64,999	12	4	16	2
5	£65,000 - £69,999	3	3	6	1
2	£70,000 - £74,999	4	0	4	1
0	£75,000 - £79,999	0	0	0	0
7	£80,000 - £84,999	0	6	6	0
1	£85,000 - £89,999	0	0	0	0
1	£90,000 - £94,999	2	1	3	0
3	£95,000 - £99,999	1	0	1	0
0	£100,000 - £104,999	0	1	1	0
0	£105,000 - £109,999	1	0	1	0
0	£110,000 - £114,999	0	0	0	0
0	£115,000 - £119,999	0	0	0	0
0	£120,000 - £124,999	0	0	0	0
0	£125,000 - £129,999	0	0	0	0
0	£130,000 - £134,999	0	0	0	0
1	£135,000 - £139,999	0	0	0	0
0	£140,000 - £144,999	0	0	0	0
0	£145,000 - £149,999	0	1	1	0
31	Cyfanswm	23	16	39	4

Dylid nodi bod y tabl hwn yn cynnwys yr Uwch Swyddogion a fanylir yn y tablau isod.

Gadawodd nifer o swyddogion yn ystod y flwyddyn felly bydd eu tâl yn cynnwys unrhyw daliadau derbyniadwy wrth derfynu eu cyflogaeth.

b) Mae'r tablau a ganlyn yn amlinellu'r datgeliadau tâl ar gyfer Uwch Swyddogion sydd â chyflogau o lai na £150,000 ond yn hafal i neu'n fwy na £60,000 y flwyddyn. Nid oes unrhyw Uwch Swyddogion gyda chyflogau o £150,000 neu fwy.

Mae'r golofn "Lwfans treuliau" yn cynnwys unrhyw dâl adleoli.

2017/18	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail perfformiad	Iawndal am golli swydd	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.8%	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol	Adennill diffygion cyfraniadau u pensiwn	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn
Teitl y Swydd	Nodyn 1 £	£	£	Nodyn 2 £	£	Nodyn 3 £	£
Prif Weithredwr	149,092		149,092	23,402	172,494	20,786	193,280
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus i 30/09/2017	51,183		51,183	7,750	58,933	6,883	65,816
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus o 23/10/2017	91,034		91,034	13,837	104,871	12,290	117,161
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedol	101,973		101,973	15,500	117,473	13,766	131,239
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	83,617		83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai	83,617		83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	83,617		83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidd	83,617		83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	83,617		83,617	12,710	96,327	11,288	107,615
Pennaeth Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd o 18/12/2017	59,861		59,861	9,099	68,960	8,081	77,041
Pennaeth Cyllid	68,566		68,566	10,422	78,988	9,257	88,245
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	61,396		61,396	9,332	70,728	8,269	79,017
Pennaeth Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	67,932		67,932	10,344	78,276	9,187	87,463
	1,069,122		1,069,122	163,236	1,232,358	144,979	1,377,337

Nodyn 1: Roedd gan y Prif Weithredwr hawl i Gyflog ar Sail Perfformiad (CSP). Cafodd hyn ei ystyried gan banel tâl sydd yn cynnwys cynghorwyr a chynghorydd allanol. Talwyd y CSP a ddyfarnwyd mewn ôl-ddyledion ac fe'i cyfrifwyd yn ystod y flwyddyn yn dilyn ystyriaeth gan y panel tâl, fel arfer oherwydd fod amseriad y broses ar ôl cau'r cyfrifon. Yn 2017/18 dyfarnwyd £9,848 i'r Prif Weithredwr a oedd yn gysylltiedig â pherfformiad yn 2016/17. Fodd bynnag, roedd y panel cydnabyddiaeth yn ystyried perfformiad ar gyfer 2017/18 ym mis Mawrth 2018 ac felly mae confensiwn cyfrifyddu yn disgwyl datgeliad CSP am ddwy flynedd yn y nodyn uchod. Y swm a ddyfarnwyd ar gyfer 2017/18 oedd £12,708. Nid oes gan unrhyw swyddog arall yr hawl i CSP.

Nodyn 2: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost buddiannau pensiwn i'r awdurdod gan yr unigolion yn ystod y flwyddyn ariannol honno.

Nodyn 3: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost i'r awdurdod er mwyn adennill swm diffygion pensiwn. Mae'n rhaid i'r awdurdod godi swm bob blwyddyn i Gronfa'r Cyngor er mwyn lleihau diffygion pensiwn. Mae'r pris hwn yn cael ei ddyrannu ar draws y gwasanaethau yn seiliedig ar gostau pensiwn y swyddi yn y gwasanaethau hynny. Nid yw'n daliad i'r unigolion a ni effeithir lefel y diffyg gan y nifer o swydd yn y tîm arweinyddiaeth uwch.

Nodyn 4: Mae'r Prif Weithredwr a Phennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democraidd yn derbyn cydnabyddiaeth ariannol am eu rolau fel Swyddog Canlyniadau & Dirprwy Swyddog Canlyniadau yn y drefn honno, ar gyfer etholiadau lleol a chyffredinol (gyda chostau yn cael eu had-dalu ymbob achos heblaw am Etholiadau Cyngor Sir). Yn 2017/18, ar gyfer y Prif Weithredwr roedd hyn yn dod i £12,982 ynghyd â chostau pensiwn o £3,726: roedd yr ad-daliad a dderbyniwyd yn (£10,736). Y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £12,069 a £1,523, gydag ad-daliad o (£12,943). Yn 2017/18, derbyniodd Pennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democraidd £4,060 gydag ad-daliad o (£2,300): y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £2,473.50, gydag ad-daliad o (£2,338.50). Nid yw'r talidadau hyn wedi cael eu cynnwys yn y dadansoddiad a gyflwynir.

2016/17 Teitl y Swydd	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail perfformiad Nodyn 1 £	lawndal am golli swydd £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.1% Nodyn 2 £	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol £	Adennill diffygion cyfraniada u pensiwn Nodyn 3 £	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn £
Prif Weithredwr	136,000		136,000	18,769	154,769	18,360	173,129
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus	99,448		99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedol	99,448		99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	81,547		81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai	81,547		81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	81,547		81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	81,547		81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	81,547		81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	80,563		80,563	11,253	91,816	11,009	102,825
Pennaeth Cyllid	66,869		66,869	9,228	76,097	9,027	85,124
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	62,521		62,521	8,628	71,149	8,440	79,589
Pennaeth Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol i 09/09/2016	37,259		37,259	3,977	41,236	3,890	45,126
Pennaeth Prifffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol o 08/08/2016	60,238		60,238	8,330	68,568	8,149	76,717
	1,050,081	0	1,050,081	143,898	1,193,979	140,770	1,334,749

- c) Amlinellir y nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chost llawn diswyddiadau gorfodol ac eraill yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Nifer llawn o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau ymadael fesul band	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18
£0 - £20,000	22	13	42	32	64	45	£368,005	£343,768
£20,001 - £140,000	2	2	9	11	11	13	£316,701	£371,893
Cyfanswm	24	15	51	43	75	58	£684,706	£715,661

Mae'r costau a ddangosir yn y tabl uchod yn cynnwys costau diswyddo a phob cost ymadael arall. Mae'r rhain yn cynnwys cost straen pensiwn. Mae straen pensiwn yn codi pan fod gweithiwr yn ymddeol yn fuan heb ostyngiad pensiwn actiwaraid. Mae'r straen pensiwn yn daladwy dros dair blynedd ond mae'r Cyngor yn dewis talu'r costau hyn yn ystod blwyddyn gyntaf ymddeoliad.

- d) Mae'n ofynnol i gyrrff adrodd ddatgelu cymhareb tâl rhwng tâl canolrifol pob gweithiwr yr awdurdod yn ystod y flwyddyn a'r un ar gyfer Prif Weithredwr yr awdurdod. Yn 2017/18 roedd tâl y Prif Weithredwr yn £149,092. Tâl canolrifol y gweithlu oedd £21,962. Felly, roedd y gymhareb yn 6.79:1 (6.25:1 yn 2016/17). Yn 2017/18 roedd tâl ar gyfer staff yn amrywio o £6,753 i £101,973. Mae'r tâl yn cynnwys cyflog a chyflog ar sail perfformaid ac nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo neu gyfraniadau pensiwn y cyflogwr.

28. Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor yn wynebu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio ceisiadau grant, arolygiadau statudol ac i wasanaethau nad ydynt yn cael eu harchwilio, a ddarperir gan archwilydd allanol yr Awdurdod

2016/17 £000		2017/18 £000
178	Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gynhelir gan yr archwilydd a benodwyd am y flwyddyn	178
94	Ffioedd yn daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol a'r Mesur Llywodraeth Leol	94
62	Ffioedd yn daladwy am ardystio ceisiadau grant a ffurflenni am y flwyddyn	72
0	Ffioedd yn daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y flwyddyn	0
334	Costau Archwilio Allanol	344

29. Incwm Grant

Fe gredydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2017/18

2016/17 £000		2017/18 £000
	Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	
(164)	Grantiau a chyfraniadau eraill	(461)
0	Cyngor Tref Y Rhyl – Cyfraniad i'r Parc Dŵr	(150)
(113)	Llywodraeth Cymru – Lliniaru Llifogydd	(593)
(1,843)	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Cyffredinol	(1,840)
(91)	Llywodraeth Cymru – Diogelwch Ffordd Lleol	(293)
(2,420)	Llywodraeth Cymru – Lwfans Atgyweiriadau Mawr	(2,409)
(5,863)	Llywodraeth Cymru – Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif	(9,460)
(251)	Llywodraeth Cymru – Llwybrau mwy diogel mewn Cymunedau	(121)
(243)	Llywodraeth Cymru – Cronfa Cludiant Lleol	(78)
(229)	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Gorllewin Y Rhyl	0
(690)	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl	(426)
0	Llywodraeth Cymru – Adnewyddu Ffyrdd Awdurdod Lleol 2017/18	(1,204)
0	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Trawsfurfio Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	(120)
0	Llywodraeth Cymru – Prosiectau Adfywio Cyfalaf Sydd yn yr Arfaeth 2017/18	(117)
(4,203)	Llywodraeth Cymru – Llefydd Bywiog a Hyfyw	0
(6)	Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	(24)
(16,116)	Cyfanswm	(17,296)
	Credydwyd i Wasanaethau	
(3,732)	Grant Chweched Dosbarth Llywodraeth Cymru	(3,958)
(1,975)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(1,887)
(1,113)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(1,151)
(99)	Grantiau Addysg Eraill gan Lywodraeth Cymru	(801)
(5,490)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(5,490)
0	Grant Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(1,313)
(1,698)	Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Eraill gan Lywodraeth Cymru	(1,092)
(2,067)	Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	0
0	Grantiau Amgylchedd a Datblygiad Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(2,153)
(1,806)	Grant Tocynnau Teithio Rhatach Llywodraeth Cymru	(1,626)
(1,485)	Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	(2,048)
(19,465)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru	(21,519)
(2,913)	Grant Datblygu Disgyblion	(3,116)
(3,982)	Grant Gwella Addysg	(3,975)
(25,547)	Cymorthdal Lwfansau Rent DWP	(24,562)
(8,342)	Cymorthdal Ad-daliadau Rent DWP	(8,418)
(423)	Grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai / Treth y Cyngor DWP	(384)
(1,538)	Gwahanol grantiau a dderbyniwyd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(1,701)
(2,261)	Grantiau Eraill y Llywodraeth	(2,744)
(64,471)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth	(66,419)
(71)	Grantiau Dilywodraeth eraill	(335)
(64,542)	Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Wasanaethau	(66,754)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt eto wedi'u cydnabod fel incwm, gan eu bod ag amodau sydd ynghlwm wrthynt y byddai angen dychwelyd yr arian neu eiddo i'r rhoddwr pe na fodlonir unrhyw amodiad o'r fath. Oedd y balansau ar ddiwedd y flwyddyn yn (£2,082k) Grantiau Cyfalaf a (£1,042k) Grantiau Refeniw. Oedd y balansau cyfatebol ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol yn (£2,008k) a (£1,976k).

30. Partïon Cysylltiedig

Mae'r Cyngor yn gorfod datgelu trafodion materol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor, neu i'w rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu darllenwyr i asesu'r graddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu efallai wedi diogelu'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i ymdrin yn rhydd â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Lywodraeth Ganolog ddylanwad statudol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor - mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith strategol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, yn darparu'r mwyafrif o'i gyllid ar ffurf grantiau, ac yn rhagnodi telerau sawl trafodyn sydd gan y cyngor â phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai). Mae grantiau a dderbyniwyd gan adrannau'r llywodraeth wedi'u trafod mewn mwy o fanylder yn Nodyn 29.

Aelodau Etholedig

Gofynnwyd i'r holl Aelodau Etholedig cyfredol i gwblhau datganiad ac i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti yn yr awdurdod. Derbyniwyd datganiad gan yr holl Aelodau Etholedig.

Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2017/18:

- Datganodd aelod etholedig y mae ei berthynas yn gweithio o fewn y Gwasanaeth Addysg ddiddordeb mewn grŵp sy'n ymwneud â chodi arian ar gyfer yr Ysgol Ffydd newydd arfaethedig yn y Rhyl.
- Datganodd aelod etholedig berthynas â chontractwr y talodd y cyngor £43k iddo yn 2017/18.
- Roedd aelod etholedig ynghlwm wrth gytundeb i rannu costau gyda'r Cyngor yn ymwneud â ffens ffin.
- Cytunodd aelod etholedig i gytundeb i rentu eiddo i'r Cyngor at ddibenion tai.
- Roedd un aelod etholedig yn rhan o broses cais cynllunio personol yn ystod 2017/18, tra bod un arall yn Drysorydd clwb chwaraeon lleol a oedd yn rhan o broses cais cynllunio.
- Datganodd aelod etholedig berthynas â chwmni sy'n rhentu Uned Ddiwydiannol wrth y Cyngor. Death y berthynas hon i ben yn ystod 2017/18.
- Datganodd aelod etholedig berthynas ag unigolyn a ddarparodd wasanaethau proffesiynol i'r Cyngor, ac i'r sawl y talodd y Cyngor £14k yn 2017/18.

Cynhelir rhestr o ddiddordebau aelodau etholedig gan Bennaeth y Gyfraith a Llywodraethu, ac mae'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae nifer o aelodau etholedig hefyd wedi'u penodi gan y Cyngor i wasanaethu ar gyfrif eraill sydd â pherthynas ariannol gyda'r Cyngor. Caiff y rhain eu manylu yn yr adran Cwmnïau isod.

Swyddogion

Gofynnwyd i'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth gwblhau datganiad i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti sydd ganddynt â'r awdurdod. Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2017/18:

- Datganodd uwch swyddog berthynas ag unigolyn a oedd yn rhan o gais cynllunio busnes yn ystod 2017/18.
- Roedd uwch swyddog yn Aelod o Fwrdd Cwmni Buddiant Cymunedol awdurdod cyfagos a ymgwymerodd â phrosiectau sy'n defnyddio fframwaith caffael Sr Ddinbych.

Cyrff Cyhoeddus Eraill**Asiantaeth Pensiynau Athrawon**

Mae'r costau pensiwn a godir yn y gyfradd gyfrannu a osodwyd gan yr Adran Addysg ar sail cronfa dybiannol. Mae manylion pensiwn athrawon wedi'u nodi yn Nodyn 33.

Cronfa Bensiynau Clwyd

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gorff a dderbyniwyd i Gronfa Bensiynau Clwyd. Mae manylion o'r trafodion a wnaed gyda Cronfa Bensiwn Clwyd wedi'u cynnwys yn Nodyn 34.

Cyngorau Cymuned/Tref a Dinas

Mae Cyfanswm y praeseptau a dalwyd i'r 37 o gynghorau cymuned/tref a dinas wedi'u cynnwys yn Nodyn 9 ac yn dod i gyfanswm o £1,834k (£1,761k yn 2016/17).

Comisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Mae Comisiynwyr Heddlu & Throseddu ac Awdurdodau Tân ac Achub yn gosod eu ffioedd eu hunain i dalwyr treth y cyngor, sydd wedyn yn cael eu cynnwys ar bil treth y cyngor - mae'r taliadau hyn yn cael eu hadnabod fel y praesept. Mae cyfanswm y praeseptau a'r ardollau a dalwyd i Gomisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn dod i gyfanswm o £14,313k (£13,702k yn 2016/17). Mae dadansoddiad wedi ei ddarparu yn Nodyn 9.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae gan yr Awdurdod ddau drefniant cyllideb ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr: un ar gyfer darparu storfa Offer Cymunedol; a sefydlwyd yr ail gyda'r nod o sicrhau darpariaeth gwasanaeth integredig o weithiwr cefnogi lechyd a Gofal Cymdeithasol, sy'n cefnogi defnyddwyr gwasanaethau yn y gymuned. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r storfa Offer Cymunedol yn £219k (£219k yn 2016/17) a chyfrannodd yr Awdurdod £50k i'r Gwasanaeth Gweithwyr Cefnogi lechyd a Gofal Cymdeithasol (£50k yn 2016/17).

Cymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC)

Mae'r Cyngor yn aelod o CLIL/CLILC a gwnaed taliadau iddynt o £78k yn 2017/18 (£106k yn 2016/17). Ni dderbyniodd y Cyngor unrhyw incwm gan CLIL/CLILC yn 2017/18 ac nid oedd unrhyw incwm yn 2016/17.

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Mae CBAC yn fwrdd arholi, sydd yn darparu cymwysterau ac asesiad arholiadau i ysgolion Sir Ddinbych. Mae un o Gyfarwyddwyr Gweithredol ei Fwrdd yn Aelod Etholedig o Gyngor Sir Ddinbych. Yn 2017/18 talodd Cyngor Sir Ddinbych £747k ac roedd ganddo ddyled o £5k ar ddiwedd y flwyddyn i CBAC (talwyd £652k yn 2016/17).

Uned Ddata Llywodraeth Leol – Cymru

Mae aelod etholedig yn Gyfarwyddwr presennol yn Uned Ddata Llywodraeth Leol-Cymru. Ymgwymerwyd â gwariant o £29k o fewn 2017/18 gyda Chyngor Sir Ddinbych.

Cwmnïau

Mae Cod Ymarfer Cyfrifo yn gofyn i awdurdod sydd â chysylltiadau materol mewn un neu fwy o is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig baratoi cyfrif refeniw grŵp a mantolen. Nid yw cysylltiadau'r Cyngor â'r cwmnïau perthnasol naill ai'n diwallu'r meini prawf ar gyfer bod yn is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig fel y nodir yn y Cod, neu lle maent yn diwallu'r meini prawf, ni ystyrir eu bod yn faterol mewn perthynas â graddfa gyffredinol gweithrediadau'r Cyngor, ac o ganlyniad nid yw Cyfrifon Grŵp wedi'u paratoi.

Mae manylion y cwmnïau perthnasol fel a ganlyn:

Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan a Mentrau Castell Bodelwyddan Cyf.

Mae Grŵp Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan yn gwmni cyfyngedig drwy warant, heb unrhyw gyfalaf cyfrannau. Mae'n elusen gofrestrdedig a sefydlwyd yn Chwefror 1994. Amcanion yr Ymddiriedolaeth yw datblygu addysg drwy gaffael, cynnwys a dangos gwrthrychau a chasgliadau o natur addysgol, a drwy sefydlu, caffael a rheoli amgueddfeydd, orielau a llyfrgelloedd i'w defnyddio ar gyfer dibenion o'r fath. Mae'r Ymddiriedolaeth yn caffael arteffactau y mae'n eu hadfer, eu cadw a'u harddangos. Mae hefyd yn rheoli parc cyhoeddus ar gyfer gweithgareddau hamdden ac yn hyrwyddo gwerthfawrogiad o'r byd naturiol. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn rhoi grant blynyddol i Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan ac yn ystod 2017/18, derbyniodd yr Ymddiriedolaeth £145k. Mae'r Cyngor hefyd yn darparu ei wasanaethau cyflog. Roedd Bwrdd y Cyfarwyddwyr yn cynnwys cyfanswm o wyth aelod, nad oedd yr un ohonynt yn Gyngorydd Cyngor Sir Ddinbych.

Nid yw'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017/18 ar gael eto. Fodd bynnag, roedd asedau net y Grŵp ar 31 Mawrth 2017 yn £716k ac roedd yr adnoddau sy'n dod i fewn am y flwyddyn yn dod i gyfanswm o £28k.

Ni ystyrir bod y cwmni'n is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig yr Awdurdod, ar sail er gwaethaf bod yn fuddsoddwr yn y cwmni, mae Sir Ddinbych yn dal llai na 20% o'r hawliau pleidleisio, sydd felly'n aelodaeth leiafrifol. Felly nid oes cyfrifon grŵp wedi'u paratoi.

Nid oes unrhyw atebolrwydd cyfreithiol i'r cyngor gyfrannu at golledion neu ddiffygion y cwmni.

Gellir cael gwybodaeth bellach gan Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan Cyf., Bodelwyddan, LL18 5YA.

31. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol a chontractau PFI/PP), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol drwy daliadau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn golygu bod cynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesuriad o'r gwariant cyfalaf a wnaed yn hanesyddol gan y Cyngor nad ydyw wedi'i ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn ail ran y nodyn hwn.

2016/17 £000		2017/18 £000
233,672	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	241,564
	Buddsoddiad Cyfalaf	
39,660	Eiddo, Peiriannau ac Offer	43,412
0	Eiddo Buddsoddi	0
3,304	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	4,192
	Ffynonellau o Arian	
(1,279)	Derbyniadau cyfalaf	(1,692)
(15,452)	*Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth Symiau a roddwyd o'r neilltu o refeniw:	(18,681)
(8,266)	*Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	(7,359)
(10,075)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(8,916)
241,564	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Terfynol	252,520

2016/17 £000		2017/18 £000
	Esboniad o symudiadau mewn blwyddyn	
4,167	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycy (a gefnogir gan gymorth ariannol y llywodraeth)	2,679
14,528	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycy (heb gefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	17,439
(10,075)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(8,916)
(728)	Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd	(246)
7,892	Cynnydd / (gostyngiad) mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	10,956

* Mae ffigyrau 2016/17 wedi cael eu haildatgan i gymryd ystyriaeth o ail-ddosbarthiad y cronfeydd cyfalaf. Symudwyd y ffigwr cronfeydd cyfalaf o £5,883k o Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth i Cyfraniadau refeniw uniongyrchol.

32. Prydlesau

Mae'r Cyngor yn prydlesu rhai o'i eiddo, cerbydau ac eitemau o offer, yn ogystal â phrydlesu rhai o'r eiddo y mae'n berchen arnynt. Mae trefniadau'r prydlesau wedi'u hadolygu a'u dosbarthu fel prydlesau gweithredol neu ariannol fel y disgrifir mewn mwy o fanylder isod.

Awdurdod fel Lesddeiliad

Prydlesau Ariannol

Mae gan y Cyngor rai eiddo o dan brydlesau ariannol a chafodd y rhain eu hailbrizio yn ystod y flwyddyn.

Caiff yr asedau a gafaelir o dan y prydlesau hyn eu cario fel Adeiladau, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 17 £000		31 Mawrth 18 £000
3,239	Tir ac Adeiladau Eraill	4,407

Awdurdod fel Prydlesydd Prydlesau Weithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo i unigolion o dan brydlesau gweithredol ar gyfer dibenion amrywiol, fel datblygiad economaidd, i ddarparu unedau i fusnesau lleol. Y taliadau prydles lleiaf sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 17 £000		31 Mawrth 18 £000
1,031	Dim hwyrach na blwyddyn	1,159
2,746	Hwyrach na blwyddyn a dim	2,781
13,651	hwyrach na 5 mlynedd	13,287
17,428	Hwyrach na 5 mlynedd	17,227

33. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy wneud cyfraniadau ar sail canran o gyflogau pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, mae'r Cynllun yn gynllun â buddion diffiniedig. Fodd bynnag, nid yw'r Cynllun wedi'i gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrifo cyfradd gyfraniadau cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifeg. At ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn, caiff ei gyfrif ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2017/18, talodd y cyngor sir £5,454k i Bensiynau Athrawon o ran buddiannau ymddeol athrawon, sy'n gyfwerth â 16.48% o gyflog pensiynadwy. Y ffigurau ar gyfer 2016/17 oedd £5,530k ac 16.48%. Yn ogystal, gwnaed taliadau o ran ymddeoliadau cynnar cyfwerth â £379k (£379k yn 2016/17). Nid oedd unrhyw gyfraniadau yn aros i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig ac fe'u nodir yn Nodyn 34.

34. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig**Cymryd rhan mewn Cynlluniau Pensiwn**

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gost buddiannau ar ôl cyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn cael eu talu nes i'r gweithwyr ymddeol, mae ymrwymiad ar y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddiannau hyn) a datgelu pryd y gall gweithwyr gael eu hawliad yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun ar ôl cyflogaeth.

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, mae hwn yn drefniant pensiwn â buddiannau diffiniedig a gaiff ei gyllido, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i mewn i gronfa, a gyfrifir ar lefel a fwriedir i gydbwysio dyledion pensiynau gydag asedau buddsoddi.
- Trefniadau ar gyfer rhoi buddiannau â disgresiwn ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar – mae hwn yn drefniant buddiannau diffiniedig na chaiff ei gyllido, lle caiff dyledion eu

cydnabod pan gaiff y buddiannau eu rhoi. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi'u cronni i dalu'r dyledion pensiynau hyn, a rhaid creu arian parod i dalu taliadau pensiwn gwirioneddol pan fyddant yn daladwy.

- Mae Cronfa Bensiynau Clwyd yn drefniant aml-gyflogwr, ble mae pob cyflogwr yn gyfrifol am y costau pensiwn, rhwymedigaethau a risgiau ariannu yn ymwneud â'i weithwyr ei hun a chyn-weithwyr.
- Mae rheolaeth y Gronfa yn cael ei freinio yng Nghyngor Sir y Fflint, sef Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgor Cronfa Bensiwn sy'n cynnwys pum Cynghorydd o Gyngor Sir y Fflint a phedwar aelod cyfetholedig.

Mae'r Pwyllgor, gyda chymorth ymgynghorwyr proffesiynol y Gronfa, yn ymgymryd â rolau megis penderfynu ar bolisiau mewn perthynas â'r strategaeth fuddsoddi, gweinyddu llywodraethu, cyfathrebu, strategaeth ariannu a darpariaethau rheoli risg.

Am fanylion pellach ynglŷn ag egwyddorion llywodraethu a buddsoddi Cronfa Bensiwn Clwyd, ewch i www.clwydpensionfund.org neu cysylltwch â Chronfa Bensiynau Clwyd yn:

Cronfa Bensiwn Clwyd
Neuadd y Sir
Yr Wyddgrug
Sir y Fflint
CH7 6NA

- Y prif risgiau i awdurdod y cynllun yw'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. codi arian ar raddfa fawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, llog bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn y symiau sy'n ofynnol yn ôl statud fel y disgrifir yn y nodyn polisiau cyrifeg.

Trafodion sy'n gysylltiedig â Buddiannau ar ôl Cyflogaeth

Rydym yn cydnabod cost buddiannau ymddeol yng nghost gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae angen i ni eu gwneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol buddiannau ar ôl cyflogaeth/buddiannau ymddeol ei dynnu allan o Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cost y Gwasanaethau <i>Cost gwasanaeth, yn cynnwys:</i>				
• Costau Gwasanaeth Cyfredol	13,147	20,335		
• Costau Gwasanaeth y Gorffennol / (Enillion)	84	117		
• (Enillion) Colled o Setliadau a Chwtogiadau	0	0		
<i>Gwariant Gweithredu Arall:</i>				
• Treuliau Gweinyddu	661	685		
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:				
• Treuliau Llog Net	6,752	6,322	272	202
Cyfanswm y Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau Buddiannau eraill ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	20,644	27,459	272	202
Ailfesuriad y Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig Net yn cynnwys:				
• *Adenillion ar Asedau Cynlluniau (ac eithrio'r swm a nodir yn y Gwariant Llog Net) (A)	(51,659)	(6,936)		
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Demograffig (B)	(10,823)	0	(398)	0
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Ariannol (C)	129,984	(26,689)	783	(121)
• *Arall (D)	(5,841)	0	205	0
Cyfanswm Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	82,305	(6,166)	862	81
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn				
• Gwrthdroi costau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Ddyled ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer Buddiannau ar ôl Cyflogaeth yn unol â'r Cod	(20,644)	(27,459)	(272)	(202)
Swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn.				
• Cyfraniadau gweithiwr sy'n daladwy i'r cynllun	15,893	17,537		
• Buddiannau ymddeol sy'n daladwy i bensiynwyr			803	777

*A + B + C + D = Ailfesuriad y Rhwymedigaeth / (Ased) Buddiannau Diffiniedig Net fel y dyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: (£33,746k) 2017/18; (£62,251k) 2016/17).

Asedau Pensiwn a Rhwymedigaethau a Gydabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a nodir yn y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth yr awdurdod o ran ei gynlluniau buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Gwerth Presennol y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	654,439	649,677	8,470	7,774
Gwerth teg yr Asedau Cynlluniau	(389,051)	(407,992)		
Is-gyfanswm	265,388	241,685	8,470	7,774
Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth (ased)				
Rhwymedigaeth net yn sgil y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	265,388	241,685	8,470	7,774

Cysoni Symudiadau yn yr Asedau'r Cynllun Gwerth Teg

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	324,415	389,051
Incwm llog	11,837	9,855
Treuliau gweinyddu	(661)	(685)
Enilliad/(colled) ailfesuriad:		
• Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y gwariant llog net	51,659	6,936
• Arall		
Effaith newidiadau yng nghyfraddau'r gyfnewidfa dramor		
Cyfraniadau gan y cyflogwr	15,893	17,537
Cyfraniadau gan weithwyr	3,583	3,723
Buddiannau a dalwyd	(17,675)	(18,425)
Arall		
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	389,051	407,992

Cysoni Gwerth Presennol y Cynllun Rhwymedigaethau (Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig)

	Rhwymedigaethau a Ariennir Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Rhwymedigaeth nas Ariennir Trefniadau Buddiannau Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	523,391	654,439	8,411	8,470
Cost gwasanaeth presennol	13,147	20,335		
Cost llog	18,589	16,177	272	202
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,583	3,723		
(Enillion) a cholledion aifsesuriad:				
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(10,823)	0	(398)	0
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	129,984	(26,689)	783	(121)
• Arall	(5,841)	0	205	0
Cost gwasanaeth blaenorol	0	19		
Colledion/(enillion) a chwtogiad	84	98		
Rhwymedigaethau a ragdybir ar gyfuniad endidau				
Buddiannau a dalwyd	(17,675)	(18,425)	(803)	(777)
Rhwymedigaethau wedi eu dileu ar setliadau				
Balans terfynol ar 31 Mawrth	654,439	649,677	8,470	7,774

Asedau Cynwysedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

	Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	
	2016/17 £000	2017/18 £000
Arian Parod a Symiau Cywerth ag Arian Parod	3,501	4,896
Ecwitiau		
• DU a ddyfynnwyd	0	0
• Byd-eang a ddyfynnwyd	29,957	33,455
• Byd-eang a ddyfynnwyd	0	0
• UDA	0	0
• Japan	0	0
• Ewrop	0	0
• Marchnadoedd datblygol	24,121	28,559
• Cyffindir	0	0
• Dwyrain Pell	0	0
Is-gyfanswm Ecwiti	54,078	62,014
Bondiau		
Bondiau Tramor Eraill	46,297	46,511
LDI	90,649	92,206
Is-gyfanswm Bondiau	136,946	138,717
Eiddo:		
• DU	17,507	20,808
• Tramor	8,948	5,304
Is-gyfanswm Eiddo	26,455	26,112
Eraill:		
• Cronfeydd Diogelu	34,236	34,271
• Ecwiti preifat	38,905	42,023
• Isadeiledd	7,003	9,384
• Coed ac Amaeth	6,614	5,712
• Credyd Preifat	0	3,264
• DGF	81,313	81,599
Is-gyfanswm Eraill	168,071	176,253
Cyfanswm Asedau	389,051	407,992

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Dyledion

Mae dyledion wedi'u hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod yn dibynnu ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog ac ati.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a dyledion buddiannau â Disgresiwn wedi'u hamcangyfrif gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni o actiwariad, ac mae amcangyfrifon ar gyfer Cronfa'r Cyngor Sir yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	Cynllun Pensiwn y Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddion Disgresiwn	
	2016/17 £000	2017/18 £000	2016/17 £000	2017/18 £000
Rhagdybiaethau Marwolaeth: Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr presennol:				
• Dynion	23.0 blwyddyn	23.1 blwyddyn	23.0 blwyddyn	23.1 blwyddyn
• Merched	25.5 blwyddyn	25.6 blwyddyn	25.5 blwyddyn	25.6 blwyddyn
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	25.6 blwyddyn	25.7 blwyddyn		
• Merched	28.2 blwyddyn	28.3 blwyddyn		
Cyfradd Chwyddiant	2.30%	2.10%	2.30%	2.10%
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	3.55%	3.35%		
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2.30%	2.20%	2.30%	2.20%
Cyfradd disgowntio buddiannau'r cynllun	2.50%	2.60%	2.50%	2.60%

Mae amcangyfrif y rhwymedigaeth budd ddiffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwari a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi eu pennu ar sail newidiadau rhesymol posibl ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae'n rhagdybio ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau ar gyfer dynion a merched. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai rhagdybiaethau fod yn rhyngberthynol. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisiâu cyfrifo'r cynllun h.y. ar sail actiwari yn defnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir. Nid yw'r dulliau na math y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiad sensitifrwydd isod wedi eu newid ers y cyfnod blaenorol.

Newid mewn rhagdybiaethau 31 Mawrth 2018	Effaith ar y rhwymedigaeth net yn sgil y Rhwymedigaeth Budd Ddiffiniedig yn y Cynllun £000
Hirhoedledd (cynnydd mewn 1 flwyddyn)	13,023
Cyfradd chwyddiant (cynnydd o 0.1%)	11,996
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau (cynnydd o 0.1%)	1,899
Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaeth y cynllun (cynnydd o 0.1%)	(11,782)

Risgiau a'r Strategaeth Fuddsoddi

Mae'r Gronfa yn cynnal sefyllfaoedd yn defnyddio amrywiaeth o offerynnau ariannol ac felly mae'n agored i nifer o risgiau ariannol gan gynnwys risgiau credyd a gwrthranol, risg hylifedd, risg marchnad a risg cyfraddau cyfnewid.

Mae gweithdrefnau rheoli risg yr Awdurdod Gweinyddu yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hynny. Mae'r Gronfa Bensiwn yn adolygu ei Ddatganiad Strategaeth Buddsoddi, a'r Datganiad Strategaeth Ariannu cysylltiedig, yn flynyddol, sy'n gosod polisi'r Gronfa Bensiwn ar faterion

fel y math o fuddsoddiadau i'w dal, y balans rhwng gwahanol fathau o fuddsoddiadau, cyfyngiadau buddsoddi a'r ffordd y rheolir risg.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae'r Cyngor Sir wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r cynllun i gyflawni lefel gyllido 100% dros y 18 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro yn flynyddol. Bydd y prisiad tair blynedd nesaf yn cael ei gwblhau ar 31 March 2019.

Bydd yn rhaid i'r cynllun ystyried newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Dan y Ddeddf, efallai na fydd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Cymru a Lloegr, a'r prif gynlluniau pensiwn eraill, yn darparu buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 March 2014. Mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau, o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau cyfartaledd enillion gyrfa newydd i dalu pensiynau a buddiannau eraill i weision cyhoeddus penodol.

Rhagwelir y bydd yr awdurdod yn talu £16,991k i'r cynllun yn 2018/19.

Cyfartaledd pwysol hyd y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 18 mlynedd, 2017/18 (18 mlynedd 2016/17).

35. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Rheoli Trysorlysoedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Fel rhan o fabwysiadu Cod Rheoli'r Trysorlys, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Reoli'r Trysorlys ar gyfer 2017/18 ar 14 Chwefror 2017. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi'r trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn.

Mae Strategaeth Reoli'r Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol â Chyfarwyddyd Buddsoddi Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol. Mae'r Cyfarwyddyd hwn yn egluro y dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd, yn hytrach nag arenillion. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli'r Trysorlys, yn seiliedig ar geisio cyfradd uchaf dychweliadau sy'n gyson â lefelau priodol diogelwch a hylifedd.

Y prif risgiau a gaiff eu cwmpasu yw:

Risg Credyd: Y posibilrwydd y bydd partiön eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd: Y posibilrwydd y does gan y Cyngor ddim arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad: Y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Risg Credyd

Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg trwy sicrhau bod buddsoddiadau wedi'u lleoli gyda'r llywodraeth ganolog, awdurdodau eraill neu Fanciau a Chymdeithasau Adeiladu sydd â sgorau credyd digon uchel fel y nodwyd yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys. Bydd cyfyngiad o £5,000k yn cael

ei roi ar swm yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda pharti unigol. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £10,000k am gyfnod hirach na blwyddyn.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw brofiad hanesyddol o ddiffygdalu gan barti arall. Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddangosyddion yn ogystal â sgorau credyd i benderfynu pwy i fuddsoddi gyda nhw. Mae'r rhain yn cynnwys gwarantau'r Llywodraeth, cryfder ariannol y Wlad a phrisiau cyfranddaliadau. Bydd y Cyngor a'i ymgynghorydd trysorlys yn parhau i ddadansoddi a monitro'r dangosyddion hyn a datblygiadau credyd yn rheolaidd ac yn ymateb yn ôl yr angen i sicrhau diogelwch y symiau a fuddsoddwyd.

Dyledwyr

Cydnabyddir yn yr amgylchedd economaidd presennol y bydd casglu arian dyledus yn anoddach, ond mae'r Awdurdod eisoes wedi buddsoddi mewn methodoleg Rheoli Credyd cryf gyda staff hyfforddedig wedi'u cefnogi gan drefnau effeithiol a ddylai gynnal llif arian a lleihau enghreifftiau o droseddau cytundebol.

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth nominal portffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

		Sgôr Tymor Hir ar adeg Buddsoddi	Sgôr Tymor Hir ar 31/03/2018	Balans a fuddsoddwyd ar 31/03/2018 £000	Dyddiad Ad-dalu			
					0-3 Mis	4-6 Mis	7-9 Mis	10-12 Mis
					£000	£000	£000	£000
Banciau'r DU	Bank of Scotland	A+	A+	4,700	4,700			
	NatWest	BBB+	BBB+	500	500			
	Llywodraeth y DU Swyddfa Rheoli Dyled	AA	AA	7,400	7,400			
	Cyfanswm			12,600	12,600			

Diffiniad		
Graddau Tymor Hir	AA	Ansawdd Credyd Uchel iawn Disgwyliad o risg credyd isel iawn. Gallu cryf iawn i dalu ymrwymadau ariannol sydd ddim yn agored yn sylweddol i ddigwyddiadau rhagweladwy.
	A	Ansawdd Credyd Uchel Disgwyliad o risg credyd isel. Gallu cryf i dalu ymrwymadau ariannol, a all fod yn fwy agored i amodau busnes neu economaidd anffafriol nag sy'n wir ar gyfer graddau uwch.
	BBB	Ansawdd Credyd Da Disgwyliad o risg credyd isel ar hyn o bryd. Gallu digonol i dalu ymrwymadau ariannol, ond mae amodau busnes neu economaidd anffafriol yn fwy tebygol o effeithio ar y gallu hwn.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad at gyfleusterau benthyca gan y Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus (PWLB). Does dim risg yn cael ei adnabod na fydd y Cyngor yn gallu dod o hyd i'r arian i dalu ei ymrwymadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gorfod rheoli'r risg na fydd yn agored i ailgyflenwi cyfran helaeth o'r arian a fenthycwyd ar adeg pan mae cyfraddau llog yn anffafriol.

Roedd dadansoddiad aeddfedrydd dyled PWLB a dros dro y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 fel a ganlyn:

	Blynyddoedd	31 Mawrth 2017 £000	31 Mawrth 2018 £000	%
Benthyciadau Tymor Byr	Llai na 1 blwyddyn	(4,533)	(30,390)	14.74
Benthyciadau Tymor Hir	Dros 1 dan 6	(21,217)	(19,830)	9.62
	Dros 6 dan 10	(10,713)	(9,800)	4.75
	Dros 10 dan 15	(10,168)	(10,049)	4.87
	Dros 15 dan 20	(29,349)	(35,803)	17.37
	Dros 20 dan 25	(14,796)	(12,370)	6.00
	Dros 25 dan 30	(6,000)	0	0.00
	Dros 30 dan 35	(4,000)	(11,053)	5.36
	Dros 35 dan 40	(69,630)	(71,897)	34.87
	Dros 40 dan 45	(14,320)	(5,000)	2.42
Cyfanswm Benthyca Tymor Hir		(180,193)	(175,802)	85.26
Cyfanswm Benthyca ar Swm Nominal		(184,726)	(206,192)	100.00
Llog a Gronnwyd		(1,451)	(1,454)	
Premiwm a Ohiriwyd		952	941	
Cyfanswm Benthyca ar Gost Amorteiddio		(185,225)	(206,705)	

Risg Marchnad**(1) Risg Cyfradd Llog:**

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau llog. Nod y Strategaeth Rheoli Trysorlys yw lliniaru'r risgiau hyn trwy osod terfyn uchaf o 40% ar ddyled allanol a all fod yn destun cyfraddau llog amrywiol. Ar 31 Mawrth 2017 a 31 Mawrth 2018, roedd 100% o'r portffolio dyledion mewn offerynnau cyfradd sefydlog.

Mae buddsoddiadau hefyd yn amodol ar symudiadau mewn cyfraddau llog. Oherwydd bod buddsoddiadau yn cael eu gwneud ar gyfraddau sefydlog, ond ar gyfer cyfnodau amser byrrach, maent yn fwy agored i symudiadau cyfraddau llog. Mae'n rhaid cydbwysu'r risg yn erbyn y camau gweithredu a gymerwyd i liniaru'r risg credyd.

(2) Risg pris:

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly ni fydd unrhyw risg prisiau (h.y. y risg y bydd y Cyngor yn dioddef colled o ganlyniad i symudiadau anffafriol ym mhris yr offerynnau ariannol).

(3) Risg cyfnewid tramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor. Felly, nid yw'n agored i risg o golli arian o ganlyniad i symudiadau anffafriol yn y cyfraddau cyfnewid.

36. Asedau Treftadaeth

Cysoni Gwerth Asedau Treftadaeth sydd gan yr Awdurdod.

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2017	361	1,122	4,460	2,969	8,912
Ychwanegiadau	0	0	0	0	0
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr arian dros ben neu'r diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau	(361)	0	0	0	(361)
Dibriadau	0	(8)	(33)	(15)	(56)
31 Mawrth 2018	0	1,114	4,427	2,954	8,495

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2016	361	1,130	4,493	2,984	8,968
Ychwanegiadau	0	0	0	0	0
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr arian dros ben neu'r diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau	0	0	0	0	0
Dibriadau	0	(8)	(33)	(15)	(56)
31 Mawrth 2017	361	1,122	4,460	2,969	8,912

Cofebion Hynafol Cofrestredig

Mae Castell Dinas Bran yn gastell canoloesol sy'n sefyll yn uchel ar fryn uwchben tref Llangollen. Mae hefyd yn safle bryngaer o'r Oes Haearn. Mae wedi'i brisio yn ôl ei gost. Mae Archeolegwyr y Sir wedi dosbarthu cofebion rhestredig eraill ac adeiladau rhestredig fel asedau treftadaeth ond nid oes gwerth ariannol wedi'i neilltuo ar gyfer y rhain. Maent yn cynnwys Tŵr Jiwbilî, Moel Fenlli, Moel y Gaer Llanbedr, Caer Drewyn, Tŷ Baddon Rufeinig Prestatyn. Mae rhagor o wybodaeth ar gael gan CADW neu Ymddiriedolaeth Archeolegol Clwyd Powys.

Regalia Dinesig

Nid yw Regalia Dinesig wedi'i gynnwys ar y fantolen eto oherwydd bod angen rhagor o wybodaeth. Credir bod y rhan fwyaf o'r Regalia Dinesig yn berchen i'r Cynghorau Tref unigol.

Adeiladau Treftadaeth

Mae gan Sir Ddinbych yr adeiladau treftadaeth a ganlyn. Adbrisiwyd yr adeiladau yn 2013/14 fel rhan o raglen adbrisio flynyddol. Nid oes prisiad, ar hyn o bryd, ar gyfer yr arteffactau a gedwir yn yr adeiladau. Mae'r rhan fwyaf o arteffactau yn 'roddion' heb unrhyw gost ac nid yw'r gair 'gwerth' mewn amgueddfeydd yn aml yn cyfeirio at werth ariannol.

Plas Newydd – Adeilad Gradd 2* a Thirwedd Rhestredig

Mae Plas Newydd yn eiddo dau lawr ar wahân sydd wedi'i adeiladu gyda ffrâm bren a drychiadau brics a charreg wedi'u rendro a'u paentio. Mae gan yr amgueddfa tua 400 o arteffactau gan gynnwys dodrefn, eitemau cymdeithasol a domestig (llyfrau, medalau, cerameg a gwisgoedd), effemera a chasgliadau amrywiol.

Carchar Rhuthun – Carchar Fictoraidd Gradd 2*

Caedd Carchar Rhuthun fel carchar yn 1916. Prynodd y Cyngor Sir yr adeiladau yn 1926 a'u defnyddio ar gyfer swyddfeydd, archifau'r sir a llyfrgell y dref. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd adeiladau'r carchar fel ffatri arfau, cyn ei dychwelyd i'r Cyngor Sir fel pencadlys Gwasanaeth Llyfrgell Sir Ddinbych. Yn 2002, ailwampwyd y carchar yn helaeth a'i ailagor fel amgueddfa. Mae rhai o'r eitemau yn y casgliad yn rhan annatod o'r adeilad, megis y baddonau cerrig, tra bod eraill yn wrthrychau ac yn archifau sy'n ymwneud â hanes y Carchar.

Nant Clwyd Y Dre – Adeilad Graddfa 1* a Gerddi Rhestredig

Prynwyd yr eiddo gan Gyngor Sir Clwyd yn 1984. Roedd yn adfail ond roedd rhaglen i adnewyddu a diogelu'r rhannau allanol a gwblhawyd yng nghanol y 1990au. Cafodd yr eiddo ei adnewyddu yn llawn a'i agor i'r cyhoedd ym mis Mehefin 2007 fel amgueddfa oherwydd ei deilyngdod hanesyddol.

Mae'r eiddo yn cynnwys Tŷ 14eg Ganrif a ehangwyd yn helaeth. Mae'r eiddo yn strwythur rhestredig gradd 1 gyda gardd hanesyddol cofrestredig, gazebo rhestredig gradd 1 a waliau gardd rhestredig. Mae'r mwyafrif o'r eitemau sy'n cael eu harddangos yn atgynhyrchiadau neu o ffynhonnell anhysbys y tu allan i Sir Ddinbych. Fodd bynnag, mae unrhyw wrthrychau sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â hanes y tŷ, ac sydd wedi dod i'r amlwg ac wedi bod yn 'roddion' wedi dod i mewn i Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych.

Casgliadau Gwasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych

Mae'r casgliad yn dyddio o'r 1960au pan, cyn bodolaeth gwasanaeth amgueddfa neu dreftadaeth, roedd deunydd yn cael ei gasglu gan amryw o adrannau o'r hen awdurdodau lleol. Mae tua 10,000 o wrthrychau yn y casgliad gan gynnwys hanes cymdeithasol a diwydiannol, archif a deunydd archeolegol.

Amgueddfeydd

Mae tua 1,000 o eitemau yn gysylltiedig â'r hen amgueddfa yn Ninbych a tua 3,000 o eitemau unigol yn gysylltiedig ag Amgueddfa'r Rhyl.

Asedau Treftadaeth Anniriaethol

Mae rhai cofnodion hanesyddol yn cael eu cadw yn Swyddfa Cofnodion Sir Ddinbych, ond mae angen ymchwil pellach ar gyfer perchnogaeth rhai o'r cofnodion.

Arall

Nodwyd fod fan Ysgol Uchradd yn Sir Ddinbych lun gan yr arlunydd Tirlun Cymreig, Syr John "Kiffin" Williams. Amcangyfrif ir ei fod yn werth rhwng £14,000 - £20,000.

Rheoli Casgliadau a Phrasiadau

Mae rheoli casgliadau yn cael ei arwain gan y Cynllun Achrediadau a Strategaeth Amgueddfeydd Cymru. Mae casgliadau treftadaeth teithiol y Sir yn cael eu cadw yn Storfa'r Sir yn Rhuthun. Mae'r rhain yn cynnwys casgliadau archeolegol (fel canfyddiadau Rhufeinig o Faddondy Prestatyn a chasgliadau canoloesol o Gastell Rhuddlan), casgliadau sy'n gysylltiedig â Merched Llangollen, sawl cadair Eisteddfod a chasgliadau hanes cymdeithasol yn ymwneud â'r sir gyfan. Ym mis Awst 2017, cafodd Curadur Amgueddfa â chymwysterau

proffesiynol ei recriwtio i gymryd cyfrifoldeb am ofalu am y casgliadau yn Sir Ddinbych, gan ddisodli'r trefniant SLA blaenorol gydag Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan. Mae gwaith y Curadur hyd yn hyn wedi cynnwys cyflwyno Ail-achrediad llawn ar gyfer Plas Newydd, Carchar Rhuthun ac Amgueddfa'r Rhyl, a byddwn yn derbyn canlyniadau ym mis Medi 2018. Mae cynllun i symud yr holl wrthrychau a restrir yn y Casgliad Sir i Gronfa Ddata Rheoli Gwrthrychau Amgueddfa newydd ac i symud, ail-labelu, gwirio cyflwr a chymeryd ffotograff o bob wrthrych yn ei le a bydd yn cychwyn ym mis Mehefin 2018. Mae'r Curadur wedi cwblhau archwiliad o'r holl wrthrychau a gedwir / a ddangosir o fewn pob un o'r safleoedd Treftadaeth a restrir uchod. Mae'r swydd Curadur yn llwyr fodloni gofynion Achrediad Amgueddfeydd.

Benthyciadau

Bydd nifer o eitemau yn cael eu benthycu i ac o'r Gwasanaeth Treftadaeth. Mae gan Plas Newydd ddodrefn sy'n cael ei fenthycu gan Amgueddfa Cenedlaethol Cymru ac mae'r rhain wedi'u cynnwys ym mholisi yswiriant Sir Ddinbych. Mae yna hefyd eitemau ar fenthyciad hirdymor gan Orielau Cyfiawnder yn Nottingham yng Ngharchar Rhuthun. Bydd cofrestr fenthyciadau yn cael ei chadw ym mhrif swyddfa'r amgueddfa.

Caffael a Gwerthu

Mae gan y Gwasanaeth Treftadaeth "Lyfryn Dogfennau a Threfnau Amgueddfa", yn ogystal â'r polisïau eraill sydd wedi'u rhestru yng Nghynllun Ymlaen y Gwasanaeth Treftadaeth. Mae Dogfennaeth a Llawlyfr Gweithdrefn yr Amgueddfa yn dogfennu'r gweithdrefnau ar gyfer caffael a gwaredu pob eitem. Dylai fod gan bob eitem rif unigryw, manylion am berchnogaeth a math o flaendal. Unwaith y bydd eitem ar gael yn erbyn y Polisi Casglu, gwneir penderfyniad i'w dderbyn yn ffurfiol i gasgliad yr amgueddfa neu ddychwelyd i'r perchennog.

Adran 4: **Datganiadau** **Atodol**

A **Nodiadau Ynglŷn** **Â'r Datganiadau Atodol**

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai

2016/17 £000		Nodyn	2017/18 £000
	Gwariant		
3,886	Trwsio a chynnal		4,442
2,327	Goruchwyllo a rheoli		2,523
12	Rhenti, cyfraddau, trethu a ffioedd eraill		13
4,106	Dibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	5	8,710
32	Costau rheoli dyledion		39
84	Symudiad mewn darpariaeth dyledion drwg		96
10,447	Cyfanswm Gwariant		15,823
	Incwm		
(13,605)	Rhenti anheddau (Gros)		(14,158)
(166)	Rhenti nad ydynt ar gyfer anheddau (Gros)		(172)
(13,771)	Cyfanswm incwm		(14,330)
	Gwariant net Gwasanaethau y Cyfrif Refeniw Tai fel sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		1,493
58	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gwariant Corfforaethol		58
(3,266)	Gwariant Net y Gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		1,551
	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a gwariant sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
22	Costau Gweinyddu Pensiwn		24
3,222	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg		3,253
(15)	Incwm llog a buddsoddiadau		(10)
234	Llog net ar y rhwymedigaeth buddiannau net diffiniedig (ased)	6	225
(2,420)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau eraill a gafwyd		(2,409)
(2,223)	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		2,634

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai

2016/17 £000		2017/18 £000	
(2,604)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill		(2,547)
(2,223)	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai.	2,634	
2,137	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (gweler isod)	(2,353)	
(86)	(Cynnydd) neu leihad net cyn trosglwyddo i neu o'r cronfeydd wrth gefn		281
143	Trosglwyddiadau i neu (o'r) cronfeydd wrth gefn		63
57	(Cynnydd) neu leihad yn y flwyddyn ar y Cyfrif Refeniw Tai		344
(2,547)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth		(2,203)

	<u>Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail ariannu dan y Rheoliadau:</u> Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf <u>Gwrthdroad eitemau sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>		
(4,106)	Y tâl a godir am ddibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	(8,710)	
2,420	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd	2,409	
0	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	0	
(971)	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddi-ddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(328)	(6,629)
	<u>Cynnwys eitemau nad ydynt wedi eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>		
2,522	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	2,703	
1,497	Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	1,347	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf		
971	Trosglwyddiad enillion gwerthiannau arian parod a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai	328	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		
(2)	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	0	
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau		
(693)	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai.	(967)	
493	Cyfraniadau pensiwn gweithiwr yn daladwy yn y flwyddyn	579	
	Addasiadau'n cynnwys y Cyfrif Absenoldeb Cronnol		
6	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	(14)	4,276
2,137	Cyfanswm yr addasiadau		(2,353)

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol

1. Stoc Tai

Roedd cyfanswm stoc tai y Cyngor fel a ganlyn:

2016/17 Nifer yr Eiddo		2017/18 Nifer yr Eiddo
1,816	Tai	1,810
977	Fflatiau	954
618	Byngalos	616
3,411	Cyfanswm	3,380

Yn ystod y flwyddyn, gwerthwyd pedwar adeilad dan y Cynllun Hawl i Brynu. Cafodd chwech eu hailddosbarthu, prynwyd pedwar yn ystod y flwyddyn a thynnwyd pump ar hugain o'r stoc dai a byddant yn cael eu dymchwel yn 2018/19.

2. Ôl-ddyledion Rhent

Ar 31 Mawrth 2018, roedd ôl-ddyledion rhent y tenantiaid yn £427k, (£368k ar 31 Mawrth 2017) sy'n cynrychioli 2.60% o'r incwm net rhent sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn. Dilëwyd cyfanswm ôl-ddyledion o £36k yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd cyfraniad i'r ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus o £96k yn ystod y flwyddyn a'r balans ar ddiwedd y flwyddyn yw £330k.

3. Derbyniadau Cyfalaf

Bu 4 gwerth Hawl i Brynu (RTB) yn 2017/18. Er bod y "RTB" wedi ei atal, mae ceisiadau cyn-atal wedi eu cwblhau. Yn 2017/18 derbyniwyd £328k o werthiannau "RTB", £ 971k yn 2016/17.

4. Dadansoddiad Gwariant Cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai

Yn ystod 2017/18, roedd gwariant cyfalaf o £9,000k ar welliannau i stoc tai y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau i'r stoc presennol a buddsoddiad mewn safleoedd i hwyluso datblygiad stoc tai ychwanegol. Mae hefyd yn cynnwys caffaeliad stoc tai blaenorol. Mae'r cyfanswm gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan pedair ffynhonnell: Y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (grant y llywodraeth), derbyniadau cyfalaf (o'r cynllun 'Hawl i Brynu') cyfraniadau refeniw Uniongyrchol y Cyfrif Refeniw Tai a Benthycia Darbodus fel y nodwyd yn y tabl drosodd.

2016/17 £000	Gwariant Cyfalaf Tai	2017/18 £000
7	Rheoli Ansawdd Perfformiad – Prosiect TG	87
1,724	Caffaeliadau	3,007
6,250	Cynlluniau Gwella	5,906
7,981	Gwariant yn y Flwyddyn	9,000
	<i>Wedi'i ariannu gan:</i>	
2,420	Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (Grant)	2,409
243	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	82
	Cyfraniadau refeniw Cyfrif Refeniw Tai	
1,497	Uniongyrchol	1,647
3,821	Benthyca Darbodus	4,862
7,981	Cyfanswm	9,000

5. Dibrisiant a Cholledion Amhariad ac Ailbrisiad Asedau Anghyfredol

Yn unol â'r fframwaith Cyfrifo Adnoddau, bydd ffioedd dibrisiant, amhariad a cholledion adbrisiad wedi'u cynnwys yn y Cost Gwasanaethau Net Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r ffi dibrisio yn seiliedig ar werth y Fantolen o'r anheddau ac asedau eraill ac mae'n adlewyrchu'r asedau sy'n bodoli ac a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth, yn hytrach na'r arian a wariwyd arnynt bob blwyddyn. Mae'r amhariad a'r colledion adbrisiad yn deillio o ganlyniad i'r broses adbrisiad. Mae'r ffi dibrisio, amhariad a cholledion adbrisiad'n cael eu cildroi o Gostau Net Gwasanaethau drwy Symudiad ar Ddatganiad CRT. Mae'r cildroad yn dod â phris net cyfalaf i'r CRT yn ôl i bris statudol, sy'n cael ei gyfrifo yn unol ag Penderfyniad Cyffredinol ynghylch Eitem 8 Credyd ac Eitem 8 Debid (Cymru) 2015. Nid yw'r ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac ailbrisiad yn cael effaith ar falansau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae cyfanswm ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac adbrisiad ar gyfer 2017/18 yn cael eu dangos isod:

2016/17 £000		2017/18 £000
2,099	Asedau Gweithredol – Anheddau	2,111
63	Asedau Gweithredol - Systemau cyfathrebu	63
2,162	Cyfanswm Dibrisiant	2,174
1,944	Colledion Amhariad ac Adbrisiad	6,536
4,106	Cyfanswm Dibrisiad Amhariad a Cholledion Ailbrisiad CRT	8,710

Yn 2016/17 ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor, bydd yr ailbrisiad 100% nesaf yn 2021/22. Yn 2016/17 codwyd £6.1m o gollodion amhariad i'r Gronfa Ailbrisiad Wrth Gefn.

6. Trafodion yn Ymwneud â Buddion Ymddeol

Mae cost buddiannau ymddeol wedi'i gydnabod yng nghost net gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Ond, mae'r ffi i'r Cyfrif Refeniw Tai yn seiliedig ar gyfraniad y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly bydd gwir gost y buddion ymddeol yn cael eu dileu yn y Datganiad Symudiad Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn.

2016/17 £000	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2017/18 £000
437	<u>Cost net y Gwasanaethau</u>	702
0	Costau Gwasanaeth Cyfredol	16
	Costau Gwasanaeth y Gorffennol	
22	<u>Gwariant Gweithredu Net</u>	24
234	Treuliau Gweinyddu Pensiwn	225
	Gwariant Llog Net	
693	Ffi net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	967
(693)	Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai	
	Dileu ffioedd net ar gyfer buddion ymddeol yn unol â'r Cod	(967)
493	Cyfraniadau cyflogwr sy'n daladwy i Gynllun Cronfa Bensiwn Clwyd	579

Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych**Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol****Barn**

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, y Datganiad Symud ar y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifyddu pwysig.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2018 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU (ISAs (DU)). Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol yn fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar Gyngor Sir Ddinbych yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, yn cynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Sir Ddinbych i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a chyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilio arnynt. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen y wybodaeth arall er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n berthnasol anghywir ar sail y wybodaeth a ddaeth i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar eu cyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018; ac
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â chanllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yn sgil gwybodaeth a dealltwriaeth o Gyngor Sir Ddinbych a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Ariannol, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am y fath reolaeth fewnol ag sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau ariannol heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Cyngor Sir Ddinbych i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol gyda'i gilydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilio sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y gellid disgwyl iddynt yn rhesymol ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn. Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Medi 2018

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Adran 6: Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2017-18

Pam mae angen Datganiad Llywodraethu Blynyddol?

Mae llywodraethu da yng Nghyngor Sir Ddinbych (y Cyngor):

- yn annog penderfyniadau mwy deallus a mwy hirdymor, yn ogystal â defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon.
- yn cryfhau atebolrwydd ar gyfer gwarchod yr adnoddau hynny.
- yn cael eu nodweddu gan graffu cadarn, sy'n rhoi pwysau pwysig ar wella perfformiad y Cyngor a mynd i'r afael â llygredigaeth.
- yn gwella arweinyddiaeth, rheolaeth a goruchwyliaeth sefydliad, gan arwain at ymyraethau mwy effeithiol ac, yn y pen draw, gwell canlyniadau.

I gyflawni ei swyddogaethau eang, rhaid i'r Cyngor fodloni ystod gymhleth o amcanion gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yn y tymor byr, canolig a hir. Mae hyn yn ei wneud yn agored i gyfres o gyfyngiadau a mentrau allanol a mewnol gwahanol i'r rheiny a welir yn y sector preifat, ac mae pob un ohonynt yn effeithio ar ei drefniadau llywodraethu. Deddfwriaeth allweddol yng Nghymru yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sy'n mynnu fod y Cyngor yn ystyried y tymor hir wrth wneud penderfyniadau a gweithio ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill i wella lles yng Nghymru.

Gan hynny, mae gan randdeiliaid fuddiant mewn materion megis:

- a) a yw'r deilliannau a gynlluniwyd wedi'u darparu ac a yw'r canlyniadau wedi'u cyflawni; ac
- b) a yw hyn wedi'i wneud mewn modd effeithlon, economaidd, effeithiol a theg.

Gan hynny, rhaid i'r Cyngor fod yn hynod dryloyw a darparu gwybodaeth o ansawdd uchel am bob agwedd ar ei berfformiad. O fewn yr adolygiad llywodraethu blynyddol, cydlynodd y Gweithgor Llywodraethu Corfforaethol hunanasesiad o'n trefniadau yn erbyn y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol yn ôl y gofynion a amlinellwyd yn CIPFA/Solace 2016 - Nodiadau Canllaw ar gyfer Awdurdodau Cymru. Rhoddodd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth ystyriaeth i'r canlyniadau a'r egwyddorion sydd angen eu gwella ymhellach a ddangosir yn y Cynllun Gwella ar dudalen 15. Mae crynodeb o ganlyniadau ein hunanasesiadau wedi ei chynnwys yn y ddogfen hon wedi eu rhestru dan egwyddorion allweddol llywodraethu da rydym yn eu defnyddio yn ein fframwaith llywodraethu corfforaethol.

Beth yw egwyddorion allweddol y Fframwaith Llywodraethu
Corfforaethol

Swyddogaeth sylfaenol llywodraethu da yn y Cyngor yw sicrhau ei fod yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir gan weithredu er budd y cyhoedd bob amser.

Mae Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn seiliedig ar saith egwyddor greiddiol:

- A Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol
- B Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr
- C Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl
- E Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluedd ei arweinwyr a'i weithwyr
- F Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref
- G Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Crynodeb o'n trefniadau llywodraethu

Mae'n ofynnol i ni adolygu effeithiolrwydd ein trefniadau llywodraethu bob blwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cynnal fframwaith tystiolaeth parhaus sy'n dangos sut y gallwn ddarparu sicrwydd yn ein trefniadau llywodraethu.
- Adolygu effeithiolrwydd Cyfansoddiad y Cyngor yn rheolaidd.
- Adolygu trefniadau llywodraethu o fewn gwasanaethau a ddarperir ar ein rhan gan bartneriaid, sefydliadau hyd braich ac ati.
- Cael Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol sy'n cyflawni swyddogaethau craidd 'pwyllgor archwilio', gan gynnwys:
  - adolygiad rheolaidd o'n trefniadau llywodraethu;
  - ystyried ac adolygu strategaethau, cynlluniau ac adroddiadau archwilio mewnol ac allanol;
  - adolygu, craffu a chymeradwyo'r datganiad cyfrifon blynyddol; a
  - monitro effeithiolrwydd rheoli risg.
- Ymgynghori'n eang ar ein hunanasesiad gydag uwch reolwyr ac aelodau etholedig.
- Defnyddio gwybodaeth o amryw o ffynonellau i lywio ein trefniadau llywodraethu, er enghraifft:
  - heriau gwasanaeth;
  - adroddiadau perfformiad;
  - rheoli risg;
  - adroddiadau rheoleiddwyr allanol; ac
  - Adroddiad Blynyddol y Prif Archwilydd Mewnol.

I grynhoi, mae ein hunanasesiad yn rhoi tystiolaeth a sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau llywodraethu cadarn. Mae'r tudalennau canlynol yn cynnig crynodeb o'r camau a'r ymddygiad a gymerwyd gan y Cyngor mewn perthynas a phob un o'r saith egwyddor greiddiol a'u hegwyddorion ategol. Byddwn yn monitro ac yn adrodd ar gynnydd y cynllun gweithredu i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn rheolaidd.

Egwyddor A

Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

Egwyddorion Ategol

Ymddwyn gydag Uniondeb

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

- Mae disgwyl i Swyddogion ac Aelodau ymddwyn yn ôl Codau Ymddygiad, Cyfansoddiad, a pholisïau a gweithdrefnau'r Cyngor
- Mae gan y Cyngor Bwyllgor Safonau i hyrwyddo safonau ymddygiad uchel gan aelodau etholedig.
- Mae gan y Cyngor werthoedd a rennir, wedi eu cynnwys yn y Cynllun Corfforaethol, lle mae'n cyfathrebu gydag Aelodau, swyddogion, trigolion a phartneriaid.
- Codau Ymddygiad ar gyfer Aelodau a Swyddogion ac mae angen datgan cysylltiadau busnes ac anrhegion ac / neu letygarwch a dderbyniwyd.
- Mae'r Codau hyn yn cael eu hadolygu o bryd i'w gilydd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol.
- Mae polisïau allweddol ar waith i atal a lleihau'r risg o dwyll. Mae'r polisïau'n cynnwys: Polisi Rhannu Pryderon, Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth a Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Contractau
- Penderfyniadau a wneir gan ddefnyddio Asesiad Effaith.
- Polisi cwynion i dderbyn ac ymateb i unrhyw bryderon a dderbynnir.

Dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moeseol

- Mae'r arweinyddiaeth ofynnol ac ymddygiad staff yn rhan o'r gwerthusiadau perfformiad. Safon ymddygiad disgwyliedig wrth gyflwyno, goruchwyliaeth, hyfforddiant a gwerthusiadau a cymwyseddau allweddol.
- Mae polisi recriwtio'r Cyngor, prosesau cyflwyno a hyfforddi yn ymgorffori ymddygiad personol gyda gwerthoedd moesegol.
- Mae gwerthoedd craidd y Cyngor yn ymwneud ag ymddygiad moesegol. Balchder, Parch, Undeb ac Uniondeb
- Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a chylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau.
- Cydymffurfiaeth â pholisïau a gweithdrefnau
- Mynd ati i geisio rhwystro ac atal twyll a llygredigaeth gan ddilyn y Strategaeth ar gyfer Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a llygredigaeth a defnyddio Cynllun Gwrth-Dwyll Archwilio Mewnol. Lle amheuir fod anghysonderau, sicrhau yr ymchwiler yn drwyadl i hynny.

Parchu rheolaeth y gyfraith

- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu cyfrifoldebau'r Cyngor, y Cabinet, Craffu a Phwyllgorau eraill, yn ogystal â swyddogion, gan gynnwys grymoedd penderfynu (Cynllun dirprwyo).
- Mae'r Cyfansoddiad yn gosod disgwyliaid o ran safonau ymddygiad a chaiff hyn ei fonitro gan y Pwyllgor Safonau.
- Cofnodir cyngor cyfreithiol a ddarperir i swyddogion ac mae Asesiadau effaith yn sicrhau fod y penderfyniadau y mae'r Cyngor yn eu gwneud er budd dinasyddion, cymunedau a budd-ddeiliad.
- Fframwaith Gwrth-Dwyll a Llygredigaeth a gefnogir gan nifer o bolisïau a gweithdrefnau. Ymchwiler i achosion disgyblu ac unrhyw gyhuddiadau o wneud unrhyw beth o'i le yn unol â hynny.
- Mae gan Swyddog Monitro'r Cyngor ddarpariaethau mewn grym i sicrhau fod y penderfyniadau sy'n cael eu gwneud gan y Cyngor yn unol â'r gyfraith a bod y Cyngor yn cydymffurfio gyda darpariaethau ei gyfansoddiad.

Egwyddor B

Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn gynhwysfawr

Egwyddorion Ategol

Openness

Engaging comprehensively with institutional stakeholders

Engaging stakeholders effectively, including individual citizens and service users

Sut rydym yn gwneud hyn:

- Caiff cynnydd yn erbyn y Cynllun Corfforaethol ei fonitro bob chwarter blwyddyn drwy adroddiadau perfformiad, ariannol a risg i'r Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu, sydd ar gael i'r cyhoedd.
- Mae cyfarfodydd yn cael eu hysbysebu i'r cyhoedd ac yn cael eu cynnal mewn amgylchedd agored gyda mwy o gyfarfodydd yn cael eu darlledu'n fyw ar y we bellach.
- Mae'r Cyngor yn cyhoeddi gwybodaeth ar ei wefan fel rhan o'r cynllun cyhoeddi.
- Mae ymrwymiad y Cyngor i fod yn agored hefyd yn cael ei ddangos drwy:
  - Asesiad effaith ar gyfer holl benderfyniadau allweddol y Cyngor;
  - Gweithdrefn Cwynion a Chanmoliaethau
  - Amcanion lles;
  - Cafodd sgwrs y sir ddylanwad mawr ar ddatblygiad y Cynllun Corfforaethol a'i flaenoriaethau. Hefyd mae ymgynghori cyhoeddus ar rai o'r prif benderfyniadau a wnaed drwy wefan y Cyngor;
  - Modelau cytundeb ffurfiol ac anffurfiol gyda gweithwyr a chymunedau e.e. modelau darparu amgen a Grwpiau Ardal yr Aelodau;
  - Ymgysylltu ag Undebau Llafur.

- Mae Sgwrs y Sir a'r Cynllun Corfforaethol yn croesawu ymatebion gan drigolion.
- Cynllun Lles.
- Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddulliau i ymgysylltu â budd-ddeiliaid sy'n cynnwys:
  - Strategaeth gyfathrebu
  - Strategaeth ymgysylltu â'r gymuned
  - Cynlluniau dinas, tref ac ardal
  - Arwain cyfathrebu gan gynnwys Cyfryngau Cymdeithasol
  - Cyfarfodydd ffurfiol ac anffurfiol gyda grwpiau budd-ddeiliaid
  - Ymgysylltu â budd-ddeiliaid ar faterion strategol
  - Arolygon a holiaduron wedi eu harwain gan wasanaethau
- Mae aelodau etholedig yn atebol yn ddemocrataidd i'w hardal leol ac yn cynnig swyddogaeth glir i'r arweinwyr wrth greu cymunedau cynaliadwy.
- Mae'r Cyngor yn dibynnu ar gyntundebau partneriaeth anffurfiol a ffurfiol i gynnig canlyniadau penodol yn gweithredu dan y fframwaith llywodraethu mewn partneriaeth.
- Mae'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau yn monitro perfformiad partneriaethau allweddol.
- Datblygu a gweithredu modelau darparu gwasanaeth amgen i ganiatáu defnydd mwy effeithlon ac effeithiol o adnoddau.

- Mae'r Cynllun Corfforaethol yn amlinellu'r strategaeth hirdymor ar gyfer y Cyngor a datblygwyd hwn gan ymgynghori â'r cyhoedd a budd-ddeiliaid allweddol eraill.
- Cynhaliwyd trefniadau ymgynghori cyhoeddus ffurfiol a chyfarfodydd cyhoeddus i ganfod barn budd-ddeiliad cyn datblygu a chyflwyno newidiadau allweddol.
- Sefydlwyd Panel Dinasyddion yn cynnwys trigolion Sir Ddinbych sydd â'r dasg o roi eu barn ar wasanaethau'r Cyngor a materion sy'n effeithio ar Sir Ddinbych.
- Dyma rai dulliau i ymgysylltu â dinasyddion, defnyddwyr gwasanaeth a budd-ddeiliaid allweddol unigol:
  - Strategaeth gyfathrebu ac ymgysylltu'r bwrdd gwasanaeth cyhoeddus
  - Strategaeth gyfathrebu
  - Sgwrs y Sir
  - Arolwg Preswylwyr
  - Cynnal asesiad effaith ar gyfer holl benderfyniadau arwyddocaol y Cyngor
  - Gosodwyd asesiad lles ac amcanion lles
  - Defnyddio canlyniadau arolygon bodlonrwydd cwsmeriaid i wella darpariaeth gwasanaeth.
  - Adolygwyd y cwynion a gwnaed gwelliannau lle bo modd.

Egwyddor C

Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Egwyddorion Ategol

Diffinio canlyniadau

Sut rydym ni'n gwneud hyn

- Amlinellir gweledigaeth hirdymor a blaenoriaethau'r Cyngor yn y Cynllun Corfforaethol. Mae'r rhain wedi eu llunio gan ystyried gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.
- Mae Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a phroses flynyddol y gyllideb yn sicrhau fod adnoddau ariannol yn cael eu cyfeirio at flaenoriaethau'r Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth gyda sefydliadau eraill lle mae amcanion yn cael eu rhannu a manteision cydweithio.
- Mae'r Cyngor yn gweithredu ymagwedd strwythuredig at gomisiynu gwasanaethau a diffinio canlyniadau.
- Mae trefniadau rheoli a monitro contractau ar waith i sicrhau fod gwasanaethau a chanlyniadau disgwylidig yn cael eu darparu i'r safon ofynnol.
- Mae amcanion trefniadol yn cael eu darparu drwy Fyrddau Rhaglen a'r broses wleidyddol o wneud penderfyniadau.
- Ystyriaeth wrth Gynllunio Gwasanaethau gan gynnwys cynaliadwyedd darpariaeth gwasanaethau.
- Mae angen cwblhau asesiad cychwynnol ar holl benderfyniadau'r Cyngor.
- Mae'r Strategaeth Rheoli Risg yn sicrhau y caiff cofrestrau risg a therminoleg eu gweithredu'n gyson. Gweithredir Rheoli Risg ar lefelau corfforaethol, prosiect, partneriaeth a gwasanaeth ac mae'n cael ei adrodd gan ddefnyddio'r system perfformiad corfforaethol (Verto). Mae adroddiad penderfyniadau'r Cyngor yn gorchymyn cael asesiad o'r risgiau sydd ynghlwm wrth wneud neu beidio â gwneud y penderfyniad.
- Mae Cynllun Lles y Sir a chyflawniad blaenoriaethau Bwrdd y Gwasanaethau Cyhoeddus yn sicrhau fod gwasanaethau cyhoeddus yn cydweithio'n effeithiol.

Buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

- Mae'r Cyngor wedi sefydlu bwrdd rhaglen 'Ail-lunio'r Cyngor' i ganfod arbedion effeithlonrwydd ar draws y sefydliad mewn modd systematig ac ystyriol.
- Mae'r Strategaeth Gaffael yn diffinio disgwyliadau ynghylch buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol sy'n hysbysu manylebau gwasanaeth, tendrau a chontractau.
- Datblygwyd a phrofwyd y Cynllun Parhad Busnes i sicrhau bod modd cynnal ac adfer gwasanaethau hanfodol yn ystod sefyllfa o argyfwng.
- Mae angen cwblhau asesiad effaith ar benderfyniadau'r Cyngor, sy'n ystyried y saith egwyddor gynaliadwyedd a gofynion deddfwriaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Gosod cyllideb y Rhaglen Gyfalaf a'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a chynllunio busnes tymor hirach gan ddefnyddio modelau rhagolygu.
- Mae angen ystyried risgiau hirdymor, cynaliadwyedd a gwerth am arian er mwyn rheoli rhaglenni a phrosiectau.
- Mae'r Gofrestr Risgiau Cymunedol yn canolbwyntio ar risgiau hirdymor i'r boblogaeth. Rhennir hyn yn rhanbarthol gyda Bwrdd y Gwasanaethau Cyhoeddus.

Egwyddor D

Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal a bo modd

Egwyddorion Ategol

Pennu ymyrraeth

Sut rydym ni'n gwneud hyn

- Mae proses benderfynu'r Cyngor yn sicrhau fod penderfynwyr yn cael dadansoddiad gwrthrychol a chadarn o sawl dewis er mwyn dangos sut y bydd canlyniadau yn cael eu cyflawni, ynghyd ag asesiad effaith a'r risgiau a chyfleoedd sy'n gysylltiedig â'r dewisiadau hyn i helpu hysbysu eu penderfyniadau.
- Cynhelir ymgynghoriadau cyhoeddus wrth wneud penderfyniadau sy'n ymwneud â newidiadau sylweddol i wasanaethau i sicrhau fod adborth dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau yn hysbysu'r penderfyniad.
- Roedd asesiadau Lles Lleol yn sail i'r Cynllun Corfforaethol ac yn ei dro, i Gynlluniau Gwasanaeth.
- Sefydlwyd Panel Dinasyddion i gael barn ar wasanaethau gan ddetholiad o drigolion Sir Ddinbych.
- Datblygwyd porth a phe cyn ymgysylltu i hwyluso cyfathrebu.

Cynllunio ymyriadau

- Mae'r Cynllun Corfforaethol yn amlinellu blaenoriaethau a chynlluniau'r Cyngor, yn dilyn ymgynghori cyhoeddus fel rhan o Sgwrs y Sir.
- Mae adroddiadau perfformiad chwarterol, dadansoddi tueddiadau, ac adroddiadau ariannol i'r Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu ac mae strategaethau lliniaru yn cael eu cyflwyno i reoli unrhyw risgiau a ganfyddir.
- Mae cynlluniau gwasanaeth yn cynnwys dangosyddion perfformiad lleol yn ogystal â rhai cenedlaethol.
- Mae'r broses herio gwasanaethau yn cynnwys mesur perfformiad gwasanaethau drwy gymharu dangosyddion perfformiad cenedlaethol a data meincnodi.
- Gweithredir rheoli risg wrth weithio mewn partneriaeth ac ar y cyd.
- Mae proses gynllunio'r gyllideb ar waith i baratoi cyllidebau yn unol â'r amcanion, strategaethau a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Gwella cyflawniad canlyniadau a fwriedir

- Mae'r broses o gynllunio'r gyllideb yn cynnwys cyfraniad gan wasanaethau a chyfraniad gan Aelodau i sicrhau fod gofynion o ran adnoddau ar gyfer gwasanaethau yn cael eu nodi yn ogystal ag amlgygu unrhyw ddiffyg mewn adnoddau a gofynion gwariant.
- Caiff 'Gwerth Cymdeithasol' drwy gynllunio a chomisiynu gwasanaeth ei gyflawni drwy'r Strategaeth Gaffael a'r Rheolau Caffael Corfforaethol. Hefyd mae datganiadau lles wedi eu cysylltu â chynlluniau gwasanaeth ac mae asesiadau effaith o ran lles hefyd yn hysbysu penderfyniadau allweddol a newidiadau i wasanaethau neu bolisiâu.
- Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn dangos sut y bydd adnoddau'r Cyngor yn cael eu defnyddio dros y blynyddoedd nesaf i gyflawni canlyniadau a blaenoriaethau a gytunwyd arnynt. Mae'n amlinellu'r lefel neu'r adnoddau a fydd ar gael a sut y mae'r rhain yn cael eu dyrannu ar hyn o bryd rhwng gwasanaethau.

Egwyddor E

Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'r unigolion y tu mewn iddo

Egwyddorion Ategol

Datblygu gallu'r endid

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

- Mae'r Broses Herio Gwasanaeth yn dangos sut mae'r Cyngor yn adolygu ei weithrediadau, perfformiad, a'i ddefnydd o asedau yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn effeithiol. Mae hyn yn cynnwys ymarferion ymchwil a meincnodi ac adolygiad o ddangosyddion perfformiad cenedlaethol a lleol.
- Adolygiadau rheolaidd o ddarpariaeth gwasanaeth, perfformiad a risgiau drwy gyfarfodydd tîm ac adroddiadau perfformiad bob chwarter.
- Gwaith cydweithredol a gwaith mewn partneriaeth ar waith yn rhanbarthol ac yn genedlaethol a monitro trwy strwythur byrddau a phwyllgorau i sicrhau y cyflawnir gwerth ychwanegol.
- Mae gan y Cyngor fframwaith model darparu gwasanaeth amgen sy'n cynnwys achos busnes, gwerthusiad dewisiadau ac ati. Mae hyn yn rhan o'r Rheoliadau Ariannol.
- Mae'r Cyngor wedi datblygu cynllun gweithlu i wella dyraniad adnoddau strategol.
- Mae cynllunio Datblygu Sefydliadol ar waith i nodi gallu a chynnydd gweithlu yn y dyfodol.
- Ymarferion gwaith hyblyg gan gynnwys rhannu desgiau a gweithio o gartref er mwyn gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau.

Datblygu gallu arwain yr endid ac unigolion eraill

- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu'n glir beth yw swyddogaethau arweinwyr etholedig a rhai a benodwyd i alluogi cyd-ddealltwriaeth o swyddogaethau ac amcanion. Mae hefyd yn nodi'r mathau o benderfyniadau sy'n cael eu dirprwyo yn ei Gynllun Dirprwyo.
- Mae Strategaeth Arweinyddiaeth ar waith i ddatblygu sgiliau arwain a rheoli Uwch Reolwyr.
- Mae'r system werthuso yn asesu a yw amcanon arweinwyr yn cael eu diwallu.
- Mae cyfarfod y Cadeiryddion Craffu yn galluogi trafod swyddogaethau a rhaglenni ar gyfer cyfarfodydd craffu.
- Penodwyd aelodau llyeg medrus a phrofiadol i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a'r Pwyllgor Safonau i alluogi gallu ac effeithiolrwydd.
- Proses gyflwyno ar gyfer aelodau a gweithwyr.
- Mae anghenion datblygu yn cael eu nodi drwy gyfarfodydd wyneb yn wyneb, goruchwyliaeth a gwerthuso. Hefyd mae strategaeth ddatblygu aelodau etholedig yn amlinellu cynllun hyfforddi ar gyfer aelodau.
- Mae pwyllgorau yn adolygu ei berfformiad ei hun yn flynyddol ac mae cyfle i nodi meysydd i'w gwella ac anghenion hyfforddi.
- Darperir hyfforddiant gan ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau gan gynnwys modiwlau e-ddysgu sy'n orfodol ar gyfer pynciau penodol e.e. Diogelu Data, Diogelu.
- Mae iechyd a lles y gweithlu i gefnogi a chynnal ei les corfforol a meddyliol yn cael ei ddarparu drwy amryw o bolisiau a chefnogaeth AD, dull gweithio hyblyg, gweithio gartref a'r Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol.

Egwyddor F

Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth gref o arian cyhoeddus

Egwyddorion Ategol

Rheoli Risg

Rheoli perfformiad

Rheolaeth fewnol
gadarn

Rheoli data

Rheolaeth gref o arian
cyhoeddus

Sut rydym ni'n gwneud hyn:

- Mae gan y Cyngor Strategaeth Rheoli Risg sy'n diffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau dros reoli risg, yn cadarnhau fod Rheoli Risg yn rhan ganolog o weithredoedd y Cyngor gan gynnwys cynllunio gwasanaeth, gwerthuso dewisiadau a gwneud penderfyniadau.
- Mae trefniadau Parhad Busnes ar waith i sicrhau y gall gwasanaethau hanfodol barhau i gael eu darparu yn ystod argyfwng.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn gyfrifol am fonitro digonolrwydd trefniadau rheoli risg o fewn y Cyngor.
- Darperir sicrwydd blynyddol gan y Gwasanaethau Archwilio Mewnol

- Darperir adroddiadau rheolaidd i aelodau ac uwch reolwyr ar berfformiad y gwasanaeth yn erbyn y dangosyddion perfformiad a'r cerrig milltir allweddol
- Mae'r Broses Herio Gwasanaeth yn adolygu perfformiad
- Trafodaethau rhwng aelodau etholedig a swyddogion am y wybodaeth sydd angen i gefnogi penderfyniadau.
- Mae adroddiadau'r Cyngor yn cynnwys asesiad risg ac asesiadau effaith i hysbysu penderfyniadau.
- Mae'r dull rhaglen a rheoli prosiectau yn monitro cyflawniad blaenoriaethau a chanlyniadau allweddol.

- Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi nodi meysydd gwella yn ystod y flwyddyn, a chytunwyd ar gynlluniau gweithredu gyda'r rheolwyr i fynd i'r afael â nhw. Mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn rhoi sicrwydd cyffredinol canolog ar ddigonolrwydd trefniadau rheolaeth fewnol, rheoli risg a llywodraethu.
- Mae'r cyngor yn hollol o ddifrif am dwyll a llygredigaeth fel y nodwyd yn y Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredigaeth a'r Polisi Rhannu Pryderon.

- Mae polisiau a threfniadau ar waith gan y Cyngor i reoli'r modd yr ymdrinnir â data Y rhain yw'r Polisi Diogelu Data, y Polisi Rhyddid Gwybodaeth a'r Polisi Diogelwch Gwybodaeth.
- Mae Protocolau Rhannu Gwybodaeth ar waith wrth rannu data gyda phartneriaid.
- Mae'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth yn gyfrifol am gyflwyno newidiadau mewn ymateb i'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol.
- Mae'r modiwl e-ddysgu ar ddiogelu data yn orfodol.
- Archwilio mewnol ac adolygiad rheoleiddio allanol o ansawdd a chywirdeb gwybodaeth a ddefnyddir ar gyfer gwneud penderfyniadau a monitro perfformiad.

- Mae rheolaeth ariannol yn cefnogi darpariaeth gwasanaethau a newid trawsffurfiol, yn ogystal â sicrhau gwarchodaeth dda.
- Mae adroddiadau cyllid misol yn cael eu hadolygu gan y Cabinet ac ar gael i'r cyhoedd.
- Arolwg ac adroddiad Archwilio Allanol ar ddatganiadau ariannol y Cyngor (gan gynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol).
- Mae bwrdd rhaglen yn cael ei sefydlu i nodi arbedion ac arbedion effeithlonrwydd yn y dyfodol i sicrhau fod sefyllfa ariannol y Cyngor yn gynaliadwy.

Egwyddor G

Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Egwyddorion Ategol

Gweithredu arferion da ynghylch tryloywder

Sut rydym yn gwneud hyn

- Mae'r Cyngor yn defnyddio cynllun a chyflwyniad clir ei adroddiadau er mwyn cyflwyno gwybodaeth allweddol i benderfynwyr.
- Mae rhaglenni a chofnodion cyfarfodydd y Cyngor ar gael yn gyhoeddus ar fewnrwyd y Cyngor ynghyd â gweddarllediad byw o'r cyfarfod.
- Mae Rhyddid Gwybodaeth a'r cynllun cyhoeddi yn sicrhau fod mynediad gan y cyhoedd at wybodaeth a gedwir gan y Cyngor.

Gweithredu arferion da wrth adrodd

- Mae'r Datganiad Cyfrifon Blyneddol yn rhoi gwybodaeth glir ar incwm a gwariant y Cyngor ac yn arddangos stiwardiaeth y Cyngor o arian cyhoeddus ar gyfer y flwyddyn.
- Cyhoeddir Datganiad Llywodraethu Blyneddol sy'n dangos y modd yr ydym yn monitro effeithiolrwydd ein trefniadau llywodraethu yn ystod y flwyddyn a'r gwelliannau a gynllunnir ar gyfer y flwyddyn i ddod.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn adolygu ac yn cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon Blyneddol a'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol.
- Mae Archwilio Mewnol yn adolygu gwasanaethau a ddarperir drwy Fodel Darparu Gwasanaeth Amgen ac yn cadarnhau fod trefniadau llywodraethu digonol ar waith.

Sicrwydd ac atebolrwydd effeithiol

- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn goruchwyllo ac yn adolygu digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu a'r amgylchedd rheoli mewnol sy'n gweithredu o fewn y Cyngor. Mae'r Pwyllgor yn adolygu ei berfformiad ei hyn yn erbyn arferion gorau o bryd i'w gilydd.
- Mae archwilio mewnol seiliedig ar risgiau yn cynnig sicrwydd parhaus fod y risgiau allweddol sy'n atal y Cyngor rhag cyflawni ei amcanion yn cael eu rheoli.
- Heriau gwasanaeth ac archwiliadau gan gyrff rheoleiddio ac adolygiadau cydymffurfiaid allanol. Defnyddir camau gweithredu'r adolygiadau hyn i wella darpariaeth gwasanaethau.
- Hunanasesiad Archwilio Mewnol ac asesiad allanol yn erbyn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus i sicrhau gwasanaeth archwilio mewnol effeithiol.
- Caiff yr holl gamau gweithredu o adolygiadau Archwilio Mewnol eu monitro yn rheolaidd gydag adroddiadau i bob Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol.
- Mae Archwilio Mewnol yn adolygu protocolau sydd ar waith i reoli risgiau sy'n gysylltiedig â modelau darparu gwasanaethau amgen. Caiff Sicrwydd ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Uwch Reolwyr Perthnasol.
- Mae Fframwaith Llywodraethu Mewn Partneriaeth ar waith ac yn adrodd i'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau.

Cyfranwyr allweddol tuag at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu

Y Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> - Cymeradwyo'r Cynllun Corfforaethol - Ardystio'r Cyfansoddiad - Yn cymeradwyo'r polisi a fframweithiau ariannol
Y Cabinet	<ul style="list-style-type: none"> - Prif gorff penderfynu'r Cyngor - Yn cynnwys Arweinydd y Cyngor ac aelodau Cabinet sydd â chyfrifoldeb am bortffolios penodol
Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol	<ul style="list-style-type: none"> - Helpu codi proffil rheolaeth fewnol, rheoli risg a materion adrodd ariannol o fewn y Cyngor, yn ogystal â chynnig fforwm ar gyfer trafod materion a godwyd gan archwilwyr mewnol ac allanol
Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> - Mae'r Pwyllgor Safonau yn hyrwyddo ymddygiad o safon uchel gan aelodau etholedig a chyfetholedig ac yn monitro gweithrediad Cod ymddygiad yr Aelodau.
Byrddau Rhaglenni	<ul style="list-style-type: none"> - Tracio arbedion effeithlonrwydd, amlygu risg a lliniaru camau i liniaru - Ystyried cadernid cynllunio rhag argyfwng a rhagweld ac ystyried darparu adnoddau ar gyfer darpariaeth a gynlluniwyd - Cynllunio gweithgaredd cyfathrebu ac ymgysylltu
Pwyllgorau Craffu	<ul style="list-style-type: none"> - Adolygu a chraffu ar benderfyniadau ac ar berfformiad y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau - Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad cyrff cyhoeddus eraill gan gynnwys partneriaethau.
Uwch Dîm Arweinyddiaeth	<ul style="list-style-type: none"> - Gosod safonau llywodraethu - Arwain a chyflwyno safonau llywodraethu ar draws portffolios - Bwydo i mewn i'r hunanasesiad blynyddol
Archwilio Mewnol	<ul style="list-style-type: none"> - Cynnig barn annibynnol a gwrthrychol flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu - Yn ymchwilio i dwyll ac afreoleidd-dra

Sut mae'r Cyngor wedi cyflawni y camau gweithredu o'r cynllun gwella llywodraethu 2016/17?

Roedd yr Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2016/17 yn cynnwys y camau gweithredu canlynol. Dyma sut y cyflawnwyd:

Maes i'w wella	Cyfrifoldeb	Cynnydd ym mis Mawrth 2018
Sicrhau fod trefniadau llywodraethu cadarn mewn lle i wasanaethau a ddarperir gan ddarparwyr eraill, roedd y Pennaeth Archwilio Mewnol wedi bwriadu adolygu trefniadau gwasanaeth y Ganolfan Cyngor Ar Bopeth yn 2016-17. Oherwydd newidiadau yng nghynhwysedd y tîm yn ystod y flwyddyn, cynhelir yr adolygiad hwn nawr yn 2017-18.	Prif Archwilydd Mewnol	Mae'r adolygiad ar drefniadau llywodraethu Cyngor ar Bopeth Sir Ddinbych yn gyflawn ac rhoddwyd sgôr sicrwydd cyffredinol uchel. Wedi'i gwblhau
Nid oes adolygiad wedi cael ei gynnal i asesu cadernid trefniadau gwrth-dwyll a llygredigaeth y Cyngor.	Prif Archwilydd Mewnol	Mae Cam 1 a 2 adolygiad Archwilio Mewnol o Reoli'r perygl o Dwyll yn erbyn Cod Ymarfer CIPFA wedi ei gwblhau. Wedi'i gwblhau
Nododd adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru ' <i>Cynllunio Arbedion - Cyngor Sir Ddinbych</i> ' ddau gynnig gwella i gryfhau trefniadau ariannol: <ul style="list-style-type: none"> Datblygu polisi cynhyrchu incwm / codi tâl Rhoi sgôr risg ffurfiol i arbedion yn ôl pa mor gyraeddadwy ydynt a nodi camau lliniaru cynaliadwy i'r rheiny a ystyrir yn rhai risg uchel. 	Pennaeth Cyllid	Gweithredwyd y ddau gynnig gwelliant: <ul style="list-style-type: none"> Cymeradwywyd y polisi incwm gan y Cabinet ac mae'n rhan o broses y gyllideb; Ymgorfforwyd cyfradd risg cynilion i broses y gyllideb ar gyfer 2018/19. Wedi'i gwblhau
Nododd yr adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru ' <i>Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau - Cyngor Sir Ddinbych</i> ' un gwelliant: <ul style="list-style-type: none"> Gellid cryfhau trefniadau llywodraethu'r Cyngor drwy fonitro effaith pob newid arwyddocaol i wasanaethau yn gyson ac amserol. 	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	Mae ystod o gamau gweithredu wedi eu cynllunio: <ul style="list-style-type: none"> Mae Fersiwn 2 yr Asesiad Effaith Lles yn cynnwys dadansoddiad wedi'i gryfhau o Effeithiau Cydraddoldeb. Nid yw hwn wedi ei gyhoeddi eto. Bydd Pwyllgorau Craffu yn cael eu diweddarau gyda'r Camau Gweithredu a gytunwyd yn yr Heriau Gwasanaeth. Bydd gan Fyrddau rhaglen newydd ran ymarferol wrth fonitro effaith newidiadau a wnaed i wasanaethau fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol.

Maes i'w wella	Cyfrifoldeb	Cynnydd ym mis Mawrth 2018
<p>Argymhellodd Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth y dylai'r Cyngor ddatblygu polisi ffurfiol ar gyfer staff sy'n mynd â data personol sy'n ymwneud â'u cleientiaid allan o'r swyddfa.</p>	<p>Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes</p>	<p>Drafftwyd y Polisi Data Personol ac mae ymgynghoriad yn cael ei gynnal arno gyda gwasanaethau ar hyn o bryd drwy'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth.</p> <p>Mae'r polisi yn aros am gymeradwyaeth ffurfiol gan Gyd-bwyllgor yr Undebau Llafur.</p> <p>Yn y cyfamser, bydd y polisi drafft yn cael ei osod ar Fewnrwyd y Cyngor a dechrau codi ymwybyddiaeth wedi hynny.</p>

Materion Llywodraethu Arwyddocaol

Nid oes unrhyw broblemau llywodraethu arwyddocaol i'w hadrodd eleni.

Mae unrhyw faterion llai arwyddocaol a nodwyd yn ein hunanasesiad uchod wedi'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu a fonitrir gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cynllun hwn hefyd yn cynnwys unrhyw faterion a godwyd yng nghynllun gweithredu y llynedd sydd heb eu datrys yn llawn.

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn cynnig cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliant a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf

Llofnod: ..... (Arweinydd) 2018

Llofnod: ..... (Prif Weithredwr) 2018

Atodiad A – Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu 2017/18

Maes i'w wella	Cam Gweithredu	Cyfrifoldeb	Amserlen
Mewn perthynas â'r camau gweithredu a gwblhawyd yng nghynllun gwella'r llynedd, mewn ymateb i adroddiad SAC 'Llywodraethu da wrth Benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau - Cyngor Sir Ddinbych', mae'r Cyngor yn ystyried fod gwelliant pellach yn bosibl i sicrhau monitro cyson, amserol ar effaith pob newid sylweddol i wasanaeth.	Atgoffa cadeiryddion pwyllgorau sy'n gwneud penderfyniadau gan gynnwys y Cabinet i sicrhau fod trafodaethau yn cynnwys ystyriaeth i asesiadau effaith. Craffu cyn penderfynu i sicrhau y rhoddir ystyriaeth i natur ac amllder monitro effeithiau yn y dyfodol lle bo hynny'n briodol.	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidd	31 Mawrth 2019
Mae angen adlewyrchu risgiau sy'n gysylltiedig a newidiadau sylweddol i wasanaethau yn well o fewn yr adroddiadau ar y penderfyniadau fel fod penderfyniad y Cyngor wedi ei hysbysu'n gywir. Dylai unrhyw effeithiau negyddol nodedig a nodir o fewn yr asesiad effaith gael ei adlewyrchu yn yr asesiad risg.	Bydd y nodiadau canllaw sydd wedi eu cynnwys yn y Templedi Adroddiadau yn cael eu hadolygu i bwysleisio'r angen i nodi ac egluro'n glir o fewn corff yr adroddiad am unrhyw risgiau ac effeithiau cysylltiedig.	Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidd.	31 Mawrth 2019
Hyrwyddo ymwybyddiaeth swyddogion o'r cod ymddygiad gan gynnwys datgan cysylltiad a'r polisi rhannu pryderon	Bydd modiwl hyfforddiant e-ddysgu yn cael ei gyflwyno i staff newydd i ddechrau ac yna i'r holl staff.	Rheolwr AD Strategol	31 Mawrth 2019
Nodwyd bwlch cyllidebol yn yr MTFP ac mae bwrdd rhaglen newydd yn cael ei sefydlu i ganfod arbedion. Mae angen i'r Cyngor ganfod sut y bydd arbedion yn cael eu cyflawni o fewn yr amserlen ofynnol i fynd i'r afael â'r bwlch yn y gyllideb.	Sefydlwyd bwrdd, cytunwyd ar gylch gorchwyl ac mae'r broses ar gyfer 2019/20 wedi dechrau.	Pennaeth Cyllid	28 Chwefror 2019
Trawsnewidiadau yn ymwneud â newidiadau o fewn yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth i leihau'r effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth.	Prosesau ar waith i reoli newidiadau ar lefel uwch i sicrhau fod swyddogion newydd yn cyflawni eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau yn llawn ac yn effeithiol.	UDA a AD	31 Rhagfyr 2018
Mae'r ddibyniaeth gynyddol ar bartneriaid i weithio gyda'r Cynghorau i ddarparu gwasanaethau allweddol yn golygu fod angen trefniadau cadarn ar gyfer goruchwyllo a monitro i sicrhau eu bod yn effeithiol.	Adolygu'r Llawlyfr Llywodraethu Partneriaethau a rhoi gwybod i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth fel fod y partneriaethau yn gweithredu'r gofynion.	Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol a'r UDA	31 Mawrth 2019

Maes i'w wella	Cam Gweithredu	Cyfrifoldeb	Amserlen
Mae nifer cynyddol o wasanaethau craidd yn cael eu darparu drwy gontractau mawr a chymhleth ac angen trefniadau effeithiol ar gyfer rheoli'r contract.	Adolygiad Archwilio Mewnol o Reoli Contractau yn 2018/19.	Prif Archwiliwr Mewnol	30 Mehefin 2019
Arddangos fod bendithion arfaethedig yn cael eu cyflawni o raglenni a phrosiectau mawr.	Adolygiad Archwilio Mewnol o wireddu bendithion reolaeth rhaglenni a phrosiectau yn 2018/19.	Prif Archwiliwr Mewnol	31 Mawrth 2019
Bydd cydymffurfiad gyda Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol o fis Mai 2018 yn golygu fod angen adnoddau sylweddol o bob rhan o'r Cyngor.	Mae'r Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth wedi datblygu cynllun gweithredu a dibyniaeth ar wasanaeth i gynorthwyo i gyflwyno'r camau angenrheidiol i gydymffurfio â'r rheoliadau newydd. Hyfforddiant cyfathrebu a gofynnol i'w ddarparu yn unol â'r cynllun gweithredu.	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	31 Mawrth 2019

Atodiad B – Crynodeb o'n fframwaith llywodraethu

Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol Cyngor Sir Ddinbych

Egwyddorion Llywodraethu Da

- A. Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol y gyfraith
- B. Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn gynhwysfawr
- C. Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D. Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl
- E. Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluedd ei arweinwyr a'i weithwyr
- F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref
- G. Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Ffynonellau Tystiolaeth

- Cynllun Corfforaethol
- Dogfen Cyflenwi Blynyddol
- Blaenoriaethau Corfforaethol
- Cynllunio ariannol
- Rheoli Perfformiad
- Trefniadau Partneriaeth
- Adborth cwsmeriaid
- Strategaeth a pholisïau Adnoddau Dynol
- Rheoli caffaeliad
- Cyfansoddiad
- Llywodraethu partneriaethau
- Swydd-ddisgrifiadau
- Prif Swyddog Gweithredol
- Swyddog Adran 151
- Swyddog Monitro
- Adroddiadau a gyhoeddwyd
- Ymgysylltu â chwsmeriaid
- Cynllun Ymgysylltu â'r Gymuned
- Cynlluniau Dinas, Tref ac Ardal
- Grwpiau Ardal yr Aelodau
- Arolygon preswylwyr
- Strategaeth Gyfathrebu
- Ymgysylltu â staff
- Datganiad ac Amcanion Lles
- Asesiadau o Effaith ar Les

Ffynonellau Sicrwydd

- Adroddiadau perfformiad
- Adroddiadau ariannol
- Trefniadau democrataidd
- Adroddiadau rheoleiddwyr allanol
- Adroddiadau Archwilio Mewnol
- Heriau gwasanaeth
- Hunanasesiadau
- Adolygiadau cyfoedion
- Byrddau Partneriaeth
- Arolygon Staff
- Arolygon preswylwyr
- Adborth cwsmeriaid
- Ymgynghoriadau

Aelodau

- Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Pwyllgor Gwaith

- Tim Gweithredol Corfforaethol
- Uwch Dim Arweinyddiaeth
-

Ffynonellau Tystiolaeth

- Arweinyddiaeth
- Gwerthoedd Craidd
- Trefniadau cydraddoldeb
- Trefniadau Rhyddid Gwybodaeth
- Codau ymddygiad
- Polisi Twyll a Llygredigaeth.
- Trefniadau Rhannu Pryderon
- Pwyllgorau 'Archwilio' a Safonau
- Pwyllgorau statudol
- Fframwaith gwneud penderfyniadau
- Cofnod o benderfyniadau
- Swyddogaeth craffu
- Bod yn agored a thryloyw
- Cyngor a chanllawiau arbenigol
- Rheoli risg
- Rheoli prosiectau
- Rheolaethau mewnol
- Gwasanaeth Archwilio Mewnol
- Rheoli Gwybodaeth
- Rheoli hyfforddiant a pherfformiad aelodau etholedig a staff
- Datblygu staff ac aelodau etholedig
- Prosesau cwyno

'Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol' wedi'i llofnodi gan yr Arweinydd a'r Prif Swyddog Gweithredol

Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu wedi'i fonitro gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Adran 7: Geirfa

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL - Addasiadau materol sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisiau cyfrifo neu o gywiro gwallau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau neu addasiadau dro ar ôl tro i'r rhagamcanion cyfrifo yn y blynyddoedd blaenorol.

ADENILLION A DDISGWYLIR AR ASED AU PENSIWN - Mewn cynllun â buddion diffiniedig wedi ei ariannu, dyma gyfradd gyfartalog yr adenillion a ddisgwylir yn ystod gweddill oes y rhwymedigaeth sy'n berthynol i'r asedau gwirioneddol sydd wedi eu dal gan y cynllun. Mae'n cynnwys incwm a newidiadau i werth teg ond mae'n net o dreuliau'r cynllun.

AMHARIAD - Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol nes bod yn is na'r swm sydd i'w gario ar y fantolen. Gall amhariad fod o ganlyniad i dreuliant budd economaidd (amhariad budd economaidd) neu gwmp cyffredinol mewn prisiau.

AMORTEIDDIAD - Dileu dyled yn raddol, megis benthyciad, trwy wneud taliadau rheolaidd dros gyfnod penodedig o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i gyfarch y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON - Adolygiad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARDRETHI ANNOMESTIG - Ardoll ar fusnesau yw Ardreth Annomestig, sy'n seiliedig ar gyfradd genedlaethol yn y bunt, a osodwyd gan y llywodraeth a'i lluosu â gwerth trethiannol asesedig yr eiddo y maent yn ei feddiannu. Fe'i cesglir gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna caiff ei hailddosbarthu i gefnogi costau gwasanaethau.

ARIAN PAROD - Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac adneuon ar gais.

ARIANNU CYFALAF - Cyllid y cafwyd gafael arno i dalu am wariant cyfalaf. Mae amryfal ffyrdd o ariannu gwariant cyfalaf gan gynnwys benthycia, prydlesu, ariannu refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf y gellir eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED - Eitem y mae iddi werth ariannol i'r awdurdod. Caiff asedau eu dosbarthu naill yn rhai cyfredol neu'n rhai anghyfredol.

- Bydd ased cyfredol yn cael ei defnyddio neu'n peidio â bod o unrhyw werth materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);

- Bydd ased anghyfredol o fudd i'r Awdurdod ac i'r gwasanaeth y mae'n ei wasanaethu am gyfnod sy'n hwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. adeilad ysgol, neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASED DIGWYDDIADOL - Ased tebygol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol yw ased digwyddiadol, na ellir cadarnhau ei fodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

ASEDAU ANNIRIAETHOL - Ased anariannol adnabyddadwy heb iddo unrhyw sylwedd ffisegol yw ased anniriaethol. Yr asedau anniriaethol y deuir o hyd iddynt amlaf o fewn awdurdodau lleol yw meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL - Asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu dal ei afael ynddynt am yr hir dymor, nad oes iddynt unrhyw oes ddefnyddiol benodadwy a gallai hynny gyfyngu ar sut y gellir eu gwaredu. Esiamplau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD - Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, na ellir ond adfer gwariant arnynt trwy wneud defnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Mae priffyrdd, llwybrau a phontydd yn enghreifftiau.

BENTHYCA DROS DRO - Arian sy'n cael ei fenthyg am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCIAD MEDDAL - Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd y farchnad, fel arfer oherwydd rhesymau polisi. Bydd benthyciadau o'r fath yn aml yn cael eu rhoi i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn credu sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.

BUDD-DALIADAU TAI - System o gymorth ariannol i unigolion tuag at rai costau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau ac y derbynnir cymhorthdal ar ei gyfer gan Lywodraeth Ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU) - Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a gânt eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn yr Awdurdod megis y Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddiannau, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007.

BUDDIANNAU GWEITHWYR - Pob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan y Cyngor yn gyfnewid am wasanaeth a gyflawnwyd gan ei weithwyr.

BUDDION YMDDEOL - Pob mathau o ystyriaeth sy'n cael ei roi gan gyflogwr i'w cyfnewid am wasanaethau gan y gweithwyr sy'n daladwy ar ôl cwblhau'r gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN) - Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn y datganiadau ar gyfer y gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar i awdurdodau ddatgelu, fel rhan o'r datgeliadau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol, pa gyfran o asedau'r cynllun pensiwn sydd i'w priodoli sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES GWEITHREDOL - Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi gan dybio y bydd y Cyngor yn parhau i fodoli'n weithredol yn y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCA GWAITH CYHOEDDUS (PWL B) - Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am un flwyddyn a mwy i awdurdodau ar gyfraddau llog sydd ddim ond ychydig yn uwch na'r cyfraddau llog y gall y llywodraeth ei hun eu benthyca.

BYWYD ECONOMAIDD DEFNYDDIOL (UEL) - Y cyfnod lle bydd y Cyngor yn cael budd o ddefnyddio ased anghyfredol.

CIPFA - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

COSTAU ADNEWYDDU DIBRISIEDIG - Dull prisio sy'n rhoi brasamcan gydnabyddedig o werth eiddo arbenigol ar y farchnad. Mae'n rhoi amcangyfrif o werth defnydd presennol y tir ar y farchnad, ynghyd â'r costau adnewyddu gros presennol ar gyfer yr adeilad a llai dirywiad materol yr ased o gymharu â'i gyflwr materol presennol.

COSTAU GWASANAETH BLAENOROL (PENSIYNAU) - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn mewn perthynas â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeol.

COSTAU GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU) - Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, sydd i'w disgwyl o ganlyniad i wasanaeth gweithwyr yn ystod y cyfnod presennol.

COSTAU LLOG (PENSIYNAU) - Mewn cynllun â buddion diffiniedig, y cynnydd disgwylidig yn ystod y cyfnod yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun oherwydd bod y buddion yn nes o un cyfnod at y setliad.

CREDYDWR - Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH - Arian sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod ar gyfer pwrpasau fel gwobrau, elusennau, prosiectau penodol, ac ar ran plant dan oed.

CRONFEYDD WRTH GEFN - Croniant arian dros ben, diffyg ariannol a neilltuad arian dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio rhai cronfeydd cyfalaf fel y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i dalu'r gwariant presennol.

CRONIADAU - Symiau a gânt eu cynnwys yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd neu a wariwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na dderbyniwyd neu na wnaed taliad gwirioneddol ar eu cyfer erbyn 31 Mawrth.

CYFNOD CYFRIFO - Y cyfnod amser y mae a wnelo'r cyfrifon ag o, sydd fel arfer yn gyfnod o ddeuddeg mis yn dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y fantolen.

CYFRADD LLOG GWIRIONEDDOL - Dyma'r gyfradd llog sydd ei hangen i ddisgowntio amcangyfrif y llif yr arian prifswm a'r llog yn ystod oes ddisgwylidig yr offeryn ariannol er mwyn bod yn hafal â swm y gydnabyddiaeth gychwynnol.

CYFRIF INCWM A GWARIANT - Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gostau net y flwyddyn ar gyfer y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n dangos sut mae'r costau hynny wedi cael eu hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT) - Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys gwariant ac incwm sy'n deillio o'r ddarpariaeth tai a gynnigir gan yr Awdurdod.

CYLLIDEB - Y refeniw net a'r gwariant cyfalaf rhagweladwy dros y cyfnod cyfrifo.

CYMHORTHDAL NEGyddOL - Pe bai'r Cyfrif Cymhorthdal Refeniw Tai yn cynhyrchu canlyniad, sy'n tybio fod incwm y Cyngor yn uwch na'i wariant, byddai sefyllfa o 'Gymhorthdal Negyddol' yn digwydd. Pe digwydd hynny byddai'n rhaid i'r awdurdod dalu swm sy'n gyfwerth â'r gwarged tybiannol, o'i Gyfrif Refeniw Tai i'r Llywodraeth.

CYNLLUN ARIANNU PREIFAT(PFI) - Yn nodweddiadol, mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector preifat yn adeiladu neu'n gwella eiddo sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, a gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod amser penodol ar ran y corff sector cyhoeddus. Bydd y corff sector cyhoeddus yn talu am gael defnyddio'r asedau a'r gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION DIFFINIEDIG - Cynlluniau pensiwn y mae'r buddion sy'n cael eu derbyn gan eu haelodau yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir a heb fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r hyn sy'n cael ei fuddsoddi yn y cynllun.

CYWERTHOEDD ARIAN PAROD - Buddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod ac sy'n amodol ar risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth.

DARPARIAETH - Swm sy'n cael ei roi i un ochr yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n debygol neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond mae'r symiau neu'r dyddiadau y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNIADAU CYFALAF - Yr incwm a wneir wrth waredu tir neu asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfran o dderbyniadau cyfalaf Tai i ariannu gwariant cyfalaf newydd, yn rhwym wrth reolau sydd wedi eu hamlinellu gan y Llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw ar wahân i Wariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud.

DIBRISIANT - Mesuriad o gostau traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un ai bod hynny oherwydd defnydd, treigl amser, neu ddarfodiad o ganlyniad i newidiadau technolegol neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN - Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DULL RHAGAMCANU UNEDAU - Dull prisio buddion cronedig lle bydd y rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn darparu ar gyfer rhagamcan enillion. Y buddion cronedig yw'r buddion ar gyfer gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, dim ots a oes hawliau personol neu beidio.

DYLED - Dyled yw pan fo taliad yn ddyledus gan y Cyngor i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae dyled gyfredol yn swm a ddaw'n daladwy neu y gellid ei alw i mewn o fewn y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwyr neu ddyled arian parod.

- Dyled ohiriedig yw swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn nesaf ar ryw adeg yn y dyfodol, neu sydd i'w ad-dalu gyda swm blynyddol dros gyfnod o amser.

DYLED DDIGWYDDIADOL - Gall dyled ddigwyddiadol fod naill ai:

- yn rhwymedigaeth ddichonadwy sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau eu bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod, neu

- yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol pan nad yw'n debygol fod angen trosglwyddo buddiannau economaidd, neu pan na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddigon dibynadwy.

DYLEDWR - Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

EIDDO BUDDSODDI - Eiddo sy'n cael ei ddal yn unig er mwyn cael enillion rhenti neu adbrisiant cyfalaf neu'r ddau.

EITEMAU ANGHYFFREDIN - Eitemau o bwys, sydd â graddfa fawr o abnormaledd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion oddi allan i weithgarwch arferol yr awdurdod nad oed disgwyl iddynt ddigwydd eto. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, nac yn cynnwys eitemau o gyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL - Eitemau o bwys sy'n deillio o faterion neu drafodion sydd o fewn gweithgareddau arferol yr Awdurdod y mae angen eu datgelu ar wahân yn rhinwedd eu maint neu eu nifer er mwyn rhoi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y newidiadau mewn gwargedau neu ddiffygion actiwaraidd sy'n digwydd oherwydd:

- nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profi enillion a cholledion); neu
- fod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi amrywio

GRANT CYNNAL REFENIW - Grant a dalwyd gan y Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, sy'n cyfrannu at gost cyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH - Grantiau gan y llywodraeth tuag at wariant refeniw neu gyfalaf yn gyfnewid am gydymffurfiaeth yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol yn ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau fod yn benodol i gynllun neilltuoel neu gallant fod yn cefnogi gwariant refeniw neu gyfalaf (yn y drefn honno) yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWAITH AR Y GWEILL - Cost gwaith a wnaed ar brosiect anghyflawn ar ddyddiad y fantolen, ac y dylid rhoi cyfrif amdano.

GWARIANT CYFALAF - Gwariant wrth gaffael ased anghyfredol, a fydd yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo presennol neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol bresennol, yn hytrach na dim ond cynnal y gwerth hwnnw'n unig.

GWARIANT REFENIW - Gwariant darparu gwasanaethau o ddydd i ddydd.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF TRWY STATUD (REFCUS) - Gwariant y gellir ei ddsbarthu fel arian cyfalaf i bwrpasau ariannu pan nad yw'n arwain at nodi gwariant ar y Fantolen fel ased anghyfredol. Mae hyn i'w alluogi i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf. Enghreifftiau o REFCUS yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI - Caffael a gwaredu asedau tymor hir a buddsoddiadau eraill nad ydynt wedi eu cynnwys o fewn cywerthoedd arian parod.

GWEITHGAREDDAU CYLLIDO - Gweithgareddau sy'n arwain at newidiadau ym maint ac yng nghyfansoddiad y prifswm a dderbyniwyd neu a ad-delir i ddarparwyr cyllid allanol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL - Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi nac ariannu.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL - Y swm yr amcangyfrifir y dylai eiddo gyfnewid amdano ar ddyddiad prisiad rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn gwerthiant hyd braich, yn dilyn ei farchnata'n briodol fel y bo'r partion wedi gweithredu yn wybodus, yn ddarbodus a heb eu gorfodi. Tybir y rhoir meddiant, yn wag, i'r prynwr o bob rhan o'r eiddo y mae eu hangen ar y busnes gan ddiystyru unrhyw ddefnydd amgen posibl ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth ar y farchnad fod yn wahanol i'r hyn y byddai ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth gweddillol am y costau lleiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL - Gwerth gwiredadwy net yr ased ar ddiwedd ei fywyd defnyddiol.

GWERTH LLYFR NET - Y swm a nodir ar gyfer asedau anghyfredol yn y fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth presennol llai y symiau cronus a roddir ar gyfer dibrisiant ac amhariad.

GWERTH TEG - Gwerth teg unrhyw ased yw'r swm y gellir ei gyfnewid amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich.

GWERTH TRETHADWY - Gwerth rhent tybiedig blynyddol yr eiddo, sy'n cael ei ddefnyddio i bwrpasau ardrethi annomestig.

INCWM - Symiau y mae'r Cyngor yn eu derbyn neu'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, gan gynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW - Yr isafswm y mae'n rhaid codi ar ei gyfer yn y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn gallu darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill sydd wedi cael eu benthycu gan y Cyngor.

LLIFOEDD ARIAN - Mewnllif ac all-lif arian parod a chywerthoedd arian parod.

MATEROLIAETH - Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau, y byddai disgwyl iddynt, pe caent eu gadael allan neu eu camddyfyngu, arwain at lurgunio'r datganiadau ariannol a chamarwain defnyddwyr y cyfrifon maes o law.

OFFERYN ARIANNOL - Unrhyw gontract sy'n peri bod ased ariannol gan y naill endid ac yn peri bod dyled ariannol neu offeryn ecwiti gan y llall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a dyledion ariannol, o dderbyniadwyon masnachu (anfonebau dyledus) a thaladwyon masnachu (anfonebau dyladwy) syml hyd at ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG - Credir bod partïon yn gysylltiedig os oes gan un parti y gallu i reoli'r parti arall neu ddylanwadu yn sylweddol ar y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

PARTNERIAETHAU PREIFAT CYHOEDDUS (PPC) - Menter ar y cyd lle bydd partner sector preifat yn cytuno i roi gwasanaethau i, neu ar ran sefydliad sector cyhoeddus. Mae Cynllun Ariannu Preifat yn fath o PPC.

POLISIÄU CYFRIFO - Yr egwyddorion, y seiliau, y confensiynau, y rheolau a'r arferion penodol a gymhwysir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT - Yr ardoll y bydd awdurdodau praeseptio yn ei chodi ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm gan drethdalwyr y cyngor ar eu rhan.

PRYDLES - Cytundeb pan fo'r prydleswr yn rhoi'r hawl i'r prydlesai ddefnyddio ased am gyfnod, yn gyfnewid am daliad neu gyfres o daliadau.

PRYDLES ARIANNOL - Prydles sy'n trosglwyddo bron y cyfan o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar ased i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL - Prydles pan fo perchnogaeth yr ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF - Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu mewn cyfnod penodedig.

RHESTRAU EIDDO - Yr eitemau hynny o ddeunyddiau crai ac o gyflenwadau y mae'r Awdurdod wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal ganddynt yn y disgwyl y bydd iddynt ddefnydd yn y dyfodol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN - Rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun sydd wedi eu mesur yn defnyddio'r dull rhagamcanu unedau yn adlewyrchu'r buddiannau y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TÄL - Bydd pob swm sy'n cael ei dalu neu ei dderbyn gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (os yw'r symiau hynny yn berthnasol i dreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau sy'n cael eu derbyn, ac eithrio mewn arian parod.

TRAFODION PARTION CYSYLLTIEDIG - Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu unrhyw drafodion pwysig rhwng yr Awdurdod a phartïon cysylltiedig i sicrhau bod budd-ddeiliaid yn ymwybodol pan fydd y trafodion hyn yn digwydd a swm a goblygiadau hynny.

TREFNIADAU ASIANTAETHOL - Trefniant rhwng dau sefydliad pan fydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y llall, ac yna'n talu'r arian iddo.. Enghraifft o hyn yw

casgliadau Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, pan fo'r Cyngor yn gweithredu fel yr asiant bilio ar ran llywodraeth ganolog, yn casglu arian gan dreth dalwyr ar ran llywodraeth ganolog ac yna talu'r arian hwnnw yn ei flaen iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH - Mae cytundeb consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn golygu y bydd y rhoddwr (corff sector cyhoeddus fel arfer) yn cyfleu i'r gweithredwr (endid sector preifat fel arfer), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad i'r cyhoedd i gyfleusterau economaidd a chymdeithasol mawr.

Y FANTOLEN - Datganiad ynglŷn ag asedau, dyledion a chronfeydd wrth gefn a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.